

**Powiat
Bolesławiecki**

**Powiat
Lubański**

**Powiat
Zgorzelecki**

**Gmina
Bogatynia**

**Miasto
Bolesławiec**

**Gmina
Bolesławiec**

**Gmina
Gromadka**

**Miasto
Lubań**

**Gmina
Lubań**

**Gmina
Nowogrodziec**

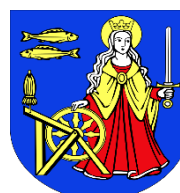
**Gmina
Osiecznica**

**Gmina
Pieńsk**

**Gmina
Platerówka**

**Gmina
Siekierczyn**

**Gmina
Sulików**

**Gmina
Warta Bolesławiecka**

**Gmina
Węgliniec**

**Gmina
Zawidów**

**Miasto
Zgorzelec**

**Gmina
Zgorzelec**

STRATEGIA

ZINTEGROWANYCH INWESTYCJI TERYTORIALNYCH ZACHODNIEGO OBSZARU INTEGRACJI

Projekt, listopad 2022 r.

Spis treści

Wstęp.....	3
I. Obszar geograficzny, którego dotyczy Strategia.....	4
II. Diagnoza Obszaru realizacji ZIT, w tym wzajemnych powiązań gospodarczych, społecznych i środowiskowych wraz z analizą problemów, potrzeb i potencjałów rozwojowych	7
III. Synteza diagnozy obszaru ZIT ZOI.....	63
IV. Cele, jakie mają być zrealizowane w ramach ZIT, ze wskazaniem wykorzystanego podejścia zintegrowanego, oczekiwanych wskaźników rezultatu i produktu powiązane z realizacją właściwego programu	68
V. Budżet Strategii ZIT ZOI.....	89
VI. Warunki i procedury obowiązujące w realizacji Strategii ZIT ZOI	90
VII. Opis procesu zaangażowania społecznego w proces tworzenia Strategii	94
VIII. Opis procedury strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.....	95
Załącznik 1. Wykaz operacji, które mają być wspierane	96
Spis rysunków	125
Spis tabel	125

Wstęp

Projekt dokumentu programowego Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych (ZIT) został opracowany w związku z decyzją Zarządu Województwa Dolnośląskiego o zastosowaniu w ramach programu Fundusze Europejskie dla Dolnego Śląska 2021-2027 instrumentu terytorialnego ZIT dla Zachodniego Obszaru Integracji (ZOI).

Projekt Strategii Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Zachodniego Obszaru Integracji (Strategia ZIT ZOI) uwzględnia wnioski płynące z Zarysu Planu Działań ZIT ZOI (październik 2020 r.) oraz postanowienia wynikające z:

1. Zasad realizacji instrumentów terytorialnych w Polsce w perspektywie finansowej UE na lata 2021-2027¹,
2. Ustawy z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021–2027².

Ponadto, w związku z trwającymi negocjacjami programu Fundusze Europejski dla Dolnego Śląska 2021-2027 (FEDS 2021-2027) wykorzystano ostatni udostępniony przez IZ FEDS 2021-2027 projekt programu³.

W związku z powyższym w trakcie dalszych prac nad Strategią ZIT ZOI, modyfikacji mogą podlegać informacje wynikające zatwierdzonej wersji programu FEDS 2021-2027. W szczególności dotyczy to Załącznika nr 1 tj. Wykazu operacji, które mają być wspierane.

Niniejszy projekt Strategii ZIT ZOI posłuży do:

1. Uzgodnień wewnętrznych w ramach ZIT ZOI,
2. Dalszego procesu uspołecznienia tworzenia Strategii,
3. Uzgodnień z Instytucją Zarządzającą FEDS 2021-2027,
4. Ustaleń w zakresie Strategicznej Oceny Oddziaływania na Środowisko.

¹ <https://www.gov.pl/web/fundusze-regiony/zasady-realizacji-instrumentow-terytorialnych-w-polsce-w-perspektywie-finansowej-ue-na-lata-2021-2027> [dostęp: listopad 2022 r.].

² Dziennik Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 20 maja 2022 r., poz. 1079

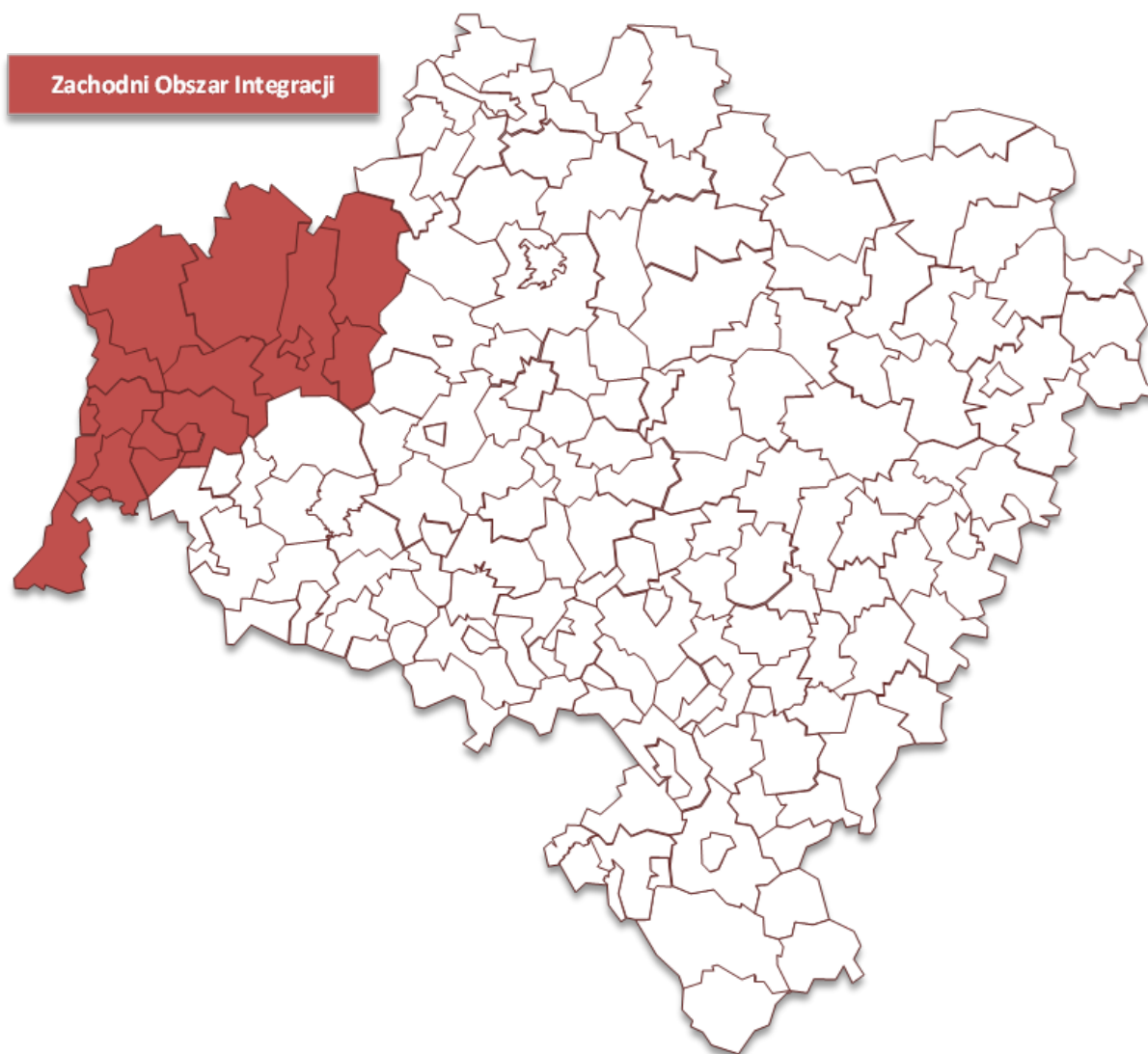
³ Projekt FEDS 2021-2027 z dnia 27 października 2022 r., <https://rpo.dolnyslask.pl/o-projekcie/rpo-wd-2021-2027/dokumenty-programowe/> [dostęp: listopad 2022 r.].

I. Obszar geograficzny, którego dotyczy Strategia

Zachodni Obszar Integracji (ZOI, Obszar) tworzy 17 gmin, a mianowicie:

- 4 gminy miejskie: m. Bolesławiec, m. Lubań, Zawidów, m. Zgorzelec,
- 4 gminy miejsko-wiejskie: Bogatynia, Nowogrodziec, Pieńsk, Węgliniec,
- 9 gmin wiejskich: Bolesławiec, Gromadka, Lubań, Osiecznica, Platerówka, Siekierczyn, Sulików, Warta Bolesławiecka i Zgorzelec.

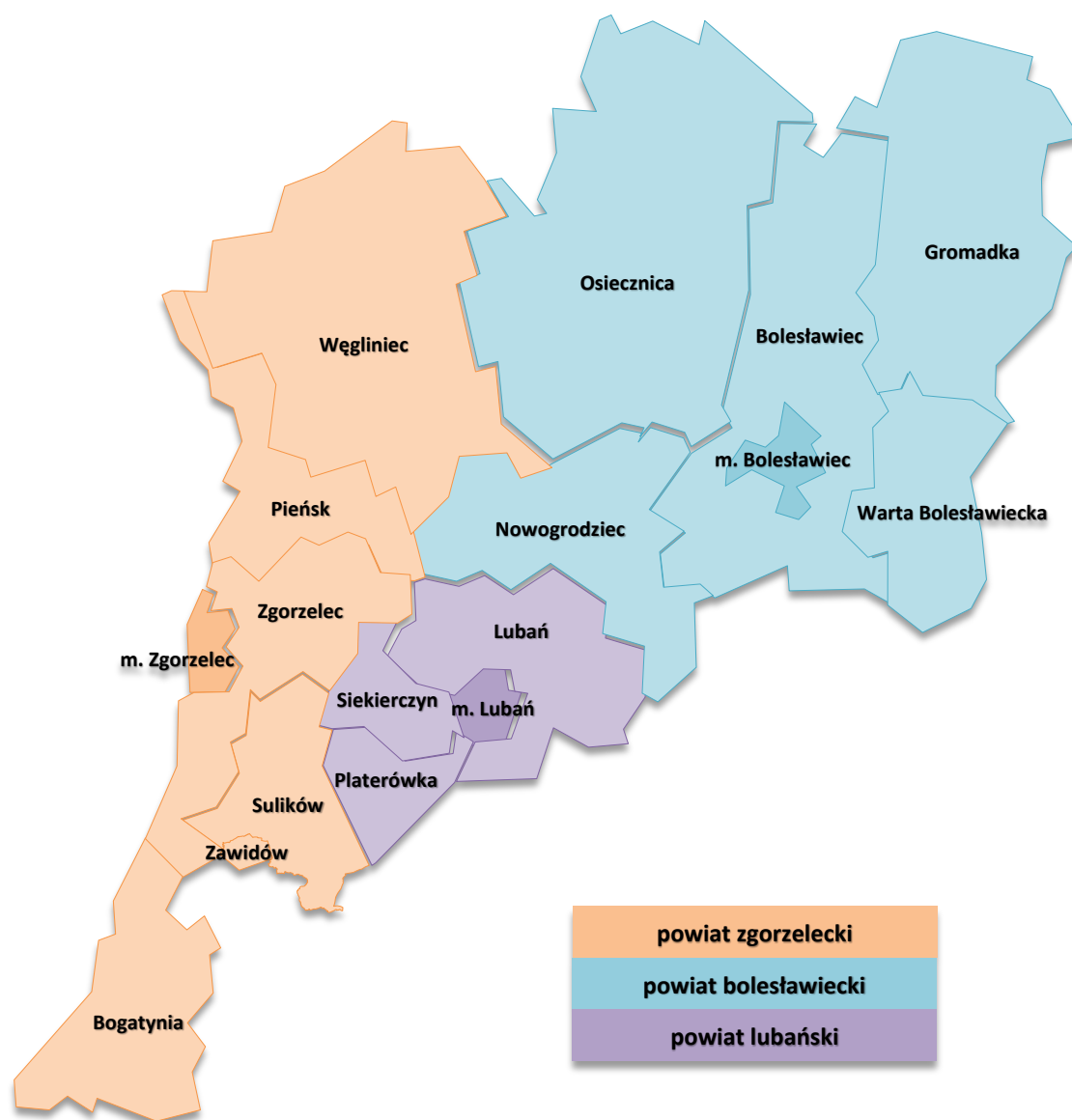
Gminy te zlokalizowane są na terenie trzech powiatów tj.: bolesławieckiego, lubańskiego i zgorzeleckiego.

Rysunek 1. Zachodni Obszar Integracji na tle województwa dolnośląskiego

Źródło: opracowanie własne na podstawie Open Street Map.

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego (GUS) na koniec grudnia 2020 r. na stałe powyższy obszar zamieszkiwało ponad 211 tys. mieszkańców. Cechą Obszaru rzutującą na jego funkcjonowanie jest występowanie miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze, tj. **Bolesławca, Lubania i Zgorzelca**. Należy podkreślić, że miasta te wykazują silne powiązania społeczno-gospodarcze z gminami z terenu bolesławieckiego, lubańskiego i zgorzeleckiego.

Rysunek 2. Mapa Zachodniego Obszaru Integracji w podziale na gminy i powiaty

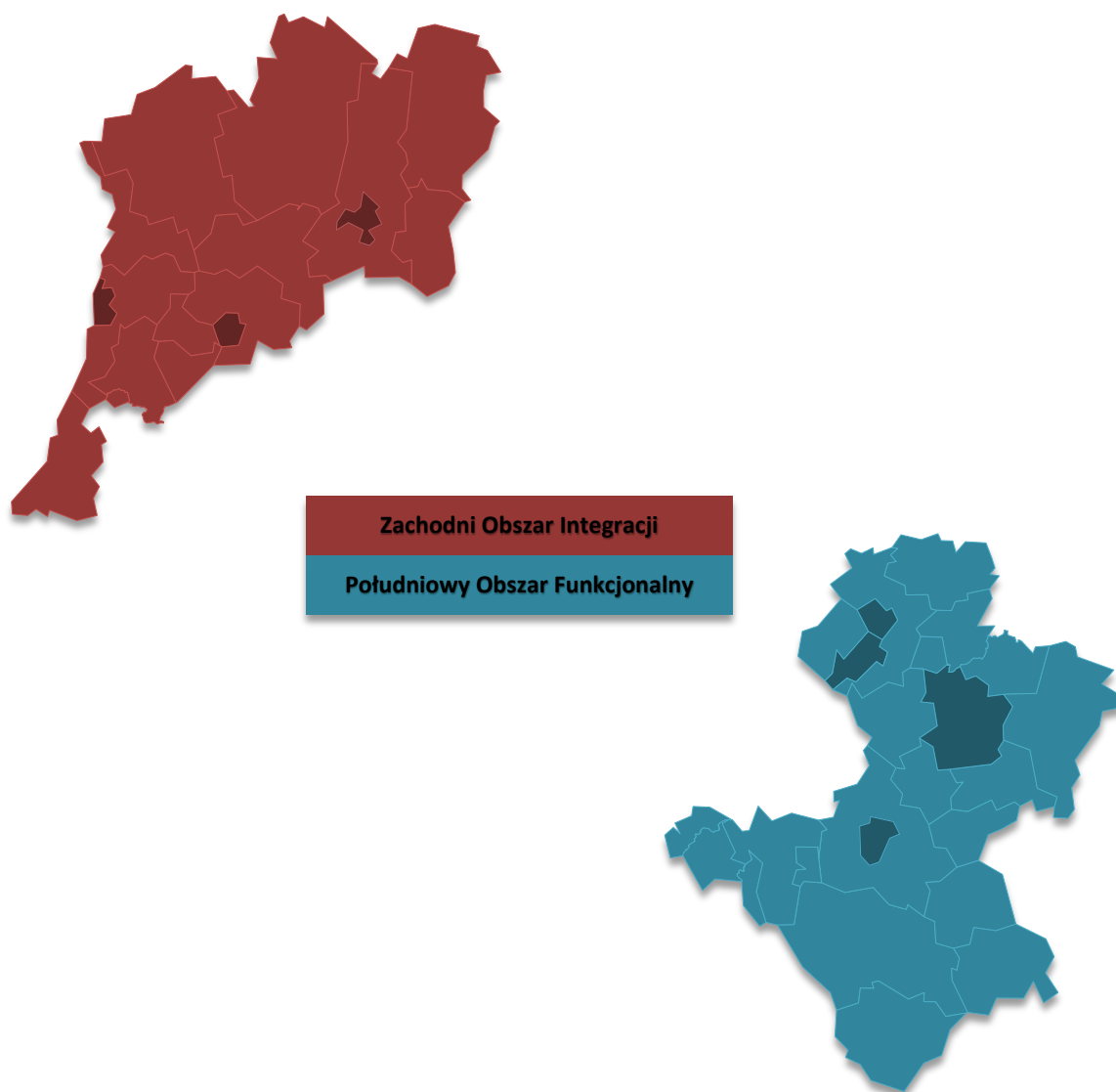
Źródło: opracowanie własne na podstawie Open Street Map.

W rezultacie kluczowe jest opracowanie i wdrożenie strategii zapewniającej wielokierunkowy rozwój tych miast i powiązanych z nimi gmin oraz powiatów. Realizacja strategii powinna zahamować postępującą marginalizację ZOI i zapewnić fundament dla jego zrównoważonego i inteligentnego rozwoju.

W analizie potrzeb rozwojowych i potencjału Obszaru, polegającej na zestawieniu badanego obszaru funkcjonalnego z odpowiednio dobraną grupą porównawczą, przedstawiono sytuację występującą wewnątrz ZOI (względem jednostek samorządu terytorialnego wchodzących w jego skład) oraz w porównaniu do Dolnego Śląska.

Analizując sytuację obszaru ZOI, przyjęto założenie, że dane pochodzące ze statystyk publicznych nie powinny być starsze niż zastosowane w diagnozie projektu FEDS 2021-2027 (2018-2019). W związku z tym przyjęto do dalszych analiz rok 2020, który na potrzeby weryfikacji dynamiki zmian porównywano do roku 2014 (początek okresu programowania UE 2014-2020).

Ponadto w wybranych przypadkach zdecydowano się na porównanie Zachodniego Obszaru Integracji z Południowym Obszarem Funkcjonalnym (POF), czyli z innym, podobnym obszarem funkcjonalnym. Wykorzystanie takiego porównania jest spójne z zaleceniami Zasad realizacji instrumentów terytorialnych w Polsce w perspektywie finansowej UE na lata 2021-2027⁴ i pozwala dokonać dokładniejszej oceny zachodzących procesów i zmian społecznych, gospodarczych i przestrzennych.

Rysunek 3. Obszary funkcjonalne i ich miasta średnio tracące funkcje społeczno-gospodarcze

Źródło: opracowanie własne na podstawie Open Street Map.

Wybrany do porównania Południowy Obszar Funkcjonalny na koniec grudnia 2020 r. według danych GUS zamieszkiwało ponad 278 tys. mieszkańców. Cechą wywierającą wpływ na funkcjonowanie POF, podobnie jak w przypadku Zachodniego Obszaru Integracji jest występowanie miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze, tj. **Bielawy, Dzierżoniowa, Kłodzka i Żąbkowic Śląskich.**

⁴ <https://www.gov.pl/web/fundusze-regiony/zasady-realizacji-instrumentow-terytorialnych-w-polsce-w-perspektywie-finansowej-ue-na-lata-2021-2027> [dostęp: październik 2022 r.]

II. Diagnoza Obszaru realizacji ZIT, w tym wzajemnych powiązań gospodarczych, społecznych i środowiskowych wraz z analizą problemów, potrzeb i potencjałów rozwojowych

Sfera gospodarcza

Przedsiębiorczość

Na terenie Zachodniego Obszaru Integracji zlokalizowane są miasta średniej wielkości, które jak wynika z opracowania „Aktualizacja delimitacji miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze (powiększających dystans rozwojowy)” – znajdują się w kryzysie oraz zagrożone są postępującą marginalizacją. Zgodnie z przyjętą na potrzeby powyższego opracowania metodologią na obszarze ZOI znajdują się:

- **miasta kryzysowe** (silne powiększanie niekorzystnego dystansu, zła sytuacja społeczno-gospodarcza) – **m. Bolesławiec i m. Lubań,**
- **miasta obniżającego się potencjału** (silne powiększanie niekorzystnego dystansu, umiarkowanie zła sytuacja społeczno-gospodarcza) – **m. Zgorzelec.**

Analizując sferę gospodarczą warto również podkreślić, że na terenie Zachodniego Obszaru Integracji znajdują się gminy zagrożone trwałą marginalizacją. Jak wynika z Załącznika Nr 1 „Lista gmin zagrożonych trwałą marginalizacją: programowanie 2021-2027” z 30 dolnośląskich gmin zagrożonych trwałą marginalizacją, cztery gminy (ok. 13,3%) znajdują się na diagnozowanym Obszarze. Są to gminy zlokalizowane w powiatach:

- bolesławieckim – gmina Gromadka,
- zgorzeleckim – gminy: Pieńsk, Węgliniec i Zawidów.

Należy zaznaczyć, że gminy te zlokalizowane są peryferyjnie w stosunku do największych ośrodków wzrostu w regionie, a co za tym idzie, ich atrakcyjność inwestycyjna jest niska.

Powyższa sytuacja wymaga podjęcia intensywnych działań zmierzających do aktywizacji gospodarczej miast, które powinny stać się liderami rozwoju całego Obszaru.

W 2020 r. na terenie Zachodniego Obszaru Integracji zarejestrowanych było łącznie 22 284 podmiotów gospodarczych. W porównaniu do 2014 r. nastąpił wzrost ogólnej ich liczby o ok. 7,9%. Powyższa tendencja zauważalna była również na Dolnym Śląsku. Zaznaczyć przy tym należy, że wzrost liczby podmiotów gospodarczych działających na terenie ZOI był wyraźnie wolniejszy niż w województwie dolnośląskim (12,8%).

Wśród podmiotów gospodarczych funkcjonujących na analizowanym Obszarze dominowały przedsiębiorstwa zaliczane do sektora prywatnego. W 2020 r. działało łącznie 21 212 podmiotów zaliczanych do sektora prywatnego. Również w tym przypadku na przestrzeni lat 2014-2020 nastąpił wzrost liczby podmiotów wynoszący ok. 8,3%. Podkreślić przy tym należy, że wzrost liczby podmiotów na terenie ZOI kształtował się poniżej średniej regionalnej (11,3%). Prowadzi to do wniosku, że Zachodni Obszar Integracji rozwijał się w badanych latach wolniej niż województwo, w rezultacie jego pozycja gospodarcza na Dolnym Śląsku uległa osłabieniu.

Powyższy wniosek potwierdza analiza udziału podmiotów gospodarczych zlokalizowanych na obszarze ZOI w ogólnej liczbie podmiotów gospodarczych w województwie dolnośląskim. W 2020 r. udział ten wynosił 5,6%, podczas gdy w 2014 r. 5,9%.

Tabela 1. Podmioty gospodarcze

Jednostka terytorialna	2014	2020	2014=100(%)
Gmina Bogatynia (m-w)			
Podmioty gospodarki narodowej ogółem	2 063	1 955	94,8
Sektor prywatny	1 918	1 811	94,4
Gmina Bolesławiec (m)			
Podmioty gospodarki narodowej ogółem	4 566	4 984	109,2
Sektor prywatny	4 290	4 685	109,2
Gmina Bolesławiec (w)			
Podmioty gospodarki narodowej ogółem	1 238	1 626	131,3
Sektor prywatny	1 220	1 600	131,1
Gmina Gromadka (w)			
Podmioty gospodarki narodowej ogółem	330	347	105,2
Sektor prywatny	315	333	105,7
Gmina Lubań (m)			
Podmioty gospodarki narodowej ogółem	2 565	2 664	103,9
Sektor prywatny	2 318	2 493	107,5
Gmina Lubań (w)			
Podmioty gospodarki narodowej ogółem	528	605	114,6
Sektor prywatny	517	591	114,3
Gmina Nowogrodziec (m-w)			
Podmioty gospodarki narodowej ogółem	1 035	1 294	125,0
Sektor prywatny	1 012	1 271	125,6
Gmina Osiecznica (w)			
Podmioty gospodarki narodowej ogółem	490	659	134,5
Sektor prywatny	470	634	134,9
Gmina Pieńsk (m-w)			
Podmioty gospodarki narodowej ogółem	851	845	99,3
Sektor prywatny	781	784	100,4
Gmina Platerówka (w)			
Podmioty gospodarki narodowej ogółem	99	110	111,1
Sektor prywatny	94	99	105,3
Gmina Siekierzyn (w)			
Podmioty gospodarki narodowej ogółem	357	429	120,2
Sektor prywatny	339	410	120,9

Jednostka terytorialna	2014	2020	2014=100(%)
Gmina Sulików (w)			
Podmioty gospodarki narodowej ogółem	309	333	107,8
Sektor prywatny	299	323	108,0
Gmina Warta Bolesławiecka (w)			
Podmioty gospodarki narodowej ogółem	534	619	115,9
Sektor prywatny	515	602	116,9
Gmina Węglińiec (m-w)			
Podmioty gospodarki narodowej ogółem	718	758	105,6
Sektor prywatny	653	704	107,8
Gmina Zawidów (m)			
Podmioty gospodarki narodowej ogółem	311	300	96,5
Sektor prywatny	301	284	94,4
Gmina Zgorzelec (m)			
Podmioty gospodarki narodowej ogółem	3 941	3 886	98,6
Sektor prywatny	3 826	3 740	97,8
Gmina Zgorzelec (w)			
Podmioty gospodarki narodowej ogółem	720	870	120,8
Sektor prywatny	711	848	119,3
Zachodni Obszar Integracji			
Podmioty gospodarki narodowej ogółem	20 655	22 284	107,9
Sektor prywatny	19 579	21 212	108,3
Dolny Śląsk			
Podmioty gospodarki narodowej ogółem	351 121	396 046	112,8
Sektor prywatny	335 478	373 336	111,3

Źródło: opracowanie na podstawie BDL GUS.

Uwagi: rodzaj gminy: m – gmina miejska, w – gmina wiejska, m-w – gmina miejsko-wiejska.

Na terenie Zachodniego Obszaru Integracji największy potencjał gospodarczy (wyrażony poprzez liczbę podmiotów gospodarczych) w 2020 r. skupiony był w trzech gminach miejskich tj.: Bolesławcu (4984 podmiotów gospodarczych), Zgorzelcu (3886), Lubaniu (2664) oraz w gminie Bogatynia (1955). Na gminy te przypada łącznie 60,5% ogółu podmiotów zarejestrowanych na terenie ZOI. Najniższy potencjał gospodarczy w 2020 r., mierzony liczbą przedsiębiorstw wykazują gminy: Platerówka (110 podmiotów), Zawidów (300), Sulików (333) i Gromadka (347).

Analizując potencjał gospodarczy ZOI w ujęciu dynamicznym zauważyć można, że w latach 2014-2020 liczba przedsiębiorstw zwiększyła się w 13 gminach. Największy przyrost liczby przedsiębiorstw odnotowano w gminach: Osiecznica (34,5%), Bolesławiec (31,3%), Nowogrodziec (25,0%) i Zgorzelec (20,8%).

Natomiast w przypadku czterech gmin, a mianowicie: Bogatyni, Zawidowa, Pieńska i m. Zgorzelec liczba podmiotów gospodarczych w analizowanym okresie uległa zmniejszeniu.

Analizując sferę gospodarczą należy uwzględnić nie tylko bezwzględną liczbę zarejestrowanych przedsiębiorstw, ale również przedsiębiorczość mieszkańców mierzoną liczbą podmiotów na 10 tys. mieszkańców.

Tabela 2. Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności

Jednostka terytorialna	2014	2020	2014=100(%)	Dolny Śląsk=100(%) Rok 2020
Gmina Bogatynia (m-w)	855	864	101,1	63,1
Gmina Bolesławiec (m)	1 157	1 295	111,9	94,5
Gmina Bolesławiec (w)	879	1 094	124,5	79,9
Gmina Gromadka (w)	602	653	108,5	47,7
Gmina Lubań (m)	1 177	1 286	109,3	93,9
Gmina Lubań (w)	802	921	114,8	67,2
Gmina Nowogrodziec (m-w)	679	850	125,2	62,0
Gmina Osiecznica (w)	648	904	139,5	66,0
Gmina Pieńsk (m-w)	918	936	102,0	68,3
Gmina Platerówka (w)	597	675	113,1	49,3
Gmina Siekierczyn (w)	787	950	120,7	69,3
Gmina Sulików (w)	505	552	109,3	40,3
Gmina Warta Bolesławiecka (w)	628	722	115,0	52,7
Gmina Węgliniec (m-w)	834	924	110,8	67,4
Gmina Zawidów (m)	721	726	100,7	53,0
Gmina Zgorzelec (m)	1 250	1 304	104,3	95,2
Gmina Zgorzelec (w)	855	1 017	118,9	74,2
Zachodni Obszar Integracji	817	922	112,8	67,3
Południowy Obszar Funkcjonalny	1 011	1 142	113,0	83,4
Dolny Śląsk	1 207	1 370	113,5	100,0

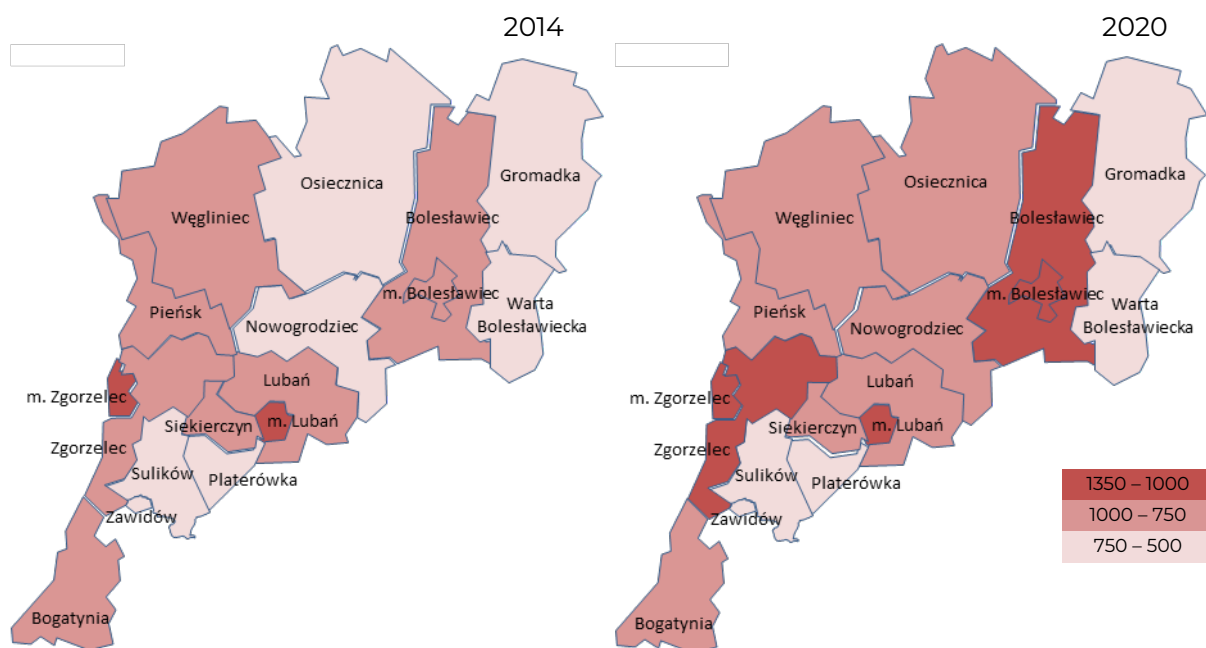
Źródło: opracowanie na podstawie BDL GUS.

Dla ZOI wskaźnik ten wynosił w 2020 r. 922 i był wyraźnie niższy od średniej dla regionu (1370) oraz niższy od średniej dla POF (1142). W latach 2014-2020 wskaźnik ten wzrósł na analizowanym Obszarze o 12,8%. Warto jednak podkreślić, że tempo wzrostu było o 0,7 punktu procentowego niższe niż średnia regionalna. W rezultacie w 2020 r. wartość przedmiotowego wskaźnika w przypadku ZOI stanowiła ok. 67,3% wartości wskaźnika w województwie dolnośląskim.

Ważnym podkreślenia wydaje się fakt, że żadna z gmin wchodzących w skład ZOI nie miała wskaźnika przedsiębiorczości wyższego od średniej dla Dolnego Śląska. W ramach ZOI najwyższy wskaźnik przedsiębiorczości odnotowano w 2020 r. w następujących gminach: m. Zgorzelec (1304), m. Bolesławiec (1295), m. Lubań (1286) i Bolesławiec (1094).

W stosunku do 2014 r. sytuacja w niniejszym zakresie uległa pogorszeniu. Wówczas to analizowany wskaźnik kształtował się powyżej średniej dla Dolnego Śląska w gminie miejskiej Zgorzelec. Najniższy poziom aktywności gospodarczej mieszkańców wykazują gminy: Sulików (532), Gromadka (653), Platerówka (675), Warta Bolesławiecka (722) i Zawidów (726).

Jednocześnie w latach 2014-2020 we wszystkich gminach wchodzących w skład ZOI nastąpił wzrost przedsiębiorczości. Najmocniej zjawisko to uwidoczniło się w gminach: Osiecznica (39,5%), Nowogrodziec (25,2%), Bolesławiec (24,5%) i Siekierczyn (20,7%).

Rysunek 4. Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności

Źródło: opracowanie własne na podstawie Open Street Map.

Ponadto, należy zwrócić szczególną uwagę na wartości kolejnego istotnego wskaźnika – podmioty na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym – interpretowanego często jako jeden z głównych barometrów przedsiębiorczości na określonym obszarze.

W analizowanym okresie wartości tego indykatora kształtowały się pozytywnie, zaobserwowano bowiem wzrost liczby podmiotów w ZOI z poziomu 126,6 w 2014 r. do poziomu 150,7 w 2020 r. Niestety wartość niniejszego wskaźnika nadal kształtowała się wyraźnie poniżej średniej dla Dolnego Śląska wynoszącej (w 2020 r.) 231,5. Co więcej, również dynamika wzrostu analizowanego wskaźnika wynosząca na obszarze ZOI (19,0%) była wolniejsza niż w regionie (21,8%).

W porównaniu do Południowego Obszaru Funkcjonalnego, wartość wskaźnika dla ZOI kształtował się poniżej średniej dla POF, który w 2020 r. wynosił 192,3. Zachodni Obszar Integracji charakteryzował się również wolniejszą dynamiką wzrostu.

Tabela 3. Podmioty wpisane do rejestru REGON na 1000 ludności w wieku produkcyjnym

Jednostka terytorialna	2014	2020	2014=100(%)	Dolny Śląsk=100(%) Rok 2020
Gmina Bogatynia (m-w)	130,8	139,6	106,7	60,3
Gmina Bolesławiec (m)	187,8	229,5	122,2	99,1
Gmina Bolesławiec (w)	132,0	171,5	129,9	74,1
Gmina Gromadka (w)	92,2	105,1	114,0	45,4
Gmina Lubań (m)	188,6	221,2	117,3	95,6
Gmina Lubań (w)	120,8	145,1	120,1	62,7
Gmina Nowogrodziec (m-w)	104,1	135,5	130,2	58,5
Gmina Osiecznica (w)	100,2	143,0	142,7	61,8
Gmina Pieńsk (m-w)	140,7	150,4	106,9	65,0
Gmina Platerówka (w)	92,4	107,5	116,3	46,4
Gmina Siekierczyn (w)	119,8	150,7	125,8	65,1
Gmina Sulików (w)	77,5	88,6	114,3	38,3

Jednostka terytorialna	2014	2020	2014=100(%)	Dolny Śląsk=100(%) Rok 2020
Gmina Warta Bolesławiecka (w)	96,8	116,0	119,8	50,1
Gmina Węglińiec (m-w)	128,3	151,4	118,0	65,4
Gmina Zawidów (m)	111,3	117,5	105,6	50,8
Gmina Zgorzelec (m)	202,0	226,7	112,2	97,9
Gmina Zgorzelec (w)	127,6	162,1	127,0	70,0
Zachodni Obszar Integracji	126,6	150,7	119,0	65,1
Południowy Obszar Funkcjonalny	159,2	192,3	120,8	83,1
Dolny Śląsk	190,1	231,5	121,8	100,0

Źródło: opracowanie na podstawie BDL GUS.

Najwyższą wartość przedmiotowy wskaźnik osiągnął w 2020 r. gminach: m. Bolesławiec (229,5), m. Zgorzelec (226,7) i m. Lubań (221,2). Niestety również w tych przypadkach wartość wskaźnika kształtowała się poniżej średniej dla Dolnego Śląska. Najniższą wartość przedmiotowego wskaźnika odnotowano w gminach: Sulików (88,6), Gromadka (105,1) i Platerówka (107,5).

Innowacyjność i potencjał inwestycyjny

Potencjał gospodarczy Zachodniego Obszaru Integracji tworzy nie tylko liczba przedsiębiorstw zlokalizowanych na jego obszarze, czy też przedsiębiorczość mieszkańców, ale również innowacyjność tych przedsiębiorstw.

Pomiar innowacyjności przedsiębiorstw jest problemem złożonym, a dostępność materiałów źródłowych mocno ograniczona. Można uznać, że innowacyjność przedsiębiorstw związana jest m.in. z branżami, w jakich one funkcjonują. Na szczególną uwagę zasługuje tzw. sektor kreatywny, który niejednokrotnie tworzy warunki do generowania i wdrażania innowacji.

Jak wynika z danych GUS, udział nowo zarejestrowanych podmiotów sektora kreatywnego w liczbie nowo zarejestrowanych podmiotów ogółem kształtował się w ZOI w 2020 r. na poziomie 3,95%.

Niestety wartość niniejszego wskaźnika była w przypadku analizowanego Obszaru niższa w 2020 r. niż średnia dla województwa dolnośląskiego (5,97%) oraz niższa od średniej dla Południowego Obszaru Funkcjonalnego (4,72%).

Tabela 4. Udział nowo zarejestrowanych podmiotów sektora kreatywnego w liczbie nowo zarejestrowanych podmiotów ogółem

Jednostka terytorialna	2014	2020	2014=100(%)	Dolny Śląsk=100(%) Rok 2020
Gmina Bogatynia (m-w)	6,94	4,10	59,1	68,7
Gmina Bolesławiec (m)	6,91	3,24	46,9	54,3
Gmina Bolesławiec (w)	4,38	0,79	18,0	13,2
Gmina Gromadka (w)	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
Gmina Lubań (m)	3,87	7,19	185,8	120,4
Gmina Lubań (w)	4,92	b.d.	b.d.	b.d.
Gmina Nowogrodziec (m-w)	1,32	1,52	115,2	25,5
Gmina Osiecznica (w)	4,76	4,17	87,6	69,8
Gmina Pieńsk (m-w)	1,08	7,50	694,4	125,6
Gmina Platerówka (w)	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
Gmina Siekierzyn (w)	4,65	b.d.	b.d.	b.d.

Jednostka terytorialna	2014	2020	2014=100(%)	Dolny Śląsk=100(%) Rok 2020
Gmina Sulików (w)	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
Gmina Warta Bolesławiecka (w)	6,78	1,85	27,3	31,0
Gmina Węgliniec (m-w)	4,29	2,70	62,9	45,2
Gmina Zawidów (m)	b.d.	3,03	b.d.	50,8
Gmina Zgorzelec (m)	4,86	6,32	130,0	105,9
Gmina Zgorzelec (w)	5,68	4,94	87,0	82,7
Zachodni Obszar Integracji	4,65	3,95	84,9	66,1
Południowy Obszar Funkcjonalny	4,28	4,72	110,1	79,0
Dolny Śląsk	5,97	5,97	100,0	100,0

Źródło: opracowanie na podstawie BDL GUS.

Należy podkreślić, że sytuacja wewnątrz Zachodniego Obszaru Integracji jest zróżnicowana. W 2020 r. w trzech gminach tworzących ZOI (m. Lubań, Pieńsk i m. Zgorzelec) wartość niniejszego wskaźnika była wyższa niż w województwie. Największy odsetek nowo zarejestrowanych przedsiębiorstw sektora kreatywnego odnotowano w gminie m. Lubań (7,19%). Najniższa wartość analizowanego wskaźnika w 2020 r. kształtowała się w gminach: Bolesławiec (0,79%), Nowogrodziec (1,52%) i Warta Bolesławiecka (1,85%).

Wpływ na sytuację gospodarczą ZOI ma m.in. jego atrakcyjność dla inwestorów. Interesujących informacji na temat atrakcyjności inwestycyjnej analizowanego Obszaru dostarcza raport „Atrakcyjność inwestycyjna regionów 2017 Województwo dolnośląskie”⁵.

Na potrzeby powyższego opracowania przyjęto poniższą skalę oceny:

- gwiazda pomarańczowa – oznacza, iż powiat lub gmina uzyskała ponad przeciętną ocenę we wszystkich analizowanych obszarach (gospodarki narodowej, przemysłu, handlu, usług turystycznych oraz usług profesjonalnych),
- gwiazda złota – jest najwyższym wyróżnieniem i oznacza najwyższą ocenę wszystkich analizowanych sekcji gospodarczych w danym powiecie lub gminie.

Jak wynika z cytowanego opracowania gwiazdą pomarańczową wyróżniony został Powiat Zgorzelecki. W grupie gmin, również wyróżnione zostały jednostki wchodzące w skład Zachodniego Obszaru Integracji tj.:

- złotą gwiazdą – m. Bolesławiec, m. Lubań,
- pomarańczową gwiazdą – Bogatynia, Bolesławiec, Pieńsk, Siekierczyn, Warta Bolesławiecka, Zawidów, Zgorzelec.

Jak wynika z powyższego zestawienia 9 gmin tworzących ZOI zostało wyróżnionych, co stanowiło 52,9% ogółu gmin wchodzących w skład analizowanego Obszaru.

⁵ H. Godlewska-Majkowska i in. Atrakcyjność inwestycyjna regionów 2017. Województwo dolnośląskie. Raport przygotowany na zlecenie Polskiej Agencji Inwestycji i Handlu S.A. w Instytucie Przedsiębiorstwa Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie, Warszawa, listopad 2017.

Ważną rolę we wspieraniu przedsiębiorczości pełnią instytucje otoczenia biznesu (IOB). Wśród IOB najistotniejszą rolę odgrywają parki technologiczne, parki przemysłowe, centra transferu technologii, inkubatory przedsiębiorczości oraz instytucje Krajowej Sieci Innowacji. Niestety na terenie ZOI pozycja IOB jest niezadawalająca i nieadekwatna do potrzeb wynikających z wyzwań (np. dekarbonizacja), przed jakimi stoi lokalna gospodarka.

O potencjale inwestycyjnym ZOI świadczy również funkcjonowanie Specjalnych Stref Ekonomicznych tj.:

1. Kamiennogórskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej Małej Przedsiębiorczości, która administruje podstrefy:
 - Nowogrodziec – obecnie oferuje 139,47 ha wolnych terenów inwestycyjnych,
 - Lubań – obecnie oferuje 6,46 ha wolnych terenów inwestycyjnych,
 - Zgorzelec – obecnie oferuje 3,13 ha wolnych terenów inwestycyjnych⁶,
2. Legnickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej, która administruje podstrefy:
 - Krzywa – obecnie oferuje 19,89 ha wolnych terenów do zainwestowania,
 - Zgorzelec – obecnie oferuje 70,60 ha wolnych terenów do zainwestowania⁷,
3. Wałbrzyskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej, która administruje podstrefą w Bolesławcu, oferującą obecnie 0,90 ha wolnych terenów do zainwestowania⁸.

W tym miejscu warto zaznaczyć, że potencjał ww. stref wynika z: ich lokalizacji w pobliżu autostrady A4, funkcjonujących już firm oraz granicy państwa i rynku niemieckiego. Niestety niższy poziom pomocy publicznej możliwy do zastosowania na terenie województwa dolnośląskiego w porównaniu do innych Polskich regionów osłabia atrakcyjność inwestycyjną wszystkich SSE z terenu ZOI.

Rynek pracy

Wskaźnik bezrobocia mierzony jako udział zarejestrowanych bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym był na terenie ZOI niższy niż na Dolnym Śląsku i w 2020 r. wynosił 3,6%. W stosunku do 2014 r. sytuacja w niniejszym zakresie uległa poprawie. W 2014 r. wartość przedmiotowego wskaźnika wynosiła 6,4%.

Tabela 5. Rynek pracy

Jednostka terytorialna	Pracujący na 1000 ludności			Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym		
	2014	2020	2014=100(%)	2014	2020	2014=100(%)
Gmina Bogatynia (m-w)	372	337	90,6	6,0	2,4	40,0
Gmina Bolesławiec (m)	287	309	107,7	4,8	3,5	72,9
Gmina Bolesławiec (w)	71	86	121,1	4,8	3,0	62,5
Gmina Gromadka (w)	163	345	211,7	5,5	3,6	65,5
Gmina Lubań (m)	228	261	114,5	7,0	3,2	45,7
Gmina Lubań (w)	60	65	108,3	9,0	4,6	51,1
Gmina Nowogrodziec (m-w)	228	227	99,6	4,1	3,6	87,8

⁶ Źródło: <http://ssempl.pl/> [dostęp: 11 kwietnia 2020].

⁷ Źródło: <https://lsse.eu/> [dostęp: 11 kwietnia 2020].

⁸ Źródło: <https://invest-park.com.pl/> [dostęp: 11 kwietnia 2020].

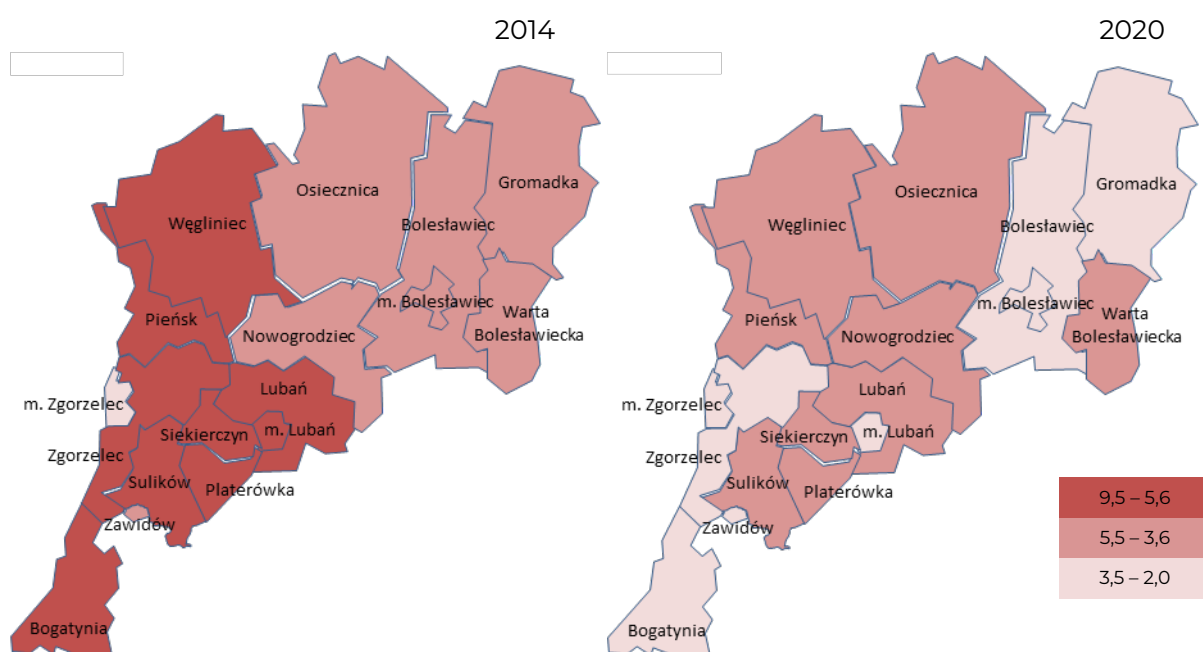
Jednostka terytorialna	Pracujący na 1000 ludności			Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym		
	2014	2020	2014=100(%)	2014	2020	2014=100(%)
Gmina Osiecznica (w)	117	125	106,8	5,2	3,8	73,1
Gmina Pieńsk (m-w)	100	80	80,0	7,4	4,2	56,8
Gmina Platerówka (w)	36	71	197,2	9,1	4,5	49,5
Gmina Siekierczyn (w)	79	89	112,7	7,7	5,0	64,9
Gmina Sulików (w)	57	81	142,1	8,8	3,8	43,2
Gmina Warta Bolesławiecka (w)	89	95	106,7	5,5	3,8	69,1
Gmina Węgliniec (m-w)	105	111	105,7	6,6	4,4	66,7
Gmina Zawidów (m)	132	125	94,7	5,4	3,0	55,6
Gmina Zgorzelec (m)	238	226	95,0	5,6	2,8	50,0
Gmina Zgorzelec (w)	119	128	107,6	6,2	2,6	41,9
Zachodni Obszar Integracji	146	162	111,3	6,4	3,6	56,9
Dolny Śląsk	251	277	110,4	6,6	4,0	60,6

Źródło: opracowanie na podstawie BDL GUS.

W 2020 r. w przypadku 12 gmin tworzących ZOI wartość analizowanego wskaźnika kształtowała się poniżej średniej regionalnej, która wynosiła 4,0% dla Dolnego Śląska. W najkorzystniejszej sytuacji były gminy: Bogatynia (2,4%), Zgorzelec (2,6%), m. Zgorzelec (2,8%), Zawidów (3,0%) i Bolesławiec (3,0%).

Warto podkreślić, że w 2014 r. wartość niniejszego wskaźnika była niższa niż na Dolnym Śląsku w 10 gminach, a jedna gmina znajdowała się na poziomie regionalnym.

W 2020 r. w najtrudniejszej sytuacji znajdowały się gminy: Siekierczyn (5,0%), Lubań (4,6%), Platerówka (4,5%), Węgliniec (4,4%) i Pieńsk (4,2%).

Rysunek 5. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym

Źródło: opracowanie własne na podstawie Open Street Map.

Sytuacja na terenie Zachodniego Obszaru Integracji w przypadku wartości wskaźnika udziału zarejestrowanych bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym, kształtowała się zdecydowanie lepiej w porównaniu do POF. Na terenie Południowego Obszaru Funkcjonalnego wartości niniejszych wskaźników kształtowały się powyżej średniej regionalnej i wynosiły odpowiednio 10,8% w 2014 r. i 5,6% w 2020 r.

Podsumowując można stwierdzić, że sytuacja na rynku pracy na terenie ZOI w 2020 r. kształtowała się korzystnie. Wpływał na to m.in. rozwinięty sektor wydobywczy i energetyczny oraz bliskość niemieckiego i czeskiego rynku pracy. Niestety należy przyjąć, że wybuch pandemii zahamuje korzystne zmiany zachodzące na rynku pracy. Można oczekiwać, że stopa bezrobocia wzrośnie. Ograniczenia w ruchu granicznym mogą utrudnić wyjazd mieszkańcom ZOI do pracy za granicą oraz przyjazd pracowników z innych państw.

Analizując rynek pracy należy również uwzględnić sytuację grup defaworyzowanych, takich jak np. osoby niepełnosprawne. Jak wynika z publikacji Dolnośląskiego Wojewódzkiego Urzędu Pracy pt. „Informacja o osobach niepełnosprawnych bezrobotnych i poszukujących pracy na dolnośląskim rynku pracy rok 2020” zarejestrowanych było w powiatach:

- bolesławieckim – 123 niepełnosprawnych bezrobotnych (w tym 50 kobiet),
- lubańskim – 114 niepełnosprawnych bezrobotnych (46 kobiet),
- zgorzeleckim – 179 niepełnosprawnych bezrobotnych (56 kobiet).

Należy podkreślić, że odsetek niepełnosprawnych bezrobotnych w powiatach: lubańskim (7,5%) i zgorzeleckim (11,0%) był wyższy od średniej regionalnej (6,7%).

Turystyka

Zachodni Obszar Integracji posiada potencjał do rozwoju turystyki. Według danych zawartych w „Raporcie o stanie zachowania zabytków nieruchomych w województwie dolnośląskim. Zabytki wpisane do rejestru zabytków (księgi rejestru A i C)” w 2016 r. na terenie powiatów bolesławieckiego, lubańskiego i zgorzeleckiego znajdowało się odpowiednio 215, 193 i 321 zabytków.

Wśród zabytków znajdowały się: kościoły, klasztory, miasta z murami miejskimi, ratuszami, budowlami publicznymi i kamienicami, renesansowe i barokowe pałace, domy przysłupowo-zrębowe oraz przykłady nowoczesnej architektury przemysłowej XIX i XX w.

Możliwości rozwoju turystyki zależne są m.in. od posiadanej bazy noclegowej. W 2020 r. obiekty zbiorowego zakwaterowania funkcjonujące na terenie ZOI dysponowały łącznie 2103 miejscami noclegowymi.

Ważnych informacji na temat potencjału turystycznego Obszaru dostarczają dane dotyczące liczby odwiedzających go turystów. Niestety GUS nie publikuje w układzie gminnym informacji odnośnie do liczby turystów z Polski. Jednak pamiętając o transgranicznym położeniu Zachodniego Obszaru Integracji w diagnozie wykorzystano dane dotyczące turystów zagranicznych.

Jak wynika z danych GUS w 2020 r. ZOI odwiedziło łącznie 30 809 turystów zagranicznych (nierezydentów), którym udzielono 46 273 noclegów. Najwięcej turystów przebywało w gminach: Zgorzelec, Bolesławiec i m. Zgorzelec.

Tabela 6. Turyści zagraniczni (nierezydenci)

Jednostka terytorialna	Turyści zagraniczni		Udzielone noclegi turystom zagranicznym	
	2014	2020	2014	2020
Gmina Bogatynia (m-w)	673	327	908	941
Gmina Bolesławiec (m)	3 919	3 155	5 914	11 678
Gmina Bolesławiec (w)	2 854	5 020	3 017	5 780
Gmina Gromadka (w)	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
Gmina Lubań (m)	814	550	1 060	742
Gmina Lubań (w)	52	b.d.	127	b.d.
Gmina Nowogrodziec (m-w)	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
Gmina Osiecznica (w)	1 843	2 811	3 714	5 070
Gmina Pieńsk (m-w)	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
Gmina Platerówka (w)	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
Gmina Siekierczyn (w)	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
Gmina Sulików (w)	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
Gmina Warta Bolesławiecka (w)	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
Gmina Węgliniec (m-w)	4	b.d.	14	b.d.
Gmina Zawidów (m)	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
Gmina Zgorzelec (m)	8 163	3 994	12 818	5 476
Gmina Zgorzelec (w)	12 816	14 952	13 337	16 586
Zachodni Obszar Integracji	31 138	30 809	40 909	46 273
Dolny Śląsk	510 072	278 009	1 128 234	603 808

Źródło: opracowanie na podstawie BDL GUS.

Przemysł wydobywczy

Rozwój gospodarczy ZOI historycznie związany był z przemysłem wydobywczym – węgla brunatnego, ale również miedzi, glin ceramicznych, kaolinu, gipsu, anhydrytu, piaskowca, wapieni, margli. Lokomotywą gospodarczą nie tylko powiatu zgorzeleckiego, ale i całego ZOI są kopalnia węgla brunatnego i elektrownia „Turów”.

Należy jednak pamiętać, że realizowana polityka dekarbonizacji skutkować będzie prawdopodobnie likwidacją kopalni jako regionalnego pracodawcy (ważnego źródła dochodów budżetowych głównie dla gminy Bogatynia), co będzie miało znaczący negatywny wpływ na rynek pracy, a w konsekwencji również na sytuację gospodarczą Zachodniego Obszaru Integracji. Powinno uwzględnić się również w przypadku likwidacji kopalni ryzyko dalszego funkcjonowania elektrowni. Dlatego też należy dążyć do dywersyfikacji działalności gospodarczej na terenie ZOI, w tym m.in. poprzez rozwój turystyki i branż innowacyjnych.

Warto również zaznaczyć, że przemysł wydobywczy, szczególnie glin, był podstawą powstania w powiecie bolesławieckim i w Bolesławcu przemysłu ceramicznego. Warto wspomnieć również o zasobach piaskowca, żwirów oraz piasków szklarskich.

Duży wpływ na obraz gospodarczy Zachodniego Obszaru Integracji ma także sfera gospodarcza związana z eksploatacją zasobów naturalnych i gospodarka leśna.

Sfera społeczna

Potencjał demograficzny

Potencjał demograficzny Zachodniego Obszaru Integracji na koniec 2020 r. stanowiło 211 585 mieszkańców, **co stanowiło ok. 7,3% potencjału ludnościowego Dolnego Śląska.**

W strukturze ludności Obszaru zauważalne jest nieznaczne odchylenie od stanu równowagi pomiędzy liczbą kobiet (108 772) a mężczyzn (102 813). W 2020 r. współczynnik feminizacji, który określa liczbę kobiet przypadających na 100 mężczyzn kształtował się na poziomie 95.

Obserwowanym na obszarze ZOI zjawiskiem jest zmniejszanie się liczby ludności. W latach 2014-2020 liczba ludności zmniejszyła się o 2,6%. W analogicznym okresie liczba ludności w województwie dolnośląskim zmniejszyła się o 0,6%.

Tabela 7. Liczba ludności – stan na 31 grudnia

Jednostka terytorialna	2014	2020	2014=100(%)
Gmina Bogatynia (m-w)	24 127	22 633	93,8
Mężczyźni	11 869	11 155	94,0
Kobiety	12 258	11 478	93,6
Gmina Bolesławiec (m)	39 464	38 486	97,5
Mężczyźni	18 640	18 128	97,3
Kobiety	20 824	20 358	97,8
Gmina Bolesławiec (w)	14 092	14 863	105,5
Mężczyźni	7 013	7 369	105,1
Kobiety	7 079	7 494	105,9
Gmina Gromadka (w)	5 483	5 317	97,0
Mężczyźni	2 744	2 654	96,7
Kobiety	2 739	2 663	97,2
Gmina Lubań (m)	21 785	20 723	95,1
Mężczyźni	10 342	9 760	94,4
Kobiety	11 443	10 963	95,8
Gmina Lubań (w)	6 580	6 569	99,8
Mężczyźni	3 310	3 311	100,0
Kobiety	3 270	3 258	99,6
Gmina Nowogrodzic (m-w)	15 250	15 229	99,9
Mężczyźni	7 503	7 553	100,7
Kobiety	7 747	7 676	99,1
Gmina Osiecznica (w)	7 558	7 288	96,4
Mężczyźni	3 809	3 662	96,1
Kobiety	3 749	3 626	96,7
Gmina Pieńsk (m-w)	9 274	9 025	97,3
Mężczyźni	4 593	4 453	97,0
Kobiety	4 681	4 572	97,7
Gmina Platerówka (w)	1 657	1 629	98,3
Mężczyźni	860	846	98,4
Kobiety	797	783	98,2
Gmina Siekierczyn (w)	4 539	4 516	99,5
Mężczyźni	2 264	2 266	100,1
Kobiety	2 275	2 250	98,9

Jednostka terytorialna	2014	2020	2014=100(%)
Gmina Sulików (w)	6 114	6 030	98,6
Mężczyźni	3 075	3 024	98,3
Kobiety	3 039	3 006	98,9
Gmina Warta Bolesławiecka (w)	8 499	8 579	100,9
Mężczyźni	4 238	4 247	100,2
Kobiety	4 261	4 332	101,7
Gmina Węglińiec (m-w)	8 608	8 205	95,3
Mężczyźni	4 271	4 061	95,1
Kobiety	4 337	4 144	95,5
Gmina Zawidów (m)	4 315	4 132	95,8
Mężczyźni	2 064	1 960	95,0
Kobiety	2 251	2 172	96,5
Gmina Zgorzelec (m)	31 532	29 810	94,5
Mężczyźni	14 957	14 055	94,0
Kobiety	16 575	15 755	95,1
Gmina Zgorzelec (w)	8 419	8 551	101,6
Mężczyźni	4 231	4 309	101,8
Kobiety	4 188	4 242	101,3
Zachodni Obszar Integracji	217 296	211 585	97,4
Mężczyźni	105 783	102 813	97,2
Kobiety	111 513	108 772	97,5
Dolny Śląsk	2 908 457	2 891 321	99,4
Mężczyźni	1 398 554	1 389 444	99,3
Kobiety	1 509 903	1 501 877	99,5

Źródło: opracowanie na podstawie BDL GUS.

Spadek liczby ludności w latach 2014-2020 odnotowano w 14 gminach wchodzących w skład Zachodniego Obszaru Integracji. Z największym natężeniem zjawisko depopulacji wystąpiło w gminach: Bogatynia (6,2%), m. Zgorzelec (5,5%), m. Lubań (4,9%) i Węglińiec (4,7%). Równocześnie w 3 gminach: Bolesławiec (5,5%), Zgorzelec (1,6%) i Warta Bolesławiecka (0,9%), liczba ludności wzrosła. Położenie tych gmin sugeruje, że mamy do czynienia z migracją ludności z miast na tereny wiejskie.

Na sytuację demograficzną Zachodniego Obszaru Integracji pozytywnie wpływa utrzymujące się dodatnie saldo migracji. W 2020 r. saldo migracji ogółem na 1 tys. mieszkańców wyniosło (1,3). Na przestrzeni lat 2014-2020 sytuacja w niniejszym zakresie uległa polepszeniu. W 2014 r. saldo migracji ogółem na 1 tys. mieszkańców wynosiło (-1,3). Dodatkowo należy podkreślić, iż saldo migracji w przypadku województwa dolnośląskiego było w 2014 r. i 2020 r. dodatnie i wynosiło odpowiednio 0,2 i 1,3.

W 2020 r. dodatnie saldo migracji na 1 tys. mieszkańców zanotowało 12 gmin, w tym 7 gmin powyżej średniej dla Dolnego Śląska, a mianowicie: Bolesławiec (12,6), Zgorzelec (9,2), Siekierczyn (6,0), Pieńsk (3,8), Sulików (3,0), Platerówka (1,9) i Osiecznica (1,8). W pozostałych gminach dominował odpływ ludności, a w największej skali zjawisko to wystąpiło w gminach: Bogatynia (-5,6), m. Bolesławiec (-5,2), m. Zgorzelec (-5,1), Węglińiec (-4,0), m. Lubań (-3,9) i Zawidów (-3,9).

Tabela 8. Ruch naturalny i migracyjny ludności na 1 tys. mieszkańców

Jednostka terytorialna	Przyrost naturalny		Saldo migracji ogółem	
	2014	2020	2014	2020
Gmina Bogatynia (m-w)	-3,3	-8,3	-8,8	-5,6
Gmina Bolesławiec (m)	-2,6	-5,9	-4,2	-5,2
Gmina Bolesławiec (w)	4,2	-0,6	2,6	12,6
Gmina Gromadka (w)	1,6	-3,4	-3,5	-1,3
Gmina Lubań (m)	-2,9	-7,9	-6,3	-3,9
Gmina Lubań (w)	-0,2	-3,5	3,2	0,3
Gmina Nowogrodziec (m-w)	1,6	-0,7	-1,0	0,5
Gmina Osiecznica (w)	2,1	-2,2	6,1	1,8
Gmina Pieńsk (m-w)	-1,3	-6,7	-1,7	3,8
Gmina Platerówka (w)	-1,8	-7,4	-1,8	1,9
Gmina Siekierczyn (w)	1,8	-3,8	0,4	6,0
Gmina Sulików (w)	0,8	-4,0	-3,3	3,0
Gmina Warta Bolesławiecka (w)	1,5	-4,1	7,3	0,9
Gmina Węglińiec (m-w)	-1,7	-8,1	-8,4	-4,0
Gmina Zawidów (m)	-0,9	-7,0	-6,0	-3,9
Gmina Zgorzelec (m)	-6,0	-9,9	-4,8	-5,1
Gmina Zgorzelec (w)	0,2	-5,3	8,6	9,2
Zachodni Obszar Integracji	-0,4	-5,2	-1,3	0,6
Południowy Obszar Funkcjonalny	-2,9	-8,5	-2,4	-2,0
Dolny Śląsk	-0,9	-4,1	0,2	1,3

Źródło: opracowanie na podstawie BDL GUS.

Wpływ na sytuację demograficzną Zachodniego Obszaru Integracji ma również przyrost naturalny. Na obszarze ZOI w 2020 r. występował ujemny przyrost naturalny. Wartość wskaźnika przyrost naturalny na 1000 ludności w powyższym roku wynosiła (-5,2). Niestety w stosunku do 2014 r. sytuacja w niniejszym zakresie uległa pogorszeniu. Wprawdzie w 2014 r. wskaźnik również był ujemny, niemniej jednak wynosił on „tylko” (-0,4).

W 2020 r. ujemny przyrost naturalny odnotowano we wszystkich gminach wchodzących w skład Zachodniego Obszaru Integracji. Najniższym wskaźnikiem przyrostu naturalnego na 1000 ludności legitymowały się gminy: m. Zgorzelec (-9,9), Bogatynia (-8,3), Węglińiec (-8,1), m. Lubań (-7,9), Platerówka (-7,4), Zawidów (7,9), Pieńsk (-6,7). Niestety na przestrzeni lat sytuacja na analizowanym Obszarze pogorszyła się. W 2014 r. dodatni przyrost naturalny zanotowano w ośmiu gminach.

Poddając porównaniu Zachodni Obszar Integracji do Południowego Obszaru Funkcjonalnego na tle czynników, które wpływają na kształtowanie się bilansu ludnościowego i profilu demograficznego (przyrost naturalny i saldo migracji) możemy zauważyć, że w analizowanym okresie kształtowały się one zdecydowanie lepiej w przypadku ZOI, niż w przypadku POF.

Tabela 9. Wskaźnik obciążenia demograficznego

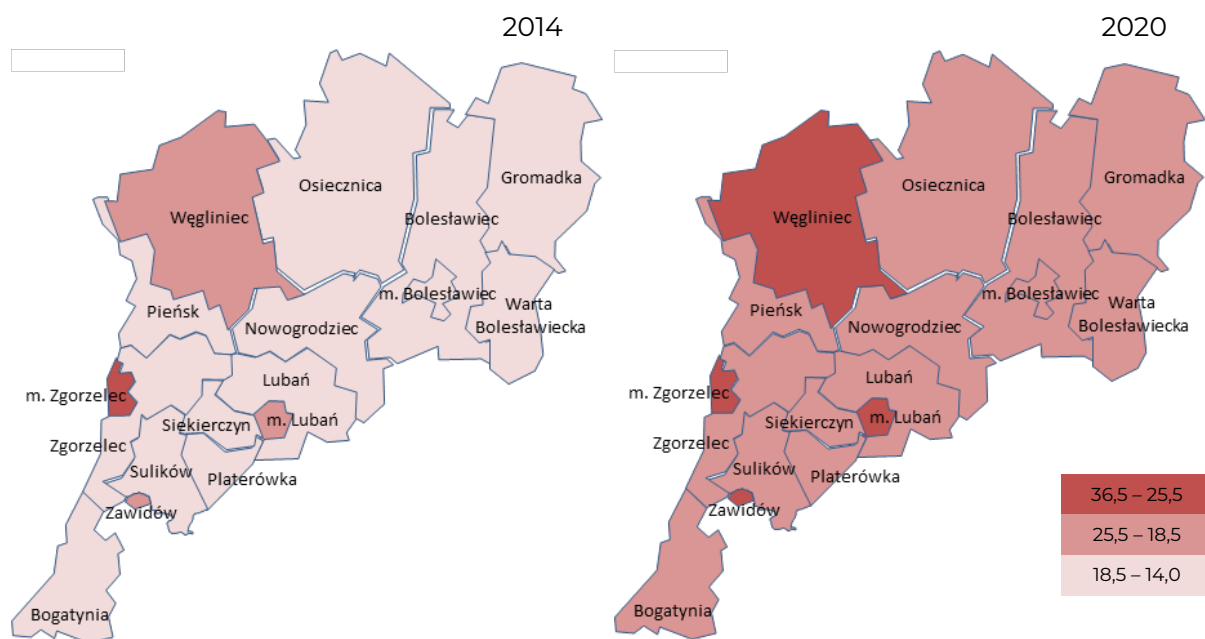
Jednostka terytorialna	Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym			Współczynnik obciążenia demograficznego osobami starszymi		
	2014	2020	2014=100(%)	2014	2020	2014=100(%)
Gmina Bogatynia (m-w)	95,3	127,7	134,0	17,8	25,2	141,6
Gmina Bolesławiec (m)	145,0	174,0	120,0	26,0	36,5	140,4
Gmina Bolesławiec (w)	68,7	90,6	131,9	14,2	19,6	138,0
Gmina Gromadka (w)	96,0	124,8	130,0	17,9	25,2	140,8
Gmina Lubań (m)	143,9	189,2	131,5	24,0	35,4	147,5
Gmina Lubań (w)	77,2	107,8	139,6	14,9	22,5	151,0
Gmina Nowogrodziec (m-w)	75,0	94,5	126,0	16,5	20,9	126,7
Gmina Osiecznica (w)	60,5	86,8	143,5	14,4	20,2	140,3
Gmina Pieńsk (m-w)	100,2	124,6	124,4	18,4	25,0	135,9
Gmina Platerówka (w)	76,0	110,4	145,3	16,1	23,5	146,0
Gmina Siekierczyn (w)	92,3	116,3	126,0	18,4	23,7	128,8
Gmina Sulików (w)	81,1	105,4	130,0	16,6	21,6	130,1
Gmina Warta Bolesławiecka (w)	76,7	101,6	132,5	16,0	21,8	136,3
Gmina Węgliniec (m-w)	106,0	147,6	139,2	20,2	27,7	137,1
Gmina Zawidów (m)	109,2	141,3	129,4	20,7	26,4	127,5
Gmina Zgorzelec (m)	173,3	209,3	120,8	28,2	37,8	134,0
Gmina Zgorzelec (w)	81,8	116,2	142,1	14,7	23,5	159,9
Zachodni Obszar Integracji	97,5	127,5	130,8	18,5	25,7	138,6
Dolny Śląsk	117,4	137,0	116,7	22,0	29,9	135,9

Źródło: opracowanie na podstawie BDL GUS.

Na terenie Zachodniego Obszaru Integracji widoczne jest zjawisko starzenia się społeczeństwa, co rzutuje na przyszłe kierunki inwestycji infrastrukturalnych. Przyjmując jako symptom tego zjawiska wskaźnik obciążenia demograficznego osobami starszymi, stwierdzić należy, że sytuacja na terenie ZOI uległa pogorszeniu.

W 2020 r. wartość powyższego wskaźnika dla ZOI wyniosła 25,7 (na Dolnym Śląsku 29,9). W 2014 r. wskaźnik ten kształtował się na poziomie 18,5 (w regionie 22,0). Niemniej jednak sytuacja na analizowanym Obszarze na tle województwa nadal kształtuje się korzystnie.

W 2020 r. wartość wskaźnika obciążenia demograficznego osobami starszymi najwyższa była w gminach miejskich: m. Zgorzelec (37,8), m. Bolesławiec (36,5) i m. Lubań (35,4). Najkorzystniejsza natomiast w gminach: Bolesławiec (19,6) i Osiecznica (20,2).

Rysunek 6. Współczynnik obciążenia demograficznego osobami starszymi

Źródło: opracowanie własne na podstawie Open Street Map.

Przedstawione powyżej dane świadczą o stopniowym narastaniu problemów demograficznych. Jednocześnie będą one kluczowym czynnikiem decydującym o sposobie funkcjonowania i kierunkach dalszego rozwoju Zachodniego Obszaru Integracji.

Opieka społeczna

Na terenie Zachodniego Obszaru Integracji nadal zauważalny jest problem ubóstwa, przejawiający się koniecznością korzystania z pomocy społecznej.

Jak wynika z danych GUS w 2020 r. na obszarze ZOI z pomocy społecznej korzystało 2273 gospodarstw domowych znajdujących się poniżej kryterium dochodowego. Stanowiło to ok. 7,6% ogółu gospodarstw domowych korzystających z pomocy na terenie Dolnego Śląska (przy udziale ludnościowym ok. 7,3%). Można więc stwierdzić, iż problem ubóstwa na analizowanym Obszarze występuje z większym natężeniem. Należy jednak zaznaczyć, że w stosunku do 2014 r. sytuacja uległa poprawie. Wówczas z pomocy korzystało 4506 gospodarstw domowych znajdujących się poniżej kryterium dochodowego.

W analizowanym okresie, porównując 2014 r. do 2020 r., poprawie uległa sytuacja we wszystkich gminach wchodzących w skład ZOI. Największy spadek liczby gospodarstw domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej odnotowano w gminach: Siekierczyn, Sulików, Zawidów, Platerówka, Bogatynia i Gromadka. W gminach tych liczba najuboższych gospodarstw domowych korzystających z pomocy społecznej (poniżej kryterium dochodowego) zmniejszyła się o ponad połowę.

Najwolniej liczba gospodarstw domowych korzystających z pomocy społecznej zmniejszała się w takich gminach jak: Lubań, Nowogrodziec, Warta Bolesławiecka, Osiecznica i Pieńsk.

Tabela 10. Gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej

Jednostka terytorialna	Ogółem			Poniżej kryterium dochodowego		
	2014	2020	2014=100(%)	2014	2020	2014=100(%)
Gmina Bogatynia (m-w)	1074	594	55,3	763	298	39,1
Gmina Bolesławiec (m)	913	569	62,3	554	274	49,5
Gmina Bolesławiec (w)	313	181	57,8	255	122	47,8
Gmina Gromadka (w)	250	142	56,8	185	75	40,5
Gmina Lubań (m)	454	297	65,4	328	182	55,5
Gmina Lubań (w)	97	79	81,4	69	47	68,1
Gmina Nowogrodziec (m-w)	359	275	76,6	249	154	61,8
Gmina Osiecznica (w)	212	143	67,5	146	76	52,1
Gmina Pieńsk (m-w)	329	218	66,3	298	185	62,1
Gmina Platerówka (w)	53	28	52,8	36	16	44,4
Gmina Siekierczyn (w)	123	62	50,4	95	40	42,1
Gmina Sulików (w)	271	142	52,4	236	116	49,2
Gmina Warta Bolesławiecka (w)	253	182	71,9	193	126	65,3
Gmina Węglińiec (m-w)	330	190	57,6	273	148	54,2
Gmina Zawidów (m)	95	50	52,6	78	38	48,7
Gmina Zgorzelec (m)	779	472	60,6	611	288	47,1
Gmina Zgorzelec (w)	202	128	63,4	137	88	64,2
Zachodni Obszar Integracji	6 107	3 752	61,4	4 506	2 273	50,4
Dolny Śląsk	75 782	49 869	65,8	55 348	29 956	54,1

Źródło: opracowanie na podstawie BDL GUS.

Do czasu wybuchu epidemii, głównych przyczyn ubóstwa upatrywać należało nie tyle w wadliwie funkcjonującym rynku pracy, ile w dysfunkcyjnych postawach samych mieszkańców.

Wskazanie głównych problemów jakie występują na terenie ZOI możliwe jest dzięki analizie powodów przyznania świadczeń z pomocy społecznej. Najczęstszymi powodami ich udzielania według GUS w 2020 r. było:

- w powiecie bolesławieckim – ubóstwo (875), długotrwała lub ciężka choroba (812), niepełnosprawność (563), bezrobocie (494),
- w powiecie lubańskim – ubóstwo (559), długotrwała lub ciężka choroba (425), bezrobocie (424), niepełnosprawność (389),
- w powiecie zgorzeleckim – ubóstwo (1160), długotrwała lub ciężka choroba (876), bezrobocie (697), niepełnosprawność (662).

Wymienione powody otrzymywania świadczeń dominowały również w latach poprzednich. Świadczy to o tym, że problemy na terenie Zachodniego Obszaru Integracji pozostają niezmiennie.

Tabela 11. Rodziny, którym na podstawie decyzji udzielono świadczeń z pomocy społecznej

Powody przyznania świadczeń	Powiat bolesławiecki			Powiat lubański			Powiat zgorzelecki		
	2014	2020	2014=100	2014	2020	2014=100	2014	2020	2014=100
Ubóstwo	1 507	875	58,1	946	559	59,1	2 215	1 160	52,4
Bezdomność	138	101	73,2	53	61	115,1	137	122	89,1
Potrzeba ochrony macierzyństwa	235	127	54,0	79	41	51,9	186	74	39,8
Bezrobocie	1 250	494	39,5	1 138	424	37,3	1 897	697	36,7
Niepełnosprawność	867	563	64,9	574	389	67,8	1 000	662	66,2
Długotrwała lub ciężka choroba	1 075	812	75,5	485	425	87,6	1 037	876	84,5
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	623	298	47,8	241	142	58,9	488	236	48,4
Przemoc w rodzinie	12	14	116,7	14	5	35,7	11	6	54,5
Alkoholizm	257	156	60,7	290	164	56,6	290	225	77,6
Narkomania	13	30	230,8	14	24	171,4	84	76	90,5
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	53	30	56,6	25	9	36,0	61	36	59,0
Sytuacja kryzysowa	6	7	116,7	1	1	100,0	3	8	266,7
Kłęska żywiołowa lub ekologiczna	1	0	0,0	120	0	0,0	3	0	0,0

Źródło: opracowanie na podstawie BDL GUS.

Pomoc społeczna nie ogranicza się jedynie do wypłat świadczeń, jest ona również częścią znacznie szerszej polityki senioralnej. W kontekście zachodzącego na terenie Zachodniego Obszaru Integracji zjawiska starzenia się społeczeństwa szczególnie ważne jest zapewnienie miejsc opieki seniorom i osobom niesamodzielnym.

W 2020 r. na analizowanym Obszarze funkcjonowało 9 placówek stacjonarnej pomocy społecznej dysponującej łącznie 411 miejscami. W stosunku do 2014 r. wzrosła liczba placówek (o dwie), zmalała natomiast liczba miejsc (o 11). Warto podkreślić, że w przypadku ZOI liczba miejsc w placówkach stanowiła w 2020 r. ok. 5,4% ogółu miejsc na Dolnym Śląsku (przy potencjale ludnościowym 7,3%).

Tabela 12. Placówki stacjonarnej pomocy społecznej (z filiami)

Jednostka terytorialna	Placówki stacjonarnej pomocy społecznej		Miejsca w placówkach stacjonarnej pomocy społecznej	
	2014	2020	2014	2020
Gmina Bogatynia (m-w)	1	1	72	77
Gmina Bolesławiec (m)	2	2	79	63
Gmina Bolesławiec (w)	0	1	0	10
Gmina Gromadka (w)	-	-	-	-
Gmina Lubań (m)	-	-	-	-
Gmina Lubań (w)	-	-	-	-
Gmina Nowogrodzic (m-w)	-	-	-	-
Gmina Osiecznica (w)	0	1	0	12

Jednostka terytorialna	Placówki stacjonarnej pomocy społecznej		Miejsca w placówkach stacjonarnej pomocy społecznej	
	2014	2020	2014	2020
Gmina Pieńsk (m-w)	-	-	-	-
Gmina Platerówka (w)	-	-	-	-
Gmina Siekierczyn (w)	-	-	-	-
Gmina Sulików (w)	-	-	-	-
Gmina Warta Bolesławiecka (w)	-	-	-	-
Gmina Węglińiec (m-w)	-	-	-	-
Gmina Zawidów (m)	-	-	-	-
Gmina Zgorzelec (m)	4	4	271	249
Gmina Zgorzelec (w)	-	-	-	-
Zachodni Obszar Integracji	7	9	422	411
Dolny Śląsk	110	125	7 752	7 566

Źródło: opracowanie na podstawie BDL GUS.

Miejsca w stacjonarnych placówkach pomocy społecznej w 2020 r. znajdowały się w gminach: m. Zgorzelec (249), Bogatynia (77), m. Bolesławiec (63), Bolesławiec (10) i Osiecznica (12).

Warto również zaznaczyć, że od 2020 r. w gminie Nowogrodziec funkcjonuje Dom Pomocy Społecznej dysponujący 30 miejscami, który nie został ujęty w danych GUS.

Wsparcie dla rodzin realizowane jest również poprzez rozwój systemu opieki nad dziećmi do lat 3. Opieka taka umożliwia podjęcie zatrudnienia przez rodziców, a to sprzyja zarówno aktywizacji zawodowej, jak i ograniczeniu sfery ubóstwa.

Niestety na analizowanym Obszarze istnieje luka infrastrukturalna, która sprawia, że dostępność do miejsc opieki nad dziećmi do lat 3 jest ograniczona. W 2020 r. wartość wskaźnika „dzieci w żłobkach i klubach dziecięcych na 1000 dzieci w wieku do lat 3” dla Zachodniego Obszaru Integracji wynosiła 74 i była niższa od średniej regionalnej wynoszącej 200 oraz niższa od średniej dla Południowego Obszaru Funkcjonalnego wynoszącej 109.

Tabela 13. Dzieci w żłobkach i klubach dziecięcych na 1000 dzieci w wieku do lat 3

Jednostka terytorialna	2014	2020	2014=100(%)	Dolny Śląsk=100(%) Rok 2020
Gmina Bogatynia (m-w)	107	157	146,7	78,5
Gmina Bolesławiec (m)	82	78	95,1	39,0
Gmina Bolesławiec (w)	0	45	-	22,5
Gmina Gromadka (w)	0	117	-	58,5
Gmina Lubań (m)	149	172	115,4	86,0
Gmina Lubań (w)	-	-	-	-
Gmina Nowogrodziec (m-w)	-	-	-	-
Gmina Osiecznica (w)	-	-	-	-
Gmina Pieńsk (m-w)	-	-	-	-
Gmina Platerówka (w)	-	-	-	-
Gmina Siekierczyn (w)	-	-	-	-
Gmina Sulików (w)	-	-	-	-
Gmina Warta Bolesławiecka (w)	-	-	-	-
Gmina Węglińiec (m-w)	-	-	-	-
Gmina Zawidów (m)	-	-	-	-
Gmina Zgorzelec (m)	126	299	237,3	149,5

Jednostka terytorialna	2014	2020	2014=100(%)	Dolny Śląsk=100(%) Rok 2020
Gmina Zgorzelec (w)	69	393	569,6	196,5
Zachodni Obszar Integracji	31	74	236,6	37,1
Południowy Obszar Funkcjonalny	44	109	250,5	54,7
Dolny Śląsk	100	200	200,0	100,0

Źródło: opracowanie na podstawie BDL GUS.

Najwyższą wartość przedmiotowy wskaźnik osiągnął w gminach: Zgorzelec (393) i m. Zgorzelec (299). W przypadku tych gmin wartość kształtowała się powyżej średniej dla Dolnego Śląska.

Należy zaznaczyć, że nie wszystkie gminy dysponowały miejscami opieki nad dziećmi do lat 3. Jak wynika z danych GUS sytuacja taka w 2020 r. występowała w gminach: Lubań, Nowogrodzic, Osiecznica, Pieńsk, Platerówka, Siekierczyn, Sulików, Warta Bolesławiecka, Węglińiec i Zawidów.

Tabela 14. Żłobki i kluby dziecięce

Jednostka terytorialna	2014	2020	2014=100(%)
Gmina Bogatynia (m-w)	1	1	100,0
Gmina Bolesławiec (m)	3	2	66,7
Gmina Bolesławiec (w)	0	1	-
Gmina Gromadka (w)	0	1	-
Gmina Lubań (m)	2	3	150,0
Gmina Lubań (w)	0	0	-
Gmina Nowogrodzic (m-w)	0	0	-
Gmina Osiecznica (w)	0	0	-
Gmina Pieńsk (m-w)	0	0	-
Gmina Platerówka (w)	0	0	-
Gmina Siekierczyn (w)	0	0	-
Gmina Sulików (w)	0	0	-
Gmina Warta Bolesławiecka (w)	0	0	-
Gmina Węglińiec (m-w)	0	0	-
Gmina Zawidów (m)	0	0	-
Gmina Zgorzelec (m)	3	4	133,3
Gmina Zgorzelec (w)	1	1	100,0
Zachodni Obszar Integracji	10	13	130,0
Dolny Śląsk	210	479	228,1

Źródło: opracowanie na podstawie BDL GUS.

Analizując szerzej system opieki nad dziećmi do lat 3, warto podkreślić, że w 2020 r. na terenie Zachodniego Obszaru Integracji funkcjonowało zaledwie 13 żłobków i klubów dziecięcych. W porównaniu do 2014 r. ich liczba wzrosła jedynie o 3, co stanowiło wzrost na poziomie 30%. Jest to istotnie niezadowalający fakt, biorąc pod uwagę, iż na Dolnym Śląsku wzrost ten był ponad dwukrotny i wynosił ok. 128%.

Problemy z dostępnością do powyższej infrastruktury uznać należy za istotną barierę występującą na terenie ZOI.

Aktywność ludności

Aktywność społeczna mierzona liczbą organizacji pozarządowych na 10 tys. mieszkańców była na terenie Zachodniego Obszaru Integracji w 2020 r. niższa niż na Dolnym Śląsku. W 2020 r. wartość powyższego wskaźnika wynosiła w przypadku ZOI 33, podczas gdy w województwie dolnośląskim i POF wynosiła 43.

Na przestrzeni lat 2014-2020 liczba organizacji pozarządowych na 10 tys. mieszkańców wzrosła na analizowanym Obszarze o ok. 23,2%, a tempo tego wzrostu było o 3,8 punktu procentowego szybsze niż w województwie oraz o 3,1 p.p. mniejsze niż na terenie Południowego Obszary Funkcjonalnego.

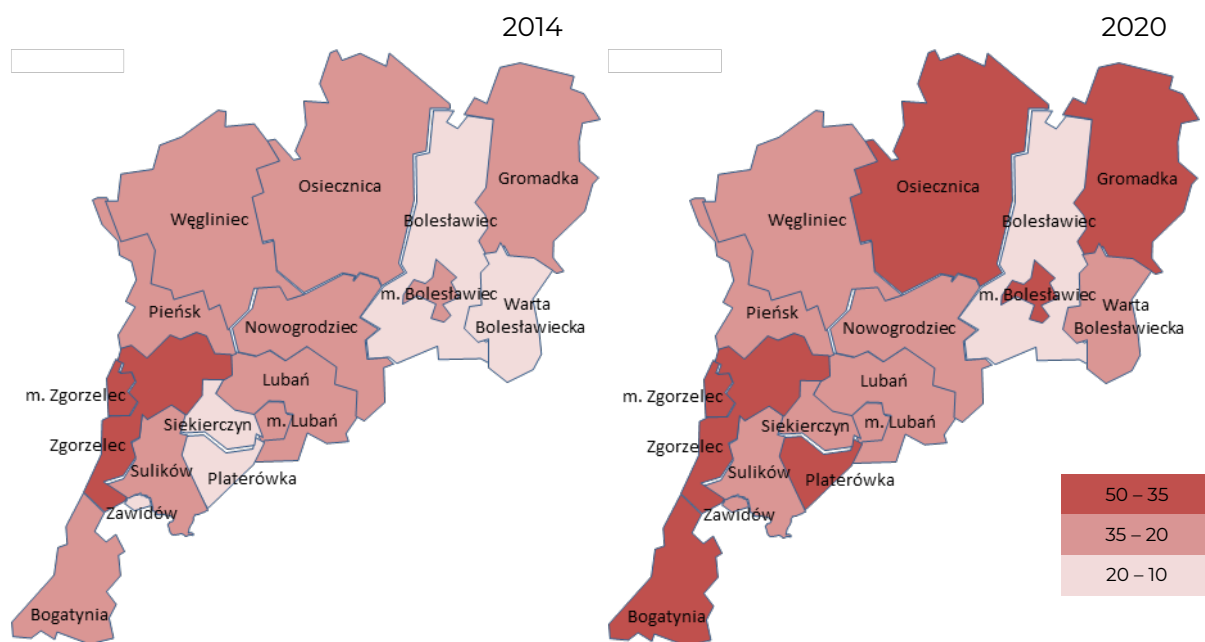
Tabela 15. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców

Jednostka terytorialna	2014	2020	2014=100(%)	Dolny Śląsk=100(%) Rok 2020
Gmina Bogatynia (m-w)	35	38	108,6	88,4
Gmina Bolesławiec (m)	29	35	120,7	81,4
Gmina Bolesławiec (w)	12	18	150,0	41,9
Gmina Gromadka (w)	31	39	125,8	90,7
Gmina Lubań (m)	24	26	108,3	60,5
Gmina Lubań (w)	26	30	115,4	69,8
Gmina Nowogrodziec (m-w)	22	27	122,7	62,8
Gmina Osiecznica (w)	28	43	153,6	100,0
Gmina Pieńsk (m-w)	27	32	118,5	74,4
Gmina Platerówka (w)	18	37	205,6	86,0
Gmina Siekierczyn (w)	18	27	150,0	62,8
Gmina Sulików (w)	34	33	97,1	76,7
Gmina Warta Bolesławiecka (w)	19	22	115,8	51,2
Gmina Węgliniec (m-w)	33	35	106,1	81,4
Gmina Zawidów (m)	19	22	115,8	51,2
Gmina Zgorzelec (m)	45	50	111,1	116,3
Gmina Zgorzelec (w)	36	48	133,3	111,6
Zachodni Obszar Integracji	27	33	123,2	76,9
Południowy Obszar Funkcjonalny	34	43	126,3	100,0
Dolny Śląsk	36	43	119,4	100,0

Źródło: opracowanie na podstawie BDL GUS.

W ramach ZOI w 2020 r. najwięcej organizacji pozarządowych, w stosunku do liczby ludności, funkcjonowało w gminach: m. Zgorzelec (50), Zgorzelec (48), Osiecznica (43) i Gromadka (39). Najmniejsze nasycenie organizacjami pozarządowymi odnotowano w gminach: Bolesławiec (18), Warta Bolesławiecka (22) i Zawidów (22).

W stosunku do 2014 r. największy progres w liczbie organizacji pozarządowych na 10 tys. mieszkańców widoczny był w gminach: Platerówka (105,6%), Osiecznica (53,6%), Bolesławiec (50,0%) i Siekierczyn (50,0%). W przypadku gminy Sulików liczba organizacji pozarządowych na 10 tys. mieszkańców zmniejszyła się.

Rysunek 7. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców

Źródło: opracowanie własne na podstawie Open Street Map.

Wychowanie przedszkolne

Potencjał społeczny i gospodarczy na przestrzeni lat buduje się m.in. poprzez przełamywanie barier w zakresie dostępu do edukacji i to już od okresu przedszkolnego. Dostęp do przedszkoli umożliwia podjęcie zatrudnienia przez rodziców, a tym samym może przyczyniać się do ograniczenia sfery ubóstwa.

Analizując liczbę przedszkoli, oddziałów i dzieci do nich uczęszczających według danych GUS, na obszarze ZOI można zaobserwować:

- spadek liczby przedszkoli ogółem z 112 w 2014 r. do 105 w 2020 r.,
- wzrost liczby oddziałów przedszkolnych z 284 w 2014 do 346 w 2020 r.,
- wzrost dzieci uczęszczających do przedszkoli z 6225 w 2014 r. do 7012 w 2020 r.

Tabela 16. Przedszkola

Jednostka terytorialna	Ogółem		Oddziały		Dzieci	
	2014	2020	2014	2020	2014	2020
Gmina Bogatynia (m-w)	9	8	34	33	775	671
Gmina Bolesławiec (m)	17	14	56	72	1 369	1 566
Gmina Bolesławiec (w)	9	9	15	22	276	448
Gmina Gromadka (w)	4	4	5	8	113	149
Gmina Lubań (m)	5	7	27	35	644	746
Gmina Lubań (w)	4	4	7	9	147	167
Gmina Nowogrodziec (m-w)	9	7	19	21	359	468
Gmina Osiecznica (w)	7	5	12	13	246	275
Gmina Pieńsk (m-w)	3	4	9	13	197	250
Gmina Platerówka (w)	1	1	2	3	30	47
Gmina Siekierczyn (w)	2	2	5	5	95	98
Gmina Sulików (w)	3	2	6	7	148	133
Gmina Warta Bolesławiecka (w)	9	9	12	17	243	284
Gmina Węglińiec (m-w)	7	7	13	11	261	215

Jednostka terytorialna	Ogółem		Oddziały		Dzieci	
	2014	2020	2014	2020	2014	2020
Gmina Zawidów (m)	1	2	5	6	127	131
Gmina Zgorzelec (m)	16	14	48	57	1 036	1 114
Gmina Zgorzelec (w)	6	6	9	14	189	250
Zachodni Obszar Integracji	112	105	284	346	6 255	7 012
Dolny Śląsk	1 460	1 467	4 293	5 158	89 349	104 264

Źródło: opracowanie na podstawie BDL GUS.

Jak wynika z innych danych w 2020 r. odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym był na terenie Zachodniego Obszaru Integracji niższy od średniej na Dolnym Śląsku. W 2020 r. na 1000 dzieci w wieku 3-5 lat opieką przedszkolną na obszarze ZOI objętych było 777 dzieci, podczas gdy średnia dla Dolnego Śląska wynosiła 888. Za pozytywny uznać należy natomiast fakt, że w stosunku do 2014 r. tempo wzrostu analizowanego wskaźnika wynoszące 13,9% było wyższe niż w regionie (11,0%). Niemniej jednak na tle województwa dolnośląskiego mieszkańcy ZOI mają mniejszy dostęp do infrastruktury przedszkolnej.

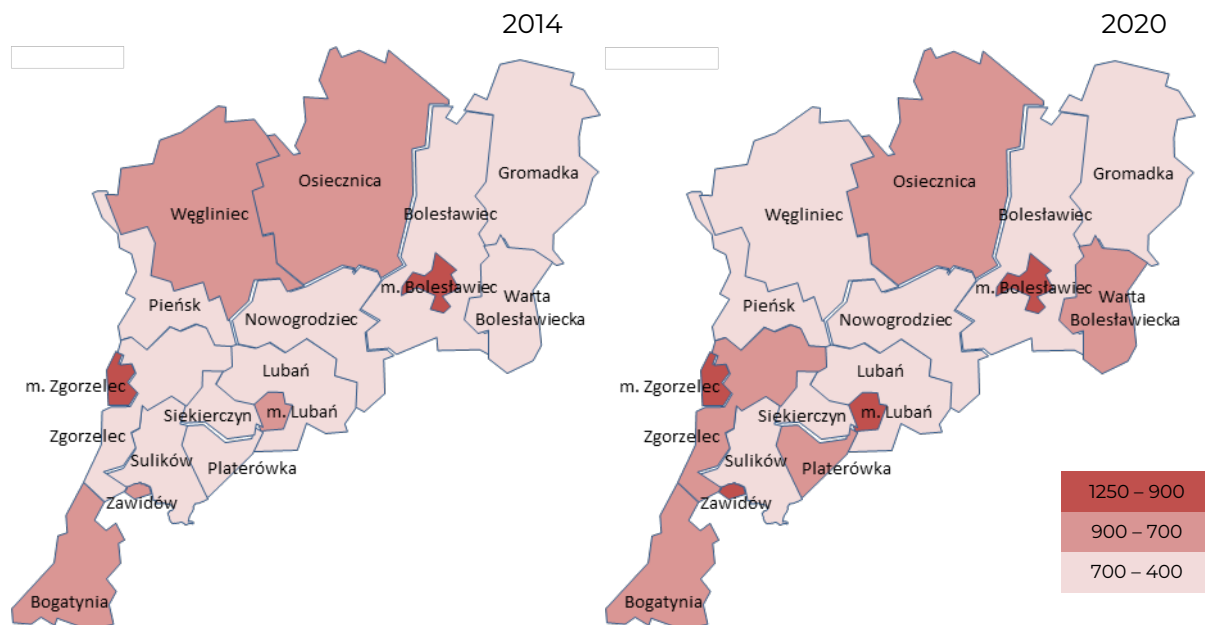
Tabela 17. Dzieci w przedszkolach na 1000 dzieci w wieku 3-5 lat

Jednostka terytorialna	2014	2020	2014=100(%)	Dolny Śląsk=100(%) Rok 2020
Gmina Bogatynia (m-w)	822	793	96,5	89,3
Gmina Bolesławiec (m)	941	1 078	114,6	121,4
Gmina Bolesławiec (w)	429	667	155,5	75,1
Gmina Gromadka (w)	526	667	126,8	75,1
Gmina Lubań (m)	799	1 070	133,9	120,5
Gmina Lubań (w)	624	617	98,9	69,5
Gmina Nowogrodzice (m-w)	527	635	120,5	71,5
Gmina Osiecznica (w)	755	809	107,2	91,1
Gmina Pieńsk (m-w)	574	650	113,2	73,2
Gmina Platerówka (w)	472	725	153,6	81,6
Gmina Siekierczyn (w)	602	462	76,7	52,0
Gmina Sulików (w)	564	548	97,2	61,7
Gmina Warta Bolesławiecka (w)	674	759	112,6	85,5
Gmina Węgliniec (m-w)	743	675	90,8	76,0
Gmina Zawidów (m)	869	1 038	119,4	116,9
Gmina Zgorzelec (m)	1 024	1 202	117,4	135,4
Gmina Zgorzelec (w)	650	813	125,1	91,6
Zachodni Obszar Integracji	682	777	113,9	87,5
Dolny Śląsk	800	888	111,0	100,0

Źródło: opracowanie na podstawie BDL GUS.

W największym stopniu wychowaniem przedszkolnym w 2020 r. objęte były dzieci w gminach: m. Zgorzelec (1202), m. Bolesławiec (1078), m. Lubań (1070) i Zawidów (1038). W tych gminach analizowany wskaźnik kształtował się powyżej średniej regionalnej. W przypadku gmin, w których wartość wskaźnika przekroczyła 1000 można pokusić się o stwierdzenie, że pełnią one istotną rolę w zakresie wychowania przedszkolnego także dla gmin sąsiednich.

W 2020 r. najmniej dzieci (na 1 tys. w wieku 3-5 lat) objętych było wychowaniem przedszkolnym w gminach: Siekierczyn (462), Sulików (548), Lubań (617), Nowogrodziec (635) i Pieńsk (650).

Rysunek 8. Dzieci w przedszkolach na 1000 dzieci w wieku 3-5 lat

Źródło: opracowanie własne na podstawie Open Street Map.

Przyczyn powyższego stanu rzeczy nie można sprowadzać wyłącznie do braku miejsc w przedszkolach, czy też klubach dziecięcych. Powodów istniejącej sytuacji upatrywać można również w takich czynnikach jak: nieadekwatna do potrzeb ludności lokalizacja przedszkoli utrudniająca dowóz i odbiór dzieci, problemy z funkcjonowaniem transportu publicznego, wysokie (w stosunku do wynagrodzeń) koszty opieki przedszkolnej.

Edukacja szkolna

Istotną kwestią związaną ze sferą społeczną jest edukacja szkolna. Na terenie Zachodniego Obszaru Integracji w 2020 r. według danych GUS funkcjonowało 77 szkół podstawowych, do których uczęszczało blisko 16 tys. uczniów.

Tabela 18. Szkoły podstawowe

Jednostka terytorialna	Szkoły ogółem			Uczniowie w szkołach		
	2014	2020	2014=100(%)	2014	2020	2014=100(%)
Gmina Bogatynia (m-w)	6	7	116,7	1 382	1 659	120,0
Gmina Boleśławiec (m)	8	8	100,0	2 338	3 240	138,6
Gmina Boleśławiec (w)	8	8	100,0	651	929	142,7
Gmina Gromadka (w)	3	3	100,0	310	377	121,6
Gmina Lubań (m)	5	5	100,0	1 176	1 577	134,1
Gmina Lubań (w)	4	4	100,0	370	437	118,1
Gmina Nowogrodziec (m-w)	7	6	85,7	945	1 173	124,1
Gmina Osiecznica (w)	5	4	80,0	664	688	103,6
Gmina Pieńsk (m-w)	2	3	150,0	517	543	105,0
Gmina Platerówka (w)	1	2	200,0	102	100	98,0

Jednostka terytorialna	Szkoły ogółem			Uczniowie w szkołach		
	2014	2020	2014=100(%)	2014	2020	2014=100(%)
Gmina Siekierzyn (w)	2	2	100,0	225	297	132,0
Gmina Sulików (w)	2	2	100,0	287	362	126,1
Gmina Warta Bolesławiecka (w)	5	6	120,0	547	704	128,7
Gmina Węglińiec (m-w)	4	4	100,0	485	620	127,8
Gmina Zawidów (m)	1	1	100,0	270	289	107,0
Gmina Zgorzelec (m)	6	7	116,7	1 804	2 509	139,1
Gmina Zgorzelec (w)	4	5	125,0	352	449	127,6
Zachodni Obszar Integracji	73	77	105,5	12 425	15 953	128,4
Dolny Śląsk	798	870	109,0	159 402	222 475	139,6

Źródło: opracowanie na podstawie BDL GUS.

O sytuacji szkolnictwa podstawowego świadczą m.in. wyniki egzaminu ósmoklasisty. Niestety, jak wynika z danych Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej we Wrocławiu (OKE Wrocław) średnie wyniki egzaminu z języka polskiego, matematyki i języka angielskiego uzyskane przez uczniów uczęszczających do szkół zlokalizowanych na terenie ZOI kształtują się poniżej średniej dla Dolnego Śląska oraz porównywalnie na poziomie średnich dla POF.

Analizując wyniki z egzaminu można zauważyć, że różnica w wynikach osiągniętych przez uczniów ze szkół zlokalizowanych na terenie Zachodniego Obszaru Integracji i województwa dolnośląskiego waha się w przedziale od 2,0 p.p. w przypadku języka angielskiego do 6,2 p.p. w przypadku języka polskiego.

Wyniki egzaminu ósmoklasisty dla ZOI w porównaniu do wyników osiągniętych przez uczniów uczęszczających do szkół na terenie Południowego Obszaru Funkcjonalnego kształtowały się:

- z języka polskiego o 3,4 p.p. na korzyść POF,
- z matematyki o 0,4 p.p. na korzyść POF,
- z języka angielskiego o 5,1 p.p. na korzyść ZOI.

Tabela 19. Wyniki egzaminu ósmoklasisty (2020 r.)

Jednostka terytorialna	Język polski	Matematyka	Język angielski
Gmina Bogatynia (m-w)	50,2	35,3	49,1
Gmina Bolesławiec (m)	59,8	44,9	58,3
Gmina Bolesławiec (w)	65,4	47,3	56,1
Gmina Gromadka (w)	45,8	37,3	51,7
Gmina Lubań (m)	54,6	36,2	48,1
Gmina Lubań (w)	57,5	44,1	57,4
Gmina Nowogrodziec (m-w)	57,4	38,4	46,7
Gmina Osiecznica (w)	55,1	40,2	48,4
Gmina Pieńsk (m-w)	46,6	36,3	49,6
Gmina Platerówka (w)	57,7	36,2	83,0
Gmina Siekierzyn (w)	61,0	39,5	52,7
Gmina Sulików (w)	56,0	39,4	38,4
Gmina Warta Bolesławiecka (w)	58,4	42,1	46,3
Gmina Węglińiec (m-w)	51,8	41,4	45,1
Gmina Zawidów (m)	52,8	31,4	41,9
Gmina Zgorzelec (m)	55,2	41,3	59,6

Jednostka terytorialna	Język polski	Matematyka	Język angielski
Gmina Zgorzelec (w)	54,7	37,6	68,4
Zachodni Obszar Integracji	52,6	39,3	53,0
Południowy Obszar Funkcjonalny	56,0	39,7	47,9
Dolny Śląsk	58,8	44,5	55,0

Źródło: opracowanie na podstawie OKE Wrocław.

Na podstawie danych OKE Wrocław można stwierdzić, że w przypadku egzaminu ósmoklasisty:

- z języka polskiego wyniki powyżej średniej wojewódzkiej uzyskali uczniowie uczęszczający do szkół w trzech gminach: Bolesławiec, m. Bolesławiec, Siekierczyn,
- z matematyki wyniki powyżej średniej wojewódzkiej uzyskali uczniowie uczęszczający do szkół w dwóch gminach: Bolesławiec, m. Bolesławiec,
- z języka angielskiego wyniki powyżej średniej wojewódzkiej uzyskali uczniowie uczęszczający do szkół w gminach: Bolesławiec, m. Bolesławiec, m. Lubań, Platerówka, Zgorzelec, m. Zgorzelec.

Powyższa sytuacja może świadczyć o zbyt małej dodatkowej ofercie edukacyjnej, pozwalającej rozwijać zainteresowania uczniów. Dlatego też, należy podejmować działania wspierające realizację zajęć dodatkowych.

Na poziom edukacji wpływać może także stan infrastruktury. Niestety podkreślić należy, że stan techniczny placówek edukacyjnych jest niejednokrotnie niezadawalający i wymaga modernizacji. Podkreślić również należy niezadawalający stan wyposażenia pracowni przedmiotowych.

Na terenie Zachodniego Obszaru Integracji funkcjonuje również szkolnictwo zawodowe (branżowe I stopnia). Niestety na przestrzeni lat postępował jego regres. Jak przedstawiają dane GUS, w 2020 r. na obszarze ZOI funkcjonowało 8 szkół branżowych I stopnia dla młodzieży (bez specjalnych).

Szkoły branżowe I stopnia (bez specjalnych) działały w takich gminach jak: m. Bolesławiec (4 szkoły), Lubań (2), Bogatynia (1) i m. Zgorzelec (1). Postępujący przez lata upadek szkolnictwa zawodowego sprawił, że system edukacji nie zawsze jest dostosowany do potrzeb rynku.

Szkolnictwo średnie koncentruje się w miastach Bolesławcu, Bogatyni, Lubaniu i Zgorzelcu. O jakości kształcenia świadczy średnia zdawalność matur. Według danych OKE Wrocław, w 2020 r. w przypadku języka angielskiego i matematyki zdawalność matur na analizowanym Obszarze była porównywalna ze średnią wojewódzką. Natomiast w przypadku języka polskiego zdawalność ta była wyraźnie niższa w powiatach Bolesławieckim i Zgorzeleckim.

Na terenie Zachodniego Obszaru Integracji funkcjonują dwie placówki doskonalenia nauczycieli – Powiatowe Centrum Edukacyjne w Lubaniu⁹ oraz Powiatowe Centrum Edukacji i Kształcenia Kadr w Bolesławcu¹⁰, świadczące usługi w zakresie doskonalenia nauczycieli i wspierania uzdolnień dzieci

i młodzieży. Należy wspierać rozwój zawodowy nauczycieli oraz uzdolnień dzieci i młodzieży w całym ZOI poprzez aktywne działania placówek doskonalenia nauczycieli kierowane do wszystkich szkół i placówek oświatowych.

Opieka zdrowotna

Na potencjał sfery społecznej duży wpływ ma infrastruktura służby zdrowia.

Specjalistyczną opiekę medyczną zapewniają mieszkańcom ZOI: szpital wojewódzki, trzy szpitale powiatowe i jeden szpital gminny. Szpitale zlokalizowane są w:

- Bolesławcu – Wojewódzki Szpital dla Nerwowo i Psychicznie Chorych w Bolesławcu,
- Bolesławcu – Zespół Opieki Zdrowotnej w Bolesławcu:
 - 10 oddziałów (Chorób Wewnętrznych, Neurologiczny, Anestezjologii i Intensywnej Terapii, Chorób Zakaźnych, Pediatryczny, Ginekologiczno-Położniczy, Neonatologiczny, Chirurgii Ogólnej z Pododdziałem Chirurgii Onkologicznej, Chirurgii Urazowo-Ortopedycznej, szpitalny Oddział Ratunkowy – SOR),
 - 4 pracownie (Endoskopii, Laboratorium, USG, Dział Fizjoterapii),
 - 13 poradni (Onkologiczna, Chirurgii ogólnej, Chirurgii urazowo-ortopedycznej, Chorób zakaźnych, Diabetologiczna, Nadciśnienia tętniczego, Ginekologiczno-położnicza, Urologiczna, Bezpłatna cytologia – Poradnia ginekologiczno-położnicza, Otolaryngologiczna, Neonatologiczna, Gastroenterologiczna, Endokrynologiczna),
- Bogatyni – Samodzielny Publiczny Zespół Opieki Zdrowotnej w Bogatyni, Szpital Gminny Bogatynia:
 - 5 oddziałów (Chirurgiczny, Wewnętrzny, Ginekologiczno-Położniczy, Pediatryczny, Neonatologiczny),
 - 10 poradni specjalistycznych (Alergologiczna, Dermatologiczna, Ginekologiczno-Położnicza, Urologiczna, Chirurgii Ogólnej, Chirurgii Urazowo-Ortopedycznej, Otolaryngologiczna, Medycyny Pracy, Stomatologiczna, Dział Fizjoterapii),
- Lubaniu – NZOZ Łużyckie Centrum Medyczne w Lubaniu Sp. z o.o.:
 - 11 oddziałów (Anestezjologii i Intensywnej Terapii, Chirurgii Ogólnej, Chirurgii Urazowo-Ortopedycznej, Chorób Wewnętrznych, Ginekologiczno-Położniczy, Otolaryngologiczny, Okulistyczny, Neonatologiczny, Neurologiczny, Pediatryczny, Rehabilitacyjny),
 - 5 pracowni (Medyczne Laboratorium Diagnostyczne, RTC, TK, USG, Endoskopii)

⁹ <https://pceluban.pl/> [dostęp: 5 października 2020].

¹⁰ <https://boleslawiec.pceikk.pl/> [dostęp: 5 października 2020].

- 11 poradni specjalistycznych (Neurologiczna, Urologiczna, Ortodontyczna, Chirurgii Ogólnej, Chirurgii Urazowo-Ortopedycznej, Chirurgii Onkologicznej, Okulistyczna, Otolaryngologiczna, Ginekologiczna, Zdrowia Psychicznego, Kardiologiczna),
- Zgorzelcu – Wielospecjalistyczny Szpital – Samodzielny Publiczny Szpital Opieki Zdrowotnej w Zgorzelcu:
 - 14 oddziałów (SOR, Kardiologiczny, Pediatriczny, Ginekologiczno-Położniczy, Chirurgii Urazowo-Ortopedycznej, Neurologiczny z Pododdziałem Udarowym, Urologii, Chorób Wewnętrznych, Anestezjologii i Intensywnej Terapii, Neonatologiczny, Chirurgii Ogólnej i Onkologicznej, Otolaryngologiczny, Okulistyczny, Onkologii Klinicznej),
 - 9 poradni (Endokrynologiczna, Urologiczna, Chirurgiczna, ortopedyczna, Ginekologiczno-Położnicza, Diabetologiczna, Hematologiczna, Nefrologiczna).

Na terenie ZOI funkcjonują również trzy Zakłady Opiekuńczo-Lecznicze, a mianowicie:

- Zakład Opiekuńczo-Leczniczy w Zgorzelcu,
- Samodzielny Publiczny Zespół Zakładów Opieki Zdrowotnej Zakład Opiekuńczo-Leczniczy Zakład Opieki Paliatywno-Hospicyjnej w Nowogrodźcu,
- Zakład Opiekuńczo-Leczniczy w Sieniawce przy Wielospecjalistycznym Szpitalu SP ZOZ w Zgorzelcu.

Wskaźnikiem odzwierciedlającym dostępność do placówek medycznych jest wskaźnik przychodni na 10 tys. mieszkańców. W 2020 r. wartość niniejszego wskaźnika dla ZOI wynosiła 3 i kształtowała się poniżej średniej regionalnej (5).

Wskaźnikiem, który przynajmniej częściowo obrazuje dostępność opieki medycznej dla ludności, jest liczba lekarzy (personel pracujący ogółem) na 10 tys. mieszkańców. Na przestrzeni lat 2014-2020 w powiatach wchodzących w skład ZOI odnotowano:

- w powiecie bolesławieckim wzrost wartości wskaźnika z 27,2 do 30,7,
- w powiecie lubańskim wzrost wartości wskaźnika z 22,2 do 24,9,
- w powiecie zgorzeleckim spadek wartości wskaźnika z 28,1 do 26,4.

Wartości te kształtowały się poniżej średniej dla Dolnego Śląska. Wskaźnik liczby lekarzy (personelu pracującego ogółem) na 10 tys. mieszkańców w regionie w 2020 r. wyniósł 57,8.

Analizując dostępność do usług medycznych, należy pamiętać, że lokalne ośrodki zdrowia, w bardzo ograniczonym zakresie gwarantują dostęp do lekarzy specjalistów, co negatywnie wpływa na bezpieczeństwo zdrowotne mieszkańców.

Kultura, sport i rekreacja

Na obszarze ZOI występują liczne zabytki o dużych walorach historycznych, jednak ich stan jest niejednokrotnie niezadawalający. Potencjał kulturalny tworzą również lokalne ośrodki kultury, niejednokrotnie finansowane przez gminy i użytkujące majątek komunalny.

Według danych GUS w 2020 r. na terenie Zachodniego Obszaru Integracji swoją działalność prowadziło łącznie 34 centrów, domów, ośrodków kultury, klubów i świetlic. W porównaniu do 2014 r., jest to o 7 więcej, co stanowi wzrost ich liczby na poziomie ok. 25,9%.

Wartość wskaźnika centrów, domów i ośrodków kultury, klubów i świetlic na 10 tys. mieszkańców może świadczyć m.in. o dostępności społeczeństwa do ośrodków kultury. W analizowanym okresie średnia powyższego wskaźnika dla gmin wchodzących w skład Zachodniego Obszaru Integracji była wyższa od średniej dla Dolnego Śląska. Możemy zatem wyciągnąć wniosek, że ich dostępność na terenie ZOI jest relatywnie lepsza niż w regionie.

Tabela 20. Centra, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice

Jednostka terytorialna	Ogółem			Na 10 tys. mieszkańców		
	2014	2020	2014=100(%)	2014	2020	2014=100(%)
Gmina Bogatynia (m-w)	1	1	100,0	0,4	0,4	100,0
Gmina Bolesławiec (m)	1	1	100,0	0,3	0,3	100,0
Gmina Bolesławiec (w)	1	1	100,0	0,7	0,7	100,0
Gmina Gromadka (w)	1	1	100,0	1,8	1,9	105,6
Gmina Lubań (m)	2	2	100,0	0,9	1,0	111,1
Gmina Lubań (w)	b.d.	b.d.	-	b.d.	b.d.	-
Gmina Nowogrodziec (m-w)	1	1	100,0	0,7	0,7	100,0
Gmina Osiecznica (w)	0	1	-	0,0	1,4	-
Gmina Pieńsk (m-w)	1	1	100,0	1,1	1,1	100,0
Gmina Platerówka (w)	b.d.	b.d.	-	b.d.	b.d.	-
Gmina Siekierczyn (w)	2	2	100,0	4,4	4,4	100,0
Gmina Sulików (w)	4	4	100,0	6,5	6,6	101,5
Gmina Warta Bolesławiecka (w)	6	11	183,3	7,1	12,8	180,3
Gmina Węgliniec (m-w)	4	5	125,0	4,6	6,1	132,6
Gmina Zawidów (m)	1	1	100,0	2,3	2,4	104,3
Gmina Zgorzelec (m)	1	1	100,0	0,3	0,3	100,0
Gmina Zgorzelec (w)	1	1	100,0	1,2	1,2	100,0
Zachodni Obszar Integracji	27	34	125,9	2,2	2,8	127,9
Dolny Śląsk	298	311	104,4	1,0	1,1	110,0

Źródło: opracowanie na podstawie BDL GUS.

Ofertę kulturalną Zachodniego Obszaru Integracji wzmacniają liczne wydarzenia o znaczeniu ponadlokalnym. Równocześnie na terenie ZOI odbywają się liczne cykliczne zawody sportowe.

Do najważniejszych wydarzeń kulturalnych i sportowych zaliczyć można m.in.:

- Bolesławieckie Święto Ceramiki,
- Międzynarodowy Plener Ceramiczno-Rzeźbiarski w Bolesławcu (ponad 60 edycji),
- Festiwal Kultury Południowosłowiańskiej w Bolesławcu,
- Turniej Małych Form Satyrycznych w Bogatyni,
- Festiwal Hałda Jazz w Bogatyni,
- Festiwal Blues nad Bobrem,
- Sudecki Festiwal Minerałów „LAWA” w Lubaniu – jedna z największych w Europie imprez związanych z geologią i mineralogią,
- Księstwo Czocho – koronacja, występy muzyki średniowiecza i renesansu, pokazy walk rycerskich, sztuka teatru, poezja śpiewana, nocne zwiedzanie zamku, występy gwiazd muzyki i kabaretu,
- Międzynarodowy Festiwal Folklorystyczny „Bukowińskie Spotkania”,
- Lubański Festiwal Orkiestr Dętych,
- „Henryki” – ogólnopolskie Imieniny Henryka, Henryki i Henrykowa – impreza cykliczna organizowana w Henrykowie Lubańskim,
- „Pałacowe spotkania z historią” – cykl historycznych imprez plenerowych, których celem jest zachowanie dziedzictwa kulturowego gminy Siekierzyn,
- Międzynarodowe Dni Messiaena w Zgorzelcu – organizowane przez niemieckie stowarzyszenie „Meetingpoint Music Messiaen” we współpracy z Fundacją Pamięć, Edukacja, Kultura upamiętnia obozowe prawykonanie z 15 stycznia 1941 r. utworu „Kwartet na koniec czasu”, ponadto na program festiwalu składają się wydarzenia muzyczne, wykłady, dyskusje i debaty związane z historią Stalagu VIIIA,
- Dni Zgorzelca w ramach, których organizowane są m.in. koncerty z udziałem gwiazd,
- Jakuby & Altstadtfest (Zgorzelec/Görlitz) – jarmark historyczno-artystyczno-handlowy w ramach którego odbywają się historyczne pokazy i warsztaty, występy artystów ulicznych i spektakle dla dzieci,
- Koncerty Zgorzeleckiej Orkiestry Mandolinistów im. Tadeusza Grudzińskiego,
- Festiwal Teatrów Muzycznych ViaThea,
- Międzynarodowy Festiwal Piosenki Greckiej w Zgorzelcu,
- Nyski Festiwal Filmowy,
- Zgorzeleckie Spotkania Teatralne,
- Festiwal Koszykówki Ulicznej,
- Duathlon i Triathlon w Zgorzelcu,
- Międzynarodowy Festiwal Muzyczny im. J.I. Schnabla w Nowogrodźcu,
- Jarmark Garncarski w Nowogrodźcu.

Warto również podkreślić, że w Bolesławcu od 2008 r. wydawany jest „Rocznik Bolesławiecki”. Regularne prowadzenie kroniki przez miasto jest zjawiskiem unikalnym w skali całego kraju.

Na terenie ZOI istnieje również rozbudowana infrastruktura kulturalna i sportowa mogąca pełnić funkcje ponadlokalne. Jednocześnie z infrastruktury tej korzystają liczne instytucje kultury, będące animatorem życia kulturalnego na terenie ZOI. Do najważniejszych obiektów kulturalnych i sportowych zaliczyć można:

- PGE Turów Arena w Zgorzelcu – 2 budynki, 3500 miejsc na trybunach, 1000 dodatkowych miejsc w arenie, 302 miejsca parkingowe,
- Halę przy ul. Maratońskiej w Zgorzelcu,
- Miejski Dom Kultury w Zgorzelcu,
- Europejskie Centrum Pamięć, Edukacja, Kultura Zgorzelec-Görlitz,
- Bolesławiecki Ośrodek Kultury – Międzynarodowe Centrum Ceramiki,
- Muzeum Ceramiki w Bolesławcu,
- Miejską Bibliotekę Publiczną – Centrum Wiedzy w Bolesławcu,
- Teatr Stary – Młodzieżowy Dom Kultury im. Stanisława Wyspiańskiego w Bolesławcu,
- Bolesławiecki Park Wodny Orka,
- Termy Bolesławieckie,
- Centrum Rekreacyjno-Turystyczne w Radomierzycach,
- Miejski Dom Kultury w Lubaniu,
- Amfiteatr,
- Krytą pływalnię „Laguna” w Lubaniu,
- Halę Sportową Miejskiego Ośrodka Sportu i Rekreacji w Lubaniu.

Poddając analizie infrastrukturę sportową na terenie Zachodniego Obszaru Integracji, wykorzystano dane statystyczne dotyczące obiektów sportowych. Z racji tego, że informacje zbierane były przez GUS co 4 lata, analizie poddano dane za 2014 i 2018 r.

Na terenie ZOI w 2018 r. funkcjonowały łącznie 63 obiekty sportowe. W porównaniu do roku bazowego odnotowano wzrost o 22 obiekty. Biorąc pod uwagę dynamikę wzrostu ich liczby możemy zauważyć, że ta szybciej przebiegała w ZOI (53,7%) niż w regionie (26,9%).

Tabela 21. Obiekty sportowe

Jednostka terytorialna	2014	2018	2014=100(%)	Dolny Śląsk=100(%) Rok 2018
Zachodni Obszar Integracji				
Stadiony	21	39	185,7	18,5
Hale sportowe o wymiarach od 36x19 m	6	6	100,0	6,2
Sale gimnastyczne o wymiarach poniżej 36x19 m i sale pomocnicze	3	2	66,7	2,1
Korty tenisowe	8	12	150,0	5,8
Pływalnie kryte	3	4	133,3	7,3
Obiekty sportowe – razem	41	63	153,7	9,5

Jednostka terytorialna	2014	2018	2014=100(%)	Dolny Śląsk=100(%) Rok 2018
Dolny Śląsk				
Stadiony	171	211	123,4	100,0
Hale sportowe o wymiarach od 36x19 m	76	97	127,6	100,0
Sale gimnastyczne o wymiarach poniżej 36x19 m i sale pomocnicze	76	95	125,0	100,0
Korty tenisowe	172	207	120,3	100,0
Pływalnie kryte	29	55	189,7	100,0
Obiekty sportowe – razem	524	665	126,9	100,0

Źródło: opracowanie na podstawie BDL GUS.

Mimo relatywnie zadowalającego wzrostu ilości nowopowstałych obiektów sportowych na terenie ZOI, mając na uwadze potencjał ludnościowy Obszaru (ok. 7,3% ludności regionu) można wysunąć wniosek, że infrastruktura sportowa jest niewystarczająca, w szczególności dla obiektów takich jak: hale sportowe, sale gimnastyczne, korty tenisowe i kryte pływalnie.

Reasumując na terenie ZOI istnieje bogata i zróżnicowana oferta kulturalna i sportowa. Jednak można zauważyć, że dostęp do infrastruktury kulturalnej i sportowej pomimo licznych inwestycji nadal bywa niejednokrotnie ograniczony. Dlatego też należy podejmować działania zmierzające do jej rozbudowy i modernizacji.

Problemem jest również zbyt mała podaż miejsc parkingowych. Ponadto organizatorzy imprez kulturalnych i sportowych zmagają się z problemami finansowymi i kadrowymi. Dodatkowo należy podkreślić istniejące problemy wynikające ze stanu technicznego przedmiotowej infrastruktury, w tym jej niedostosowaniu do potrzeb mieszkańców (zwłaszcza osób niepełnosprawnych i seniorów).

Bezpieczeństwo publiczne

Jak wynika z danych GUS w 2020 r. na terenie Zachodniego Obszaru Integracji odnotowano 25 interwencji z udziałem jednostek ochrony pożarowej w przeliczeniu na 1000 ludności. Wskaźnik ten kształtował się w analizowanym Obszarze powyżej średniej regionalnej (17).

Tabela 22. Zdarzenia wymagające udziału jednostek ochrony przeciwpożarowej na 1000 ludności

Jednostka terytorialna	2018	2020	2018=100(%)	Dolny Śląsk=100(%) Rok 2020
Gmina Bogatynia (m-w)	41	29	70,7	170,6
Gmina Bolesławiec (m)	16	13	81,3	76,5
Gmina Bolesławiec (w)	21	17	81,0	100,0
Gmina Gromadka (w)	22	28	127,3	164,7
Gmina Lubań (m)	19	32	168,4	188,2
Gmina Lubań (w)	27	26	96,3	152,9
Gmina Nowogrodziec (m-w)	21	19	90,5	111,8
Gmina Osiecznica (w)	21	18	85,7	105,9
Gmina Pieńsk (m-w)	30	24	80,0	141,2
Gmina Platerówka (w)	33	23	69,7	135,3
Gmina Siekierczyn (w)	17	24	141,2	141,2
Gmina Sulików (w)	38	31	81,6	182,4
Gmina Warta Bolesławiecka (w)	16	16	100,0	94,1
Gmina Węglińiec (m-w)	25	25	100,0	147,1
Gmina Zawidów (m)	19	34	178,9	200,0
Gmina Zgorzelec (m)	15	17	113,3	100,0
Gmina Zgorzelec (w)	32	44	137,5	258,8
Zachodni Obszar Integracji	24	25	101,7	145,3
Dolny Śląsk	16	17	106,3	100,0

Źródło: opracowanie na podstawie BDL GUS.

Analizując sytuację wewnątrz Obszaru można zauważyć, że wartość powyższego wskaźnika wzrosła w sześciu gminach (Gromadka, m. Lubań, Siekierczyn, Zawidów, m. Zgorzelec i Zgorzelec). W dwóch gminach wartość wskaźnika nie zmieniła się, a w pozostałych dziewięciu odnotowano spadek wartości.

W 2020 r. najwięcej zdarzeń wystąpiło na terenie gminy Zgorzelec (44), natomiast najmniej w gminie m. Bolesławiec (13) i Warta Bolesławiecka (16). Gminy te osiągnęły wartość wskaźnika poniżej średniej dla Dolnego Śląska.

Analizując wykroczenia i przestępstwa popełnione na terenie powiatów: bolesławieckiego, lubańskiego i zgorzeleckiego, możemy zauważyć pogorszenie sytuacji. W analizowanym okresie. Wartość wskaźnika przestępstw stwierdzonych przez Policję ogółem na 1000 mieszkańców wzrosła we wszystkich ww. powiatach. Należy przy tym zaznaczyć, że wartości te w 2020 r. w powiatach bolesławieckim (29,2) i zgorzeleckim (39,4) były wyższe od wartości wskaźnika dla Dolnego Śląska (28,7).

Niestety większość z przestępstw dot. przestępstw o charakterze kryminalnym. Wzrost tego rodzaju przestępstw odnotowano w dwóch powiatach, tj.: bolesławieckim (o 18,5%) i zgorzeleckim (o 43,4%). Przestępstwa o charakterze gospodarczym stanowiły mniejszy udział. Wzrost tego rodzaju przestępstw odnotowano w powiecie lubańskim (o 26,9%) i zgorzeleckim (o 80,1%).

Tabela 23. Przestępstwa stwierdzone przez Policję

Wyszczególnienie	Powiat bolesławiecki			Powiat lubański			Powiat zgorzelecki		
	2014	2020	2014=100	2014	2020	2014=100	2014	2020	2014=100
Ogółem na 1000 mieszkańców	26,5	29,2	109,9	23,9	24,1	100,9	25,5	39,4	154,2
O charakterze kryminalnym na 1000 mieszkańców	18,9	22,4	118,5	18,8	16,8	89,6	18,3	26,3	143,4
O charakterze gospodarczym na 1000 mieszkańców	4,0	1,8	44,1	1,6	2,0	126,9	2,2	4,0	180,1
Drogowe na 1000 mieszkańców	2,8	2,8	101,1	2,9	3,4	115,8	2,3	3,9	171,7
Przeciwko życiu i zdrowiu na 1000 mieszkańców	0,7	0,6	83,6	0,5	0,3	53,8	0,4	0,4	111,1
Przeciwko mieniu na 1000 mieszkańców	16,0	16,8	105,3	13,5	11,0	81,2	14,4	21,2	146,7
Przeciwko wolności, wolności sumienia i wyznania, wolności seksualnej i obyczajności na 1000 mieszkańców	0,8	1,3	173,3	1,1	1,5	133,3	0,8	1,0	128,6
Przeciwko rodzinie i opiece na 1000 mieszkańców	0,8	1,6	205,0	0,6	1,2	206,8	0,2	0,2	83,3
Przeciwko bezpieczeństwu powszechnemu i bezpieczeństwu w komunikacji na 1000 mieszkańców	2,8	3,2	114,1	2,9	3,8	130,4	2,3	4,5	195,2

Źródło: opracowanie na podstawie BDL GUS.

Wzrost przestępstw stwierdzonych przez Policję na 1000 mieszkańców stwierdzono również w przypadku przestępstw:

- drogowych – powiat bolesławiecki i zgorzelecki,
- przeciwko życiu i zdrowiu – powiat lubański i zgorzelecki,
- przeciwko mieniu – powiat bolesławiecki i zgorzelecki,
- przeciwko wolności, wolności sumienia i wyznania, wolności seksualnej i obyczajności – wszystkie powiaty należące do ZOI.
- przeciwko rodzinie i opiece – powiat bolesławiecki i lubański,
- przeciwko bezpieczeństwu powszechnemu i bezpieczeństwu w komunikacji – wszystkie powiaty należące do ZOI.

E-usługi i dostęp do Internetu

Internet jest ważnym narzędziem, umożliwiającym szeroki dostęp do wiedzy i informacji. Rozwój technologii wykorzystujących internet umożliwia zdalny dostęp do wielu sfer życia społecznego i gospodarczego. Wraz z rozwojem e-usług coraz więcej spraw można zrealizować bez konieczności bezpośredniego kontaktu co staje się szczególnie ważne w okresie zagrożenia pandemią COVID-19.

Z danych udostępnionych przez Urząd Komunikacji Elektronicznej (UKE) wynika, że najwięcej przedsiębiorców swoje usługi telekomunikacyjne świadczyło w gminach: Nowogrodziec (17), m. Zgorzelec (17), m. Bolesławiec (14) i m. Lubań (14). Najmniej natomiast w gminach: Lubań (7), Platerówka (8) i Sulików (8).

Najwyższą wartość wskaźnika penetracji budynkowej dostępem do usługi stacjonarnego dostępu do internetu o przepustowości co najmniej 30 Mb/s odnotowano na terenie analizowanego Obszaru w gminach: Zawidów (83%), m. Zgorzelec (70%) i Bogatynia (65%). Najsłabszy dostęp do internetu posiadali mieszkańcy gmin: Lubań (20%), Platerówka (21%) i Nowogrodziec (24%).

Tabela 24. Dostęp do Internetu

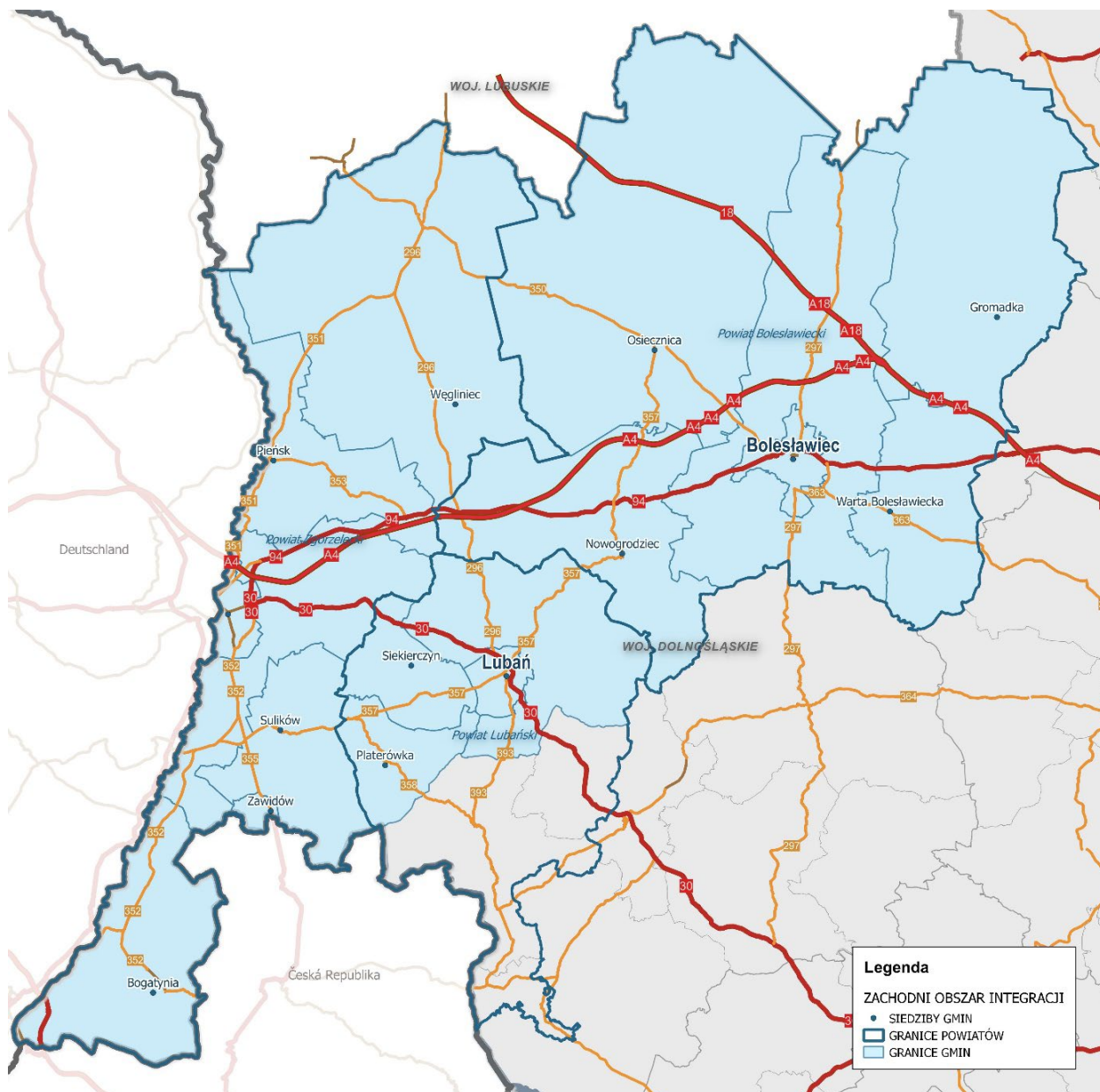
Jednostka terytorialna	Liczba przedsiębiorców telekomunikacyjny	Penetracja budynkowa internetem stacjonarnym o przepustowości co najmniej 30 Mb/s
Gmina Bogatynia (m-w)	11	65%
Gmina Bolesławiec (m)	14	60%
Gmina Bolesławiec (w)	11	35%
Gmina Gromadka (w)	11	46%
Gmina Lubań (m)	14	55%
Gmina Lubań (w)	7	20%
Gmina Nowogrodziec (m-w)	17	24%
Gmina Osiecznica (w)	13	35%
Gmina Pieńsk (m-w)	10	42%
Gmina Platerówka (w)	8	21%
Gmina Siekierczyn (w)	9	34%
Gmina Sulików (w)	8	51%
Gmina Warta Bolesławiecka (w)	11	33%
Gmina Węgliniec (m-w)	10	47%
Gmina Zawidów (m)	9	83%
Gmina Zgorzelec (m)	17	70%
Gmina Zgorzelec (w)	13	39%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UKE – stan na 31 grudnia 2019 r.

Sfera przestrzenno-środowiskowa

Dostępność komunikacyjna, transport publiczny

Zewnętrzny układ infrastruktury drogowej Zachodniego Obszaru Integracji tworzy sieć dróg krajowych i wojewódzkich. Główną osią komunikacyjną Obszaru jest autostrada A4 i A18, drogi krajowe nr 30 i 94 oraz linia kolejowa E 30. Wymienione szlaki komunikacyjne mają znaczenie przede wszystkim ze względu na ich wpływ na zewnętrzną dostępność komunikacyjną ZOI.

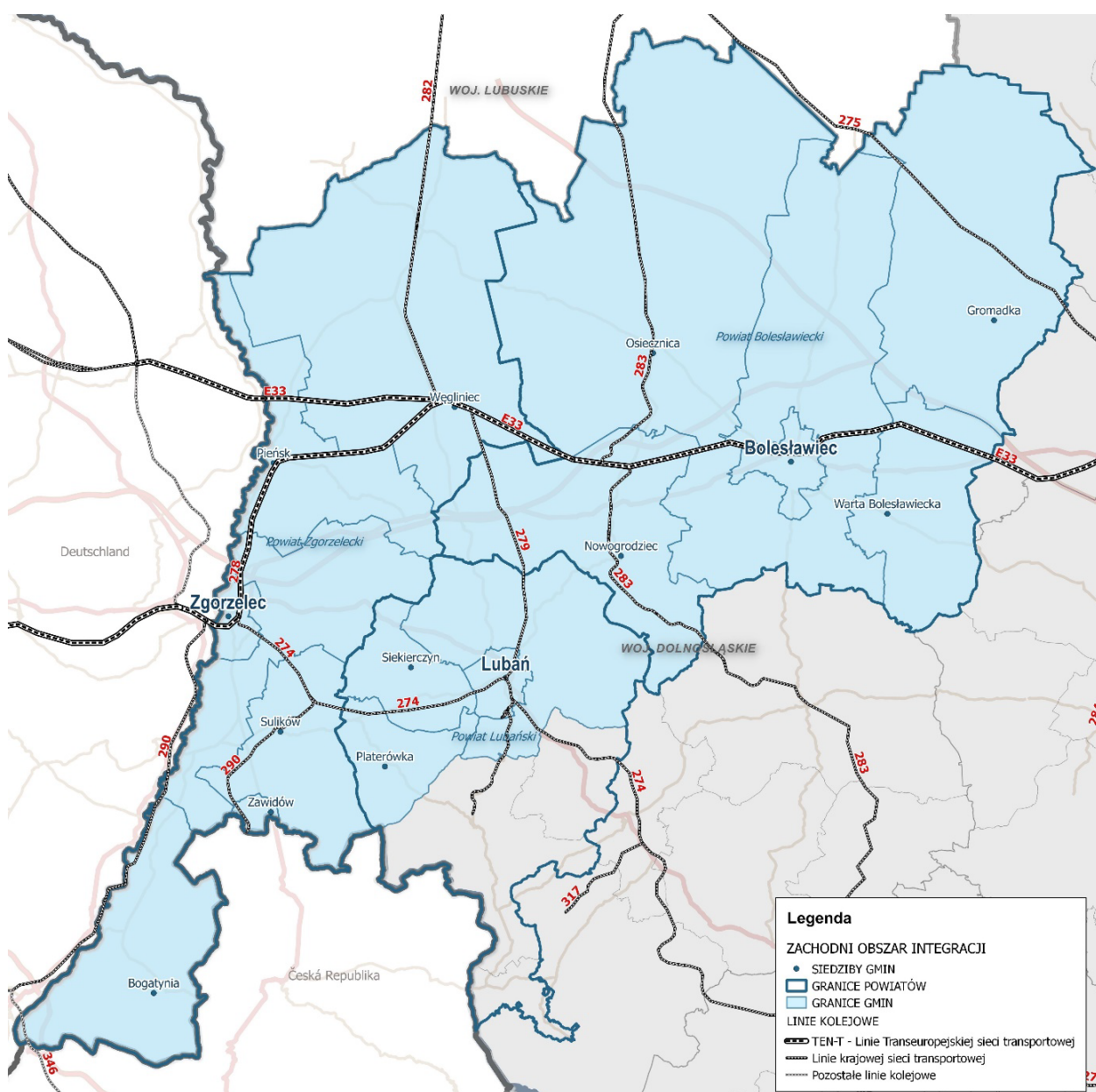
Rysunek 9. Sieć dróg krajowych i wojewódzkich na terenie ZOI

Źródło: Urząd Miasta Bolesławiec.

Wewnętrzny układ komunikacyjny tworzą drogi gminne i powiatowe. Szczególne znaczenie dla Zachodniego Obszaru Integracji ma sieć drogowa i kolejowa wewnątrz obszaru w osi północ – południe.

Drogi krajowe, wojewódzkie, powiatowe i gminne, które komunikują południową część ZOI z główną osią komunikacyjną Obszaru, czyli autostradą A4 i trasą kolejową E 30, mają zdecydowany wpływ na budowanie spójnego obszaru funkcjonalnego, a przez to zrównoważony rozwój społeczny, gospodarczy i infrastrukturalny całego Obszaru.

Niestety z przeprowadzonych analiz wynika, że niejednokrotnie jakość dróg nadal jest niezadawalająca i stanowi barierę w funkcjonowaniu ZOI. Mankamentem jest fakt, że są to przeważnie drogi jednojezdniowe, niewystarczające w czasach wzmożonego rozwoju transportu samochodowego. Problem jest również zły stan infrastruktury towarzyszącej.

Rysunek 10. Sieć dróg kolejowych na terenie ZOI

Źródło: Urząd Miasta Bolesławiec.

Jak wynika ze „Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego południowej i zachodniej części województwa dolnośląskiego na lata 2020-2030” Zachodni Obszar Integracji dotyka problem wykluczenia kolejowego. Sieć kolejowa i towarzysząca jej infrastruktura na analizowanym Obszarze wymaga systemowej rozbudowy i modernizacji linii, które ułatwią oraz przyspieszą komunikację pomiędzy poszczególnymi miastami i gminami analizowanego Obszaru. Dotyczy to m.in. elektryfikacji linii z Lubania do Zgorzelca, modernizacji linii z Lubania do Zebrzydowej i Żagania, przywrócenia kolei na terenie miasta i gminy Bogatynia. Trzeba też pamiętać, że na terenie gminy Gromadka biegnie linia kolejowa nr 275. Linia ta przebiega przez: Wrocław – Legnicę – Żagań – granicę państwa.

Jednym z problemów występujących na odcinkach przebiegających przez analizowany Obszar jest zły stan infrastruktury kolejowej przeznaczonej do obsługi podróżnych, który nie spełnia podstawowych standardów technicznych, funkcjonalnych i użytkowych wymaganych dla osiągnięcia wysokiej jakości i sprawności obsługi pasażerów.

Na terenie Zachodniego Obszaru Integracji w dalszym ciągu widoczne są problemy z funkcjonowaniem transportu zbiorowego. Brakuje połączeń, a czas dotarcia do wybranych miejsc jest zbyt długi. Dodatkowo przewoźnicy, oferujący usługi transportu zbiorowego niejednokrotnie korzystają z przestarzałego taboru i pojazdów o małej pojemności. Nadal brakuje niskopodłogowych i ekologicznych autobusów. Jednocześnie warto zauważyć, że tabor nie jest przystosowany do przewozu osób niepełnosprawnych, czy też wózków dziecięcych. Należy podkreślić, że słabość komunikacji publicznej skutkuje intensywnym użytkowaniem samochodów osobowych, które przyczyniają się do zwiększenia niskiej emisji.

W rezultacie konieczna jest wymiana taboru podyktowana zarówno względami społecznymi (dostępność środków komunikacji miejskiej dla osób o ograniczonych możliwościach poruszania się), jak i środowiskowymi (ograniczenie niskiej emisji). Szczególnie ważne jest, aby z usług transportu publicznego mogli korzystać seniorzy, którzy nie posiadają prywatnych środków transportu lub ze względu na stan zdrowia nie są w stanie ich eksploatować.

Na dostępność komunikacyjną Obszaru wpływa również sieć ścieżek/dróg rowerowych. Drogi te mają ważne znaczenie zarówno z punktu widzenia stanu środowiska naturalnego, jak również możliwości rozwoju turystyki i rekreacji. Dodatkowo ścieżki/drogi rowerowe zwiększają mobilność mieszkańców i umożliwiają nawiązywanie kontaktów pomiędzy mieszkańcami, bez konieczności posiadania samochodu.

Jak wynika z danych GUS w analizowanym Obszarze na przestrzeni lat 2014-2020 długość ścieżek rowerowych zwiększyła się znacząco, z 46,3 km do 111,7 km.

Tabela 25. Ścieżki rowerowe (drogi dla rowerów) ogółem w km

Jednostka terytorialna	2014	2020	2014=100(%)	Dolny Śląsk=100(%) Rok 2020
Gmina Bogatynia (m-w) ¹¹	7,6	6,7	88,2	0,6
Gmina Bolesławiec (m)	14,0	37,1	265,0	3,3
Gmina Bolesławiec (w)	10,2	11,4	111,8	1,0
Gmina Gromadka (w)	0,0	0,0	-	0,0
Gmina Lubań (m)	0,0	0,0	-	0,0
Gmina Lubań (w)	0,0	0,0	-	0,0
Gmina Nowogrodziec (m-w)	0,0	0,0	-	0,0
Gmina Osiecznica (w)	0,0	0,0	-	0,0
Gmina Pieńsk (m-w)	0,0	0,0	-	0,0
Gmina Platerówka (w)	0,0	0,0	-	0,0
Gmina Siekierzyn (w)	0,0	0,0	-	0,0
Gmina Sulików (w)	0,0	0,5	-	0,0
Gmina Warta Bolesławiecka (w)	0,0	8,5	-	0,8
Gmina Węgliniec (m-w)	0,0	10,5	-	0,9
Gmina Zawidów (m)	0,0	0,0	-	0,0
Gmina Zgorzelec (m)	14,5	22,0	151,7	2,0
Gmina Zgorzelec (w)	0,0	15,0	-	1,3
Zachodni Obszar Integracji	46,3	111,7	241,3	10,0
Dolny Śląsk	779,6	1 119,2	143,6	100,0

Źródło: opracowanie na podstawie BDL GUS.

Na przestrzeni analizowanych lat widoczny jest rozwój ścieżek/dróg rowerowych na terenie Zachodniego Obszaru Integracji. Niemniej jednak nadal nie tworzą one spójnego systemu i wymagają szeregu inwestycji. Docelowo powinny one łączyć miejscowości na terenie ZOI.

Infrastruktura wodno-kanalizacyjna i gazowa

Na przestrzeni lat 2014-2020 odsetek gospodarstw domowych korzystających z sieci wodociągowej pozostał na zbliżonym poziomie. Na terenie Zachodniego Obszaru Interwencji, w 2020 r. wartość analizowanego wskaźnika wynosiła 94,4%. Porównując 2014 r. do 2020 r. odnotowano jego nieznaczny wzrost o 0,5%.

W latach 2014-2020 zwiększył się o 5,6% odsetek gospodarstw domowych korzystających z sieci kanalizacyjnej na terenie ZOI. W 2020 r. korzystało z niej 65,1% gospodarstw domowych.

Wzrósł również o 17,4% odsetek gospodarstw domowych korzystających z sieci gazowej na terenie Zachodniego Obszaru Interwencji. Niestety w 2020 r. tylko 25,5% gospodarstw domowych korzystało z sieci gazowej w analizowanym Obszarze.

Należy wyraźnie zaznaczyć, że nadal podstawowe wskaźniki dostępności do omawianych mediów kształtowały się na terenie ZOI poniżej średnich wojewódzkich.

¹¹ Według informacji przekazanej przez gminę Bogatynia – w badanym okresie na terenie gminy nie zlikwidowano żadnych ścieżek rowerowych, zatem wskaźnik dla 2020 r. winien być tożsamy z tym dla 2014 r. Różnica może wynikać ze zmiany kwalifikacji tego co w badanym okresie było uznawane za drogę rowerową.

Z danych wynika również, że w 2020 r. to mieszkańcy ZOI posiadali lepszy dostęp do sieci wodociągowej (o 8,6 p.p.) oraz kanalizacyjnej (o 5,2 p.p.) w stosunku do mieszkańców POF. Dwukrotnie lepszym dostępem do sieci gazowej charakteryzował się natomiast Południowy Obszar Funkcjonalny.

Tabela 26. Odsetek gospodarstw domowych korzystających z instalacji wodociągowej, kanalizacyjnej i gazowej

Jednostka terytorialna	2014	2020	2014=100(%)
Gmina Bogatynia (m-w)			
Wodociąg	97,8	97,9	100,1
Kanalizacja	76,0	76,3	100,4
Gaz ¹²	0,1	0,1	100,0
Gmina Bolesławiec (m)			
Wodociąg	99,9	99,9	100,0
Kanalizacja	97,4	96,9	99,5
Gaz	92,7	92,8	100,1
Gmina Bolesławiec (w)			
Wodociąg	93,3	94,4	101,2
Kanalizacja	71,2	72,5	101,8
Gaz	21,1	28,7	136,0
Gmina Gromadka (w)			
Wodociąg	97,8	97,3	99,5
Kanalizacja	55,3	62,4	112,8
Gaz	0,1	0,0	0,0
Gmina Lubań (m)			
Wodociąg	99,5	99,5	100,0
Kanalizacja	98,5	98,4	99,9
Gaz	91,5	95,7	104,6
Gmina Lubań (w)			
Wodociąg	67,3	71,8	106,7
Kanalizacja	1,3	1,3	100,0
Gaz	0,2	0,7	350,0
Gmina Nowogrodzic (m-w)			
Wodociąg	97,5	97,7	100,2
Kanalizacja	29,8	55,5	186,2
Gaz	9,8	14,3	145,9
Gmina Osiecznica (w)			
Wodociąg	98,6	98,6	100,0
Kanalizacja	88,5	89,2	100,8
Gaz	3,8	23,0	605,3
Gmina Pieńsk (m-w)			
Wodociąg	97,0	97,0	100,0
Kanalizacja	78,4	81,3	103,7
Gaz	6,3	15,7	249,2
Gmina Platerówka (w)			
Wodociąg	99,2	99,2	100,0
Kanalizacja	13,3	31,2	234,6
Gaz	0,0	0,2	-

¹² Według informacji przekazanej przez gminę Bogatynia – na terenie gminy fizycznie nie istnieje sieć gazowa, zatem żadne gospodarstwo domowe nie może być do niej podłączone.

Jednostka terytorialna	2014	2020	2014=100(%)
Gmina Siekierzyn (w)			
Wodociąg	96,7	96,8	100,1
Kanalizacja	75,3	75,9	100,8
Gaz	0,2	6,5	3250,0
Gmina Sulików (w)			
Wodociąg	78,8	79,8	101,3
Kanalizacja	19,3	26,5	137,3
Gaz	0,6	0,6	100,0
Gmina Warta Bolesławiecka (w)			
Wodociąg	100,0	100,0	100,0
Kanalizacja	100,0	100,0	100,0
Gaz	14,3	20,2	141,3
Gmina Węglińiec (m-w)			
Wodociąg	88,7	88,6	99,9
Kanalizacja	29,9	32,0	107,0
Gaz	0,1	0,0	0,0
Gmina Zawidów (m)			
Wodociąg	99,5	99,5	100,0
Kanalizacja	94,9	95,0	100,1
Gaz	0,6	0,6	100,0
Gmina Zgorzelec (m)			
Wodociąg	98,4	98,4	100,0
Kanalizacja	94,8	94,8	100,0
Gaz	96,0	97,5	101,6
Gmina Zgorzelec (w)			
Wodociąg	87,0	87,8	100,9
Kanalizacja	24,5	17,6	71,8
Gaz	32,4	37,7	116,4
Zachodni Obszar Integracji			
Wodociąg	93,9	94,4	100,5
Kanalizacja	61,7	65,1	105,6
Gaz	21,8	25,5	117,4
Południowy Obszar Funkcjonalny			
Wodociąg	85,3	85,8	100,7
Kanalizacja	58,6	59,9	102,3
Gaz	49,7	52,8	106,4
Dolny Śląsk			
Wodociąg	94,8	95,0	100,2
Kanalizacja	75,0	77,1	102,8
Gaz	61,4	62,6	102,0

Źródło: opracowanie na podstawie BDL GUS.

Sytuacja na terenie Zachodniego Obszaru Integracji w zakresie dostępności do infrastruktury sieciowej jest zróżnicowana. Z reguły, co jest zrozumiałe, w najszerszym zakresie z infrastruktury sieciowej korzystają mieszkańcy gmin miejskich i miast w gminach miejsko-wiejskich.

W najtrudniejszej sytuacji są mieszkańcy obszarów wiejskich. Podyktowane jest to przede wszystkim względami ekonomicznymi. Relatywnie mała populacja i rozproszona zabudowa sprawiają, że koszty budowy instalacji sieciowej na obszarach wiejskich są wysokie, przy jednocześnie małej liczbie odbiorców.

Map of Lubuskie voivodeship showing the distribution of the number of enterprises in the manufacturing sector by voivodeship. The map is color-coded according to the number of enterprises, with a legend indicating three ranges: 100-99 (darkest red), 99-95 (medium red), and 95-70 (lightest red). The map shows various voivodeships including Węgliniec, Osiecznica, Bolesławiec, Gromadka, m.Bolesławiec, Warta Bolesławiecka, Nowogrodziec, Pięsk, Zgorzelec, m.Zgorzelec, Lubañ, m.Lubañ, Siekierzyn, Platerówka, Sulików, Zawidów, and Bogatynia.

Źródło: opracowanie własne na podstawie Open Street Map.

Tabela 27. Długość czynnej sieci rozdzielczej wodociągowej (km)

STRATEGIA ZIT ZOI – PROJEKT

Jednostka terytorialna	2014	2020	2014=100(%)	Dolny Śląsk=100(%) Rok 2020
Gmina Warta Bolesławiecka (w)	93,5	99,2	106,1	0,6
Gmina Węglińiec (m-w)	86,5	97,0	112,1	0,6
Gmina Zawidów (m)	18,1	18,1	100,0	0,1
Gmina Zgorzelec (m)	74,0	86,7	117,2	0,5
Gmina Zgorzelec (w)	126,7	129,5	102,2	0,8
Zachodni Obszar Integracji	1 554,3	1 631,2	104,9	9,9
Dolny Śląsk	15 416,3	16 495,0	107,0	100,0

Źródło: opracowanie na podstawie BDL GUS.

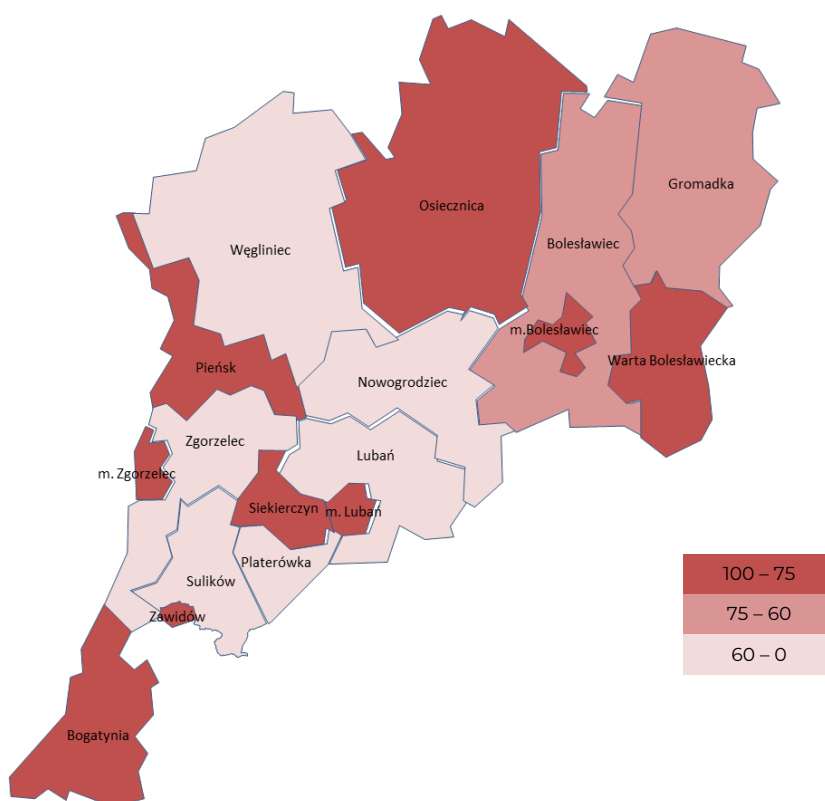
Analizując zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności na terenie ZOI, dostrzec można jego spadek w 2020 r. w porównaniu do 2014 r. (spadek o ok. 24,1%). Do gminy, która w 2020 r. zużywała najwięcej wody i wyraźnie odznaczała na tle pozostałych gmin wchodzących w skład ZOI należała jest gmina Bogatynia. Jak wynika z innych danych GUS, w przypadku tej gminy, przyczynę takiego stanu rzeczy upatrywać można w wysokim udziale przemysłu w zużyciu wody ogółem, który szacuje się na ponad 90%.

Tabela 28. Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności (dam³)

Jednostka terytorialna	2014	2020	2014=100(%)	Dolny Śląsk=100(%) Rok 2020
Gmina Bogatynia (m-w)	18 911	13 983	73,9	4,2
Gmina Bolesławiec (m)	1 751	1 776	101,5	0,5
Gmina Bolesławiec (w)	490	766	156,2	0,2
Gmina Gromadka (w)	112	142	126,4	0,0
Gmina Lubań (m)	883	937	106,0	0,3
Gmina Lubań (w)	116	168	144,6	0,1
Gmina Nowogrodziec (m-w)	1 154	501	43,4	0,2
Gmina Osiecznica (w)	1 988	2 774	139,5	0,8
Gmina Pieńsk (m-w)	421	380	90,3	0,1
Gmina Platerówka (w)	47	46	97,0	0,0
Gmina Siekierzyn (w)	132	156	118,3	0,0
Gmina Sulików (w)	127	152	120,0	0,0
Gmina Warta Bolesławiecka (w)	354	360	101,7	0,1
Gmina Węglińiec (m-w)	4 817	850	17,6	0,3
Gmina Zawidów (m)	120	123	102,8	0,0
Gmina Zgorzelec (m)	1 360	1 385	101,8	0,4
Gmina Zgorzelec (w)	665	894	134,5	0,3
Zachodni Obszar Integracji	33 447	25 391	75,9	7,7
Dolny Śląsk	394 610	330 374	83,7	100,0

Źródło: opracowanie na podstawie BDL GUS.

Jak już wspomniano, w zakresie dostępności do sieci kanalizacyjnej Zachodni Obszar Integracji znajduje się w sytuacji gorszej niż województwo. W najmniejszym zakresie z sieci kanalizacyjnej w 2018 r. korzystały gospodarstwa domowe w gminach: Lubań (1,3%), Zgorzelec (17,6%), Sulików (26,5%), Platerówka (31,2%) i Węglińiec (32,0%). W gminach tych wskaźniki dostępności wyraźnie odbiegały od średniej dla ZOI. Procentowo najwięcej gospodarstw domowych korzystało z sieci kanalizacyjnej w gminach: Warta Bolesławiecka (100,0%), m. Lubań (98,4%), m. Bolesławiec (96,9%) Zawidów (95,0%) i m. Zgorzelec (94,8%).

Rysunek 12. Odsetek gospodarstw domowych korzystających z instalacji kanalizacyjnej w 2020 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie Open Street Map.

W posiadaniu najdłuższej czynnej sieci kanalizacyjnej w 2020 r. były gminy: Bolesławiec (277,4 km), m. Bolesławiec (153,7 km), Warta Bolesławiecka (140,0 km) i Nowogrodziec (132,4 km). Łącznie przez teren ZOI przebiega ponad 1300 km tego typu czynnej sieci.

Tabela 29. Długość czynnej sieci kanalizacyjnej (km)

Jednostka terytorialna	2014	2020	2014=100(%)	Dolny Śląsk=100(%) Rok 2020
Gmina Bogatynia (m-w)	68,2	72,1	105,7	0,6
Gmina Bolesławiec (m)	146,7	153,7	104,8	1,2
Gmina Bolesławiec (w)	259,8	277,4	106,8	2,2
Gmina Gromadka (w)	30,2	54,2	179,5	0,4
Gmina Lubiąż (m)	62,8	70,0	111,5	0,6
Gmina Lubiąż (w)	0,7	0,7	100,0	0,0
Gmina Nowogrodziec (m-w)	55,5	132,4	238,6	1,1
Gmina Osiecznica (w)	105,7	107,8	102,0	0,9
Gmina Pięńsk (m-w)	57,5	69,5	120,9	0,6
Gmina Platerówka (w)	12,7	12,7	100,0	0,1
Gmina Siekierzyn (w)	46,2	46,4	100,4	0,4
Gmina Sulików (w)	29,1	29,2	100,3	0,2
Gmina Warta Bolesławiecka (w)	134,8	140,0	103,9	1,1
Gmina Węgliniec (m-w)	8,5	10,1	118,8	0,1
Gmina Zawidów (m)	28,8	28,8	100,0	0,2
Gmina Zgorzelec (m)	67,1	72,6	108,2	0,6
Gmina Zgorzelec (w)	31,1	31,7	101,9	0,3
Zachodni Obszar Integracji	1 145,4	1 309,3	114,3	10,5
Dolny Śląsk	10 308,9	12 443,8	120,7	100,0

Źródło: opracowanie na podstawie BDL GUS.

Infrastruktura związana z oczyszczaniem ścieków została zidentyfikowana na podstawie informacji przekazanych przez urzędy w 14 gminach ZOI, wskazując 19 obiektów. W ramach oceny wydajności istniejącej infrastruktury jako niewystarczającą lub wymagającą rozbudowy wskazano w 3 obiektach w miejscowościach: Nowogrodziec, Tomaszów Bolesławiecki i Węglińiec oraz potrzebę działań modernizacyjnych w części innych obiektów.

Tabela 30. Oczyszczalnie ścieków wraz z oceną wydajności

L.p.	Adres oczyszczalni	Wydajność oczyszczalni	Czy wydajność jest wystarczająca?
Gmina Bogatynia (m-w)			
1	Bogatynia	10 000 m ³ /d	tak
2	Sieniawka	900 m ³ /d	tak
Gmina Bolesławiec (m)			
3	Bolesławiec	max 15 000 m ³ /d	tak
Gmina Gromadka (w)			
4	Gromadka	800 m ³ /d	tak
Gmina Lubań (m)			
5	Lubań	6 500 m ³ /d	b.d.
Gmina Lubań (w)			
6	Pisarzowice	500 RLM	tak
Gmina Nowogrodziec (m-w)			
7	Nowogrodziec	1 650 m ³ /d (max 2 232 m ³ /d)	tak, planowana rozbudowa
Gmina Osiecznica (w)			
8	Osiecznica	646,2 m ³ /d	wydajność nie jest wystarczająca
9	Świątoszów	450 m ³ /d	tak
Gmina Pieńsk (m-w)			
10	Pieńsk	1500 m ³ /d	b.d.
Gmina Siekierczyn (w)			
11	Rudzica	52 m ³ /d	b.d.
Gmina Sulików (w)			
12	Sulików	924 m ³ /d (max 1 210 m ³ /d)	b.d.
Gmina Warta Bolesławiecka (w)			
13	Tomaszów Bolesławiecki	8 085 RLM	nie, wymaga rozbudowy
14	Raciborowice Dolne	2 600 RLM	tak
Gmina Węglińiec (m-w)			
15	Węglińiec	277,1 m ³ /d	nie, wymaga rozbudowy
16	Zielonka	48,0 m ³ /d	tak
17	Ruszów	23,4 m ³ /d	tak
Gmina Zawidów (m)			
18	Zawidów	1 100 m ³ /d (max 1 400 m ³ /d)	tak
Gmina Zgorzelec (w)			
19	Jędrzychowice	10 000 m ³ /d (max 12 000 m ³ /d)	tak

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z urzędów gmin.

Należy mieć również na uwadze fakt, iż na terenie ZOI występują miejsca, gdzie z przyczyn ekonomicznych rozbudowa sieci kanalizacyjnej jest nieuzasadniona. Konieczne zatem będzie w takich przypadkach odpowiednie wsparcie w budowie indywidualnych oczyszczalni ścieków.

Warto zaznaczyć, że wśród Aglomeracji Ściekowych wg Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków pomiędzy 2-15 tys. RLM, tylko gmina Sulików nie spełnia wymagań Dyrektywy Ściekowej.

W przypadku sieci gazowej największy odsetek gospodarstw domowych korzystał z niej w gminach miejskich: m. Zgorzelec (97,5%), m. Lubań (95,7%) i m. Bolesławiec (92,8%). Jednocześnie na analizowanym Obszarze istnieją gminy, w których dostępność do sieci gazowej jest zerowa lub bliska zeru, zaliczyć do nich należy gminy: Gromadka (0,0%), Węgliniec (0,0%), Bogatynia (0,1%), Platerówka (0,2), Zawidów (0,6%), Sulików (0,6%) i Lubań (0,7%),

Niska dostępność do sieci gazowej może sprzyjać zjawisku niskiej emisji i tym samym negatywnie wpływać na stan środowiska naturalnego.

Gospodarka wodna

Jak wynika z opracowania „Plan przeciwdziałania skutkom suszy w regionach wodnych Środkowej Odry, Izery, Metuje, Łaby i Ostrożnicy (Upa), Orlicy i Morawy” opracowanego na zlecenie Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej we Wrocławiu w 2017 r. na terenie ZOI nie ma obszarów, na których występuje niebezpieczeństwo pojawienia się głębokich niedoborów wody o względnie dużej skali przestrzennej. Jednocześnie wiele gmin tworzących ZOI charakteryzuje się niską gęstością sieci melioracyjnej.

Z punktu widzenia łagodzenia skutków suszy duże znaczenie mogą mieć obszary podmokłe, które gromadzą znaczne ilości wody, spowalniają odpływ wód opadowych oraz mogą stanowić rezerwuuar wód na okres pojawienia się zjawiska suszy. Na terenie Zachodniego Obszaru Integracji najwięcej terenów podmokłych występowało w gminie Osiecznica – 167,49 ha. i w gminie Węgliniec – 113,79 ha¹³.

Gospodarka odpadami

Na terenie Zachodniego Obszaru Integracji w latach 2014-2020 masa zebranych odpadów zmieszanych przypadających na mieszkańca wzrosła o ok. 18,6% z 200,7 kg do 238,1 kg. W 2020 r. wartość powyższego wskaźnika była w przypadku ZOI niższa niż średnia dla Dolnego Śląska (264,5 kg).

Dokonując porównania ZOI z innym, podobnym obszarem funkcjonalnym, możemy zauważyć, że w 2020 r. mieszkańcy POF wygenerowali o 2,3 kg mniej masy zebranych odpadów zmieszanych na jednego mieszkańca.

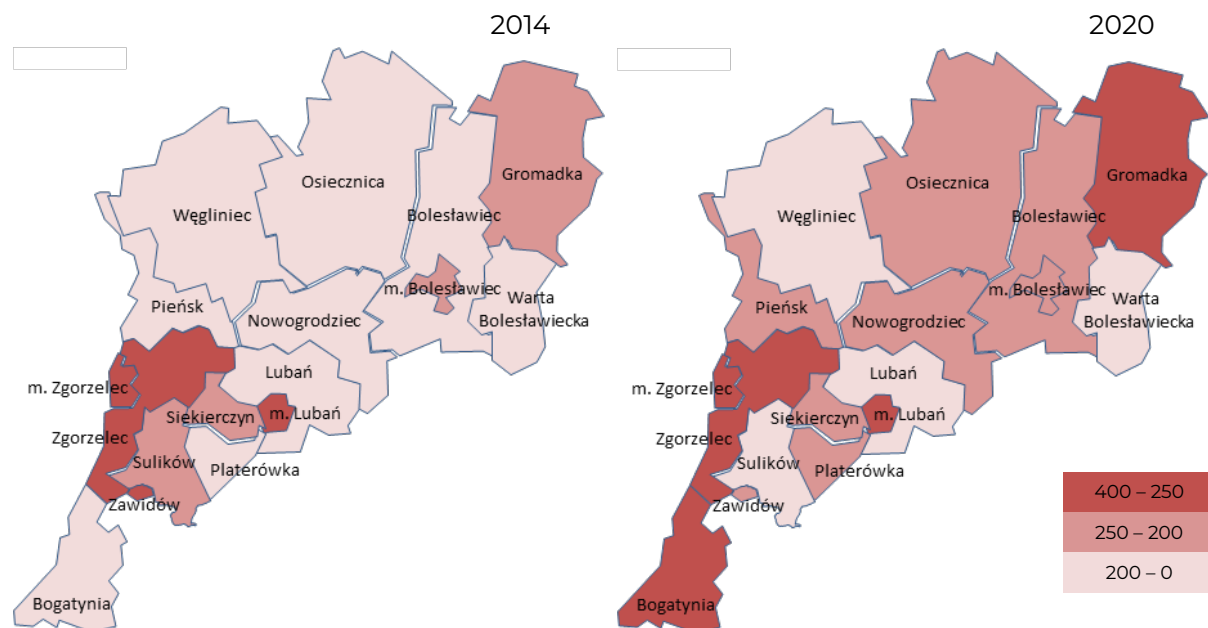
W latach 2014-2020 spadek łącznej masy zbieranych w ciągu roku odpadów zmieszanych przypadających na mieszkańca odnotowano w pięciu gminach: m. Bolesławiec, Lubań, Sulików, Zawidów i Zgorzelec. W pozostałych gminach wartość niniejszego wskaźnika wzrosła. Największy wzrost odnotowano w gminach: Warta Bolesławiecka (408,0%), Pieńsk (96,5%) i Bogatynia (93,1%).

¹³ Plan przeciwdziałania skutkom suszy w regionach wodnych Środkowej Odry, Izery, Metuje, Łaby i Ostrożnicy (Upa), Orlicy i Morawy, 2017 r.

Tabela 31. Odpady zmieszane zebrane w ciągu roku na mieszkańca (kg)

Jednostka terytorialna	2014	2020	2014=100(%)	Dolny Śląsk=100(%) Rok 2020
Gmina Bogatynia (m-w)	176,1	340,0	193,1	128,5
Gmina Bolesławiec (m)	245,5	244,3	99,5	92,4
Gmina Bolesławiec (w)	165,4	214,3	129,6	81,0
Gmina Gromadka (w)	230,9	302,2	130,9	114,3
Gmina Lubań (m)	258,9	287,8	111,2	108,8
Gmina Lubań (w)	170,0	165,0	97,1	62,4
Gmina Nowogrodziec (m-w)	171,9	203,6	118,4	77,0
Gmina Osiecznica (w)	156,1	225,2	144,3	85,1
Gmina Pieńsk (m-w)	114,2	224,4	196,5	84,8
Gmina Platerówka (w)	167,5	205,7	122,8	77,8
Gmina Siekierczyn (w)	206,6	210,7	102,0	79,7
Gmina Sulików (w)	220,1	191,5	87,0	72,4
Gmina Warta Bolesławiecka (w)	18,7	95,0	508,0	35,9
Gmina Węgliniec (m-w)	179,3	185,7	103,6	70,2
Gmina Zawidów (m)	258,3	231,4	89,6	87,5
Gmina Zgorzelec (m)	296,6	393,9	132,8	148,9
Gmina Zgorzelec (w)	376,3	327,8	87,1	123,9
Zachodni Obszar Integracji	200,7	238,1	118,6	90,0
Południowy Obszar Funkcjonalny	234,6	235,8	100,5	89,1
Dolny Śląsk	269,0	264,5	98,3	100,0

Źródło: opracowanie na podstawie BDL GUS.

Rysunek 13. Odpady zmieszane zebrane w ciągu roku na mieszkańca (kg)

Źródło: opracowanie własne na podstawie Open Street Map.

O stanie gospodarki odpadami świadczy również udział odpadów zebranych selektywnie w łącznej masie zebranych odpadów. Jak wynika z danych GUS na terenie ZOI całkowity udział odpadów zebranych selektywnie w 2020 r. wynosił 31,7%, a odpadów z gospodarstw domowych 33,8%. Niestety udział selektywnie zebranych odpadów zaliczanych do podstawowych frakcji takich jak: papier, metale, szkło i tworzywa sztuczne wynosił jedynie 11,4%. Warto zaznaczyć, że wartości

przedmiotowych wskaźników w 2020 r. kształtowały się nieznacznie poniżej średniej regionalnej wynoszącej odpowiednio: 33,9%, 36,1% i 12,8%.

Zasoby mieszkaniowe

W latach 2014–2020 na terenie Zachodniego Obszaru Integracji nastąpił wzrost o 4,3% zasobów mieszkaniowych. Niestety wzrost ten następował wolniej niż w województwie (9,3%), co prowadzi do wniosku, że na analizowanym Obszarze nadal dominują budynki powstałe z wykorzystaniem tradycyjnych technologii.

Tabela 32. Zasoby mieszkaniowe – mieszkania

Jednostka terytorialna	2014	2020	2014=100(%)	Dolny Śląsk=100(%) Rok 2020
Gmina Bogatynia (m-w)	9 004	9 115	101,2	0,7
Gmina Bolesławiec (m)	15 535	16 711	107,6	1,4
Gmina Bolesławiec (w)	3 871	4 361	112,7	0,4
Gmina Gromadka (w)	1 703	1 758	103,2	0,1
Gmina Lubań (m)	8 297	8 509	102,6	0,7
Gmina Lubań (w)	1 765	1 867	105,8	0,2
Gmina Nowogrodziec (m-w)	4 154	4 412	106,2	0,4
Gmina Osiecznica (w)	2 770	2 868	103,5	0,2
Gmina Pieńsk (m-w)	3 043	3 084	101,3	0,3
Gmina Platerówka (w)	543	552	101,7	0,0
Gmina Siekierzyn (w)	1 453	1 496	103,0	0,1
Gmina Sulików (w)	1 915	1 956	102,1	0,2
Gmina Warta Bolesławiecka (w)	2 737	2 890	105,6	0,2
Gmina Węglińiec (m-w)	3 005	3 043	101,3	0,2
Gmina Zawidów (m)	1 640	1 662	101,3	0,1
Gmina Zgorzelec (m)	12 792	13 118	102,5	1,1
Gmina Zgorzelec (w)	2 453	2 606	106,2	0,2
Zachodni Obszar Integracji	76 680	80 008	104,3	6,5
Dolny Śląsk	1 123 386	1 228 365	109,3	100,0

Źródło: opracowanie na podstawie BDL GUS.

Dodatkowo należy podkreślić, że stan techniczny istniejących komunalnych zasobów mieszkaniowych, a także zasobów wspólnot mieszkaniowych, nadal niejednokrotnie jest niezadawalający. Stare budynki komunalne w dalszym ciągu cechuje znaczący stopień dekapitalizacji wynikający z braku remontów.

Stare budownictwo charakteryzuje się niejednokrotnie złym stanem technicznym, wysoką energochłonnością i częściowo brakiem instalacji centralnego ogrzewania (ogrzewanie piecowe), co mocno wpływa na energochłonność tego sektora. Na stan techniczny i jakość energetyczną mieszkalnictwa niewątpliwie wpływ mają także ograniczenia konserwatorskie wobec planowanych prac termomodernizacyjnych obiektów położonych na obszarach objętych ochroną.

Przestrzeń publiczna

Jakość przestrzeni publicznej ma istotne znaczenie zarówno dla jakości życia mieszkańców, jak i atrakcyjności danego obszaru względem przyjezdnych. Ograniczony dostęp do przestrzeni publicznej nie sprzyja integracji i może stanowić jeden z powodów niewystarczającej współpracy mieszkańców. Dlatego też kluczowe

jest poszanowanie wspólnej własności, co w połączeniu z dostateczną dbałością o czystość sprawia, iż tereny te spełniają swoją funkcję użytkową. Jednocześnie przy realizacji przestrzeni publicznych powinniśmy zadbać o partycypację mieszkańców, którzy mają z niej korzystać.

Tereny zielone są jednym z elementów przestrzeni publicznej. Jak wynika z danych GUS za 2020 r. na terenie Zachodniego Obszaru Integracji zlokalizowanych było 20 parków spacerowo-wypoczynkowych, których powierzchnia wyniosła 92,42 ha (8 na 17 gmin nie posiada parku spacerowo-wypoczynkowego). Zidentyfikowano również 152 zieleńców o łącznej powierzchni 99,16 ha oraz 105 cmentarzy (123,11 ha). Statystyka publiczna wskazuje również na inne tereny przestrzeni publicznej występujące na terenie analizowanego Obszaru:

- zieleń uliczna – 46,82 ha
- tereny zieleni osiedlowej – 135,31 ha,
- parki, zieleńce i tereny zieleni osiedlowej – 326,89 ha,
- lasy gminne – 217,57 ha.

Przestrzenie publiczne mają wymiar społeczny, estetyczny i środowiskowy. Wskazane w powyżej analizie elementy infrastruktury przybierające formę m.in.: parków, skwerów, placów zabaw i terenów rekreacyjnych są istotne w skali lokalnej, lecz niestety najczęściej o powierzchniach zaledwie kilku i kilkadziesiąt hektarów. Należy również podkreślić fakt, iż niektóre gminy nie posiadają takich terenów lub ich liczba jest bardzo mała. Na terenie ZOI występują również obiekty wymagające modernizacji lub rewitalizacji, co potwierdzają zgłoszone w ramach Strategii projekty i znajdujące się w wykazie operacji, które mają być wspierane w ramach ZIT ZOI.

Kosze na śmieci w przestrzeni publicznej, umożliwiają wszystkim dbanie o czystość, dlatego też zrozumiałe jest, aby takie miejsca zaopatrzać w odpowiednie pojemniki. Biorąc pod uwagę wartości wskaźnika „liczba koszy na śmieci przypadająca na 10 tys. mieszkańców” możemy zauważyć dużą dysproporcję między gminami należącymi do ZOI – im wyższa wartość wskaźnika tym większa dostępność koszy dla mieszkańców i możliwość dbania o czystość i porządek.

W 2020 r. według GUS wartość ww. wskaźnik najwyższa była w gminach: Osiecznica (209 koszy na 10 tys. mieszkańców), Węgliniec (189), miejskiej Zgorzelec (153) i wiejskiej Zgorzelec (152). Wymienione gminy wyróżniają się wyższą wartością wskaźnika od Dolnego Śląska (150).

Najmniej koszy na śmieci w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców przypada w gminach: Gromadka (19), wiejskiej Bolesławiec (41), wiejskiej Lubań (50), Warta Bolesławiecka (71), Siekierczyn (82), Sulików (83), Nowogrodziec (95), miejskiej Bolesławiec (112) i Platerówka (117) – wartości wskaźnika poniżej średniej dla ZOI (119 koszy na śmieci przypadająca na 10 tys. mieszkańców).

Na podstawie informacji pozyskanych od gmin, zdefiniowano osiem programów rewitalizacji – cztery to programy gminne i cztery programy lokalne, w których zostały wyznaczone obszary zdegradowane.

Tabela 33. Powierzchnia obszarów zdegradowanych wskazanych w programach rewitalizacji w obszarze Zachodniego Obszaru Integracji

Nazwa dokumentu	Powierzchnia obszaru zdegradowanego [ha]
Gminny Program Rewitalizacji dla Gminy Bogatynia (w takcie opracowania)	4 838
Gminny Program Rewitalizacji Gminy Miejskiej Bolesławiec	517
Program Rewitalizacji Gminy Gromadka na lata 2016-2023	3 499,21
Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Nowogrodziec na lata 2016-2023	1 762
Program Rewitalizacji Miasta i Gminy Pieńsk na lata 2015-2022	78
Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Siekierczyn na lata 2017-2023	3 254
Lokalny Program Rewitalizacji Miasta Zawidów na lata 2016-2022	21,7
Lokalny Program Rewitalizacji Miasta Zgorzelec na lata 2016-2025	195

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z urzędów gmin.

Łączna powierzchnia obszarów zdegradowanych wskazanych w programach rewitalizacji w analizowanym Obszarze wyniosła 14164,91 ha. Największą powierzchnie obszary zdegradowane zajmują w gminie Bogatynia (4838 ha), Gromadka (3499,21 ha) i Siekierczyn (3245 ha). Wymienione gminy zdecydowanie wyróżniają pod względem powierzchni na tle pozostałych gmin wchodzących w skład ZOI.

Na terenie ZOI znajdują się również gminy o stosunkowo niewielkiej powierzchni obszaru zdegradowanego. Należą do nich gminy: Zawidów (21,7 ha) i Pieńsk (78 ha).

Na terenie Obszaru występują również obszary poprzemysłowe lub inne wymagające rekultywacji lub zagospodarowania.

Tabela 34. Obszary wymagające rekultywacji lub zagospodarowania [2020]

L.p.	Lokalizacja	Powierzchnia obszaru [ha]
Gmina Bogatynia (m-w)		
1	Bogatyńskie Zakłady Przemysłu Bawełnianego „Doltex” przy ul. Turowskiej	3,5
2	Bogatyńskie Piwnice Win Importowanych przy ul. Daszyńskiego	3,3
3	Teren byłego PGR Rybarzowice w miejscowości Bogatynia przy drodze gminnej 000003D Bogatynia – Jasna Góra	3,9
4	Teren dawnej niemieckiej jednostki wojskowej i obozu pracy przymusowej w Sieniawce (obecnie tereny mieszkaniowe oraz Zakładu dla Nerwowo i Psychicznie Chorych)	19,8
5	Obszar dawnej wsi Wigancice Żytawskie, wysiedlonej na przełomie lat 80. i 90. ubiegłego wieku ze względu na ekspansję Kopalni Węgla Brunatnego Turów	ok. 100
6	Obszar dawnego zwałowiska zewnętrznego KWB Turów	2500
Gmina Bolesławiec (w)		
7	Trzebień – teren pomiędzy ulicami Spacerową, Przemysłową i Usługową	ok. 25
8	Tereny dawnych Zakładów Chemicznych Wizów S.A. w miejscowości Łąka nr 2	ok. 102
Gmina Lubań (m)		
9	Tereny po poligonach byłych Wojsk Ochrony Pogranicza w południowej części miasta przy ul. Sybiraków	ok. 15
Gmina Nowogrodziec (m-w)		
10	Obręb: Czerna, numer działki: 190/2	3,1600
11	Obręb: Nowogrodziec-1, numer działki: 337/6	6,5104
Gmina Pieńsk (m-w)		
12	Zagospodarowanie obiektów Huty Szkła Oświeceniowego POLAM-PIENSK ul. Tadeusza Kościuszki w Pieńsku	ok. 2

L.p.	Lokalizacja	Powierzchnia obszaru [ha]
13	Rewitalizacja byłej Huty Szkła zwanej Pieńskie Huty Szkła „Zakład Nysa” ul. Henryka Dąbrowskiego w Pieńsku	ok. 4
Gmina Siekierczyn (w)		
14	Obszar po zlikwidowanym PGR w Zarębie – obecnie teren założenia parkowo-pałacowego przy ul. Parkowej (działka 466/34)	9,92
15	Obszar nieruchomości Spółdzielczego Kółka Rolniczego w Siekierczynie (działki nr 1350 i 1353/2)	1,44
16	Zdegradowany obszar rekreacyjno-wypoczynkowy po tzw. „basenie” w Siekierczynie (działki nr 842 i 840/3)	1,87
17	Obszar zdegradowanych założeń parkowo-pałacowych w Zarębie – ul. Bazaltowa 6 (działki nr 537/3, 537/4)	2,15
18	Obszar nieruchomości po założeniach folwarczno-dworkowych w Wyrębie 6 (działka nr 60)	0,22
19	Obszar nieruchomości PKP w okolicach stacji Zaręba (działki nr 376/3, 376/5, 376/6)	0,2874
Gmina Warta Bolesławiecka (w)		
20	Obszar poprzemysłowy położony we wsi Iwiny	17,63
21	Obszar poprzemysłowy położony we wsi Iwiny	24,63
22	Obszar poprzemysłowy położony między wsiami Wartowice i Raciborowice Dolne	219,35
Gmina Zawidów (m)		
23	Dwie duże, nieczynne fabryki poprzemysłowe w Zawidowie, które w latach 90. produkowały maszyny i urządzenia głównie dla potrzeb bogatyńskiej kopalni węgla brunatnego (ul. Wierzbowa, Kopernika, Młynarska)	0,5541

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z urzędów gmin.

Obszary o szczególnych walorach przyrodniczych

Środowisko przyrodnicze Zachodniego Obszaru Integracji cechuje się obecnością obszarów o wysokich walorach przyrodniczych. Na terenie analizowanego Obszaru zlokalizowane są cenne obszary przyrodnicze, w tym również obszary objęte programem Natura 2000. Łączna powierzchnia obszarów prawnie chronionych¹⁴ (bez Obszarów Natura 2000) wynosiła według danych GUS w 2020 r. 12 127,48 ha, co stanowiło ok. 3,3% ogółu obszarów prawnie chronionych na Dolnym Śląsku.

Tabela 35. Obszary prawnie chronione

Jednostka terytorialna	2014	2020	2014=100(%)	Dolny Śląsk=100(%) Rok 2020
Gmina Bogatynia (m-w)	10,57	5,65	53,5	0,0
Gmina Bolesławiec (m)	-	-	-	-
Gmina Bolesławiec (w)	-	-	-	-
Gmina Gromadka (w)	11 228,60	11 230,68	100,0	3,0
Gmina Lubań (m)	11,50	11,51	100,1	0,0
Gmina Lubań (w)	-	-	-	-
Gmina Nowogrodziec (m-w)	3,24	3,38	104,3	0,0
Gmina Osiecznica (w)	157,02	157,02	100,0	0,0
Gmina Pieńsk (m-w)	-	-	-	-
Gmina Platerówka (w)	-	-	-	-

¹⁴ Obszary prawnie chronione zgodnie z definicją BDL nie obejmują: Obszarów Natura 2000, rezerwatów przyrody, stanowisk dokumentacyjnych, użytków ekologicznych i zespołów przyrodniczo-krajobrazowych położonych w granicach parków krajobrazowych i obszarów chronionego krajobrazu.

Jednostka terytorialna	2014	2020	2014=100(%)	Dolny Śląsk=100(%) Rok 2020
Gmina Siekierzyn (w)	3,38	3,38	100,0	0,0
Gmina Sulików (w)	-	-	-	-
Gmina Warta Bolesławiecka (w)	600,00	600,00	100,0	0,2
Gmina Węglińiec (m-w)	41,51	42,11	101,4	0,0
Gmina Zawidów (m)	-	-	-	-
Gmina Zgorzelec (m)	73,75	73,75	100,0	0,0
Gmina Zgorzelec (w)	-	-	-	-
Zachodni Obszar Integracji	12 129,57	12 127,48	100,0	3,3
Dolny Śląsk	371 093,36	371 135,36	100,0	100,0

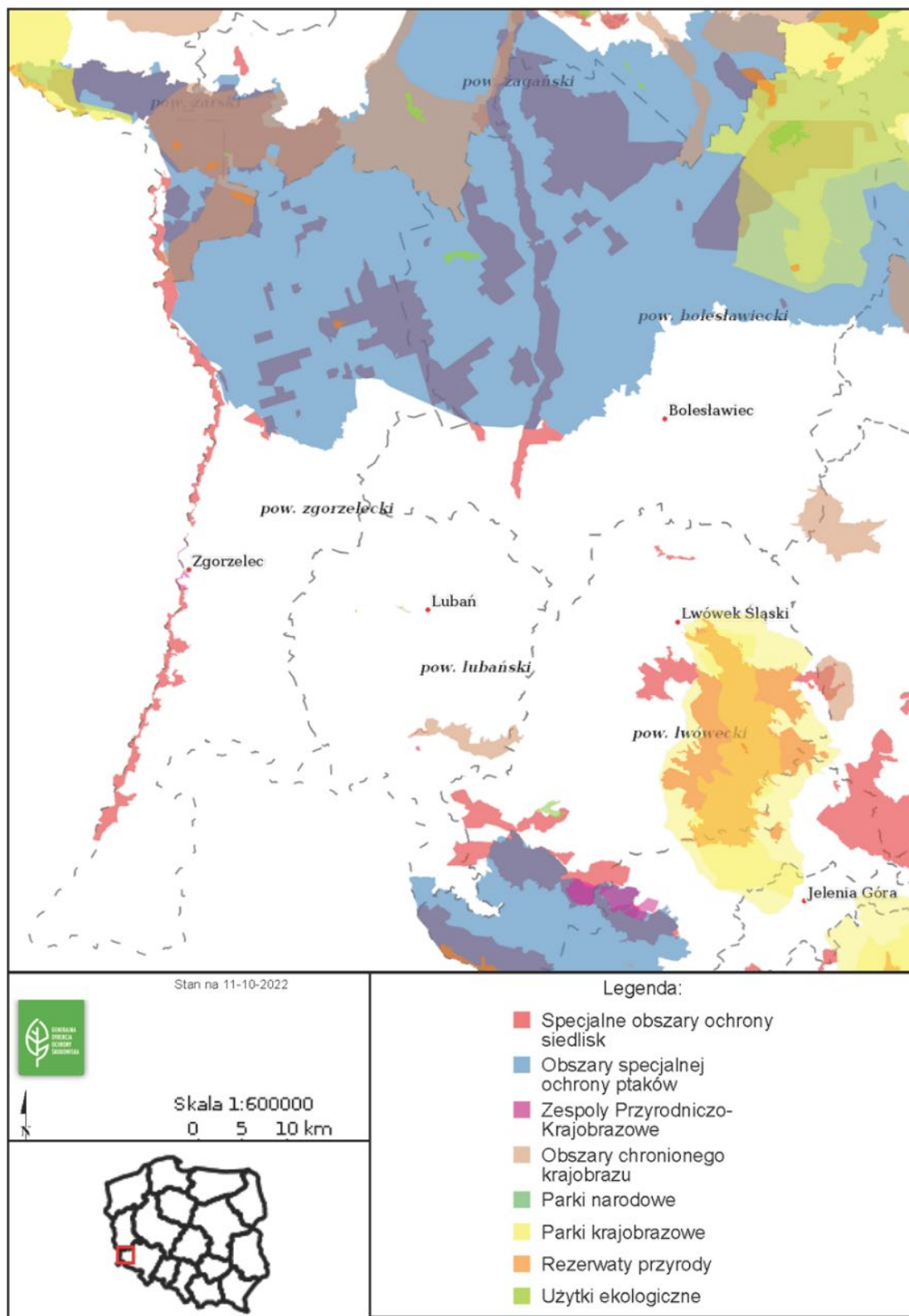
Źródło: opracowanie na podstawie BDL GUS.

Najwięcej obszarów prawnie chronionych posiada gmina Gromadka. Na terenie tejże gminy zlokalizowany jest Przemkowski Park Krajobrazowy.

Struktura form obszarów ochrony przyrody na terenie ZOI:

- Przemkowski Park Krajobrazowy (gm. Gromadka) o łącznej pow. 22 340 ha,
- rezerwaty przyrody:
 - Brzeźnik (gm. Nowogrodziec) o powierzchni 3,24 ha,
 - Buczyna Piotrowicka (gm. Gromadka) o powierzchni 171,27 ha,
 - Grądy koło Posady (gm. Bogatynia) o powierzchni 5,27 ha,
 - Torfowisko Borówki (gm. Gromadka) o powierzchni 37,42 ha,
 - Torfowisko pod Węglińcem (gm. Węglińiec) o powierzchni 1,35 ha,
 - Wrzosiec koło Piasecznej (gm. Węglińiec) o powierzchni 40,16 ha,
- obszary Natura 2000:
 - Bory Dolnośląskie (gm. Pieńsk, gm. Węglińiec, gm. Bolesławiec, gm. Gromadka, gm. Nowogrodziec, gm. Osiecznica),
 - Buczyna Szprotawsko-Piotrowicka (gm. Gromadka),
 - Dąbrowy Kliczkowskie (gm. Osiecznica),
 - Dolina Dolnej Kwisy (gm. Nowogrodziec, gm. Osiecznica),
 - Gałuszki w Chocianowie (gm. Gromadka),
 - Jelonek Przemkowski (gm. Gromadka),
 - Pieńska Dolina Nysy Łużyckiej (gm. Pieńsk, gm. Węglińiec, m. Zgorzelec, gm. Zgorzelec),
 - Przełomowa Dolina Nysy Łużyckiej (gm. Bogatynia, m. Zgorzelec, gm. Zgorzelec),
 - Przygielkowiska Koło Gozdnicy (gm. Węglińiec),
 - Uroczyska Borów Dolnośląskich (gm. Węglińiec, gm. Nowogrodziec, gm. Osiecznica),
 - Wilki nad Nysą (gm. Węglińiec),
 - Wrzosowiska Świętoszowsko-Ławszowskie (gm. Bolesławiec, gm. Osiecznica),
 - Wrzosowisko Przemkowskie (gm. Bolesławiec, gm. Gromadka),
 - Żwirownie w Starej Olesznej (gm. Bolesławiec),

- obszary chronionego krajobrazu:
 - Bory Dolnośląskie (gm. Węgliniec, gm. Osiecznica),
 - Dolina Bobru (gm. Bolesławiec),
 - Dolina Czarnej Wody (gm. Gromadka),
 - Grodziec (gm. Warta Bolesławiecka).

Rysunek 14. Formy ochrony przyrody

Źródło: geoserwis.gdos.gov.pl [dostęp: 11 października 2022].

Potencjał i wykorzystanie OZE

Na potencjał związany z wykorzystywaniem odnawialnych źródeł energii składa się m.in. energia uzyskiwana ze spalania biomasy, promieniowania słonecznego, wiatru, wody oraz energia geotermalna.

W wyniku analizy dostępnych danych, pozyskanych od przedstawicieli gmin wchodzących w skład Zachodniego Obszary Integracji, wskazano 13 obiektów publicznych, w których wytwarzana jest energia z OZE. Najwięcej tych obiektów jest zlokalizowanych w gminach: Zgorzelec (3), m. Lubań (2), Lubań (2), Nowogrodzice (2), Osiecznica (2) i m. Zgorzelec (2). Wskazano również 8 gmin, gdzie takich obiektów nie ma. Przeanalizowano również wskazania mocy energii elektrycznej wytwarzanej przez OZE w obiektach publicznych, gdzie wykazano 10 obiektów, gdzie taka moc jest wytwarzana.

Badaniu poddano także potrzeby w zakresie termomodernizacji. Potrzeba termomodernizacji jest powiązana z zapotrzebowaniem na modernizację budynków jako jeden z podstawowych elementów infrastruktury budynków zmierzający do oszczędności zużycia energii w tych budynkach. W wyniku otrzymanych zestawów danych od przedstawicieli gmin wskazuje się duże potrzeby w zakresie budynków publicznych. Większość gmin wskazuje na co najmniej trzy takie obiekty, a w znacznej części Obszaru jest to powyżej siedmiu wskazanych obiektów.

Stan i jakość powietrza

Analizę stanu i jakości powietrza oparto na podstawie wyników pomiarów przeprowadzonych przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska we Wrocławiu. Warto przy tym podkreślić,

że uwzględnienie w analizie stężenia pyłu zawieszonego PM10 oraz ozonu odpowiada wytycznym PN-ISO 37120 „Zrównoważony rozwój społeczny. Wskaźniki usług miejskich i jakości życia”.

Zachodni Obszar Integracji zgodnie z kryterium przyjętym przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska we Wrocławiu zaliczany jest do strefy dolnośląskiej.

Na analizowanym Obszarze w 2020 r. występowały problemy z przekroczeniami norm jakości powietrza, a mianowicie:

- PM10 liczba dni – m. Lubań, Lubań,
- BaP śr. roczna – wszystkie gminy,
- O3 liczba dni – wszystkie gminy.

Na podstawie przedstawionych danych można uznać, że ZOI zmagą się z problemami związanymi z zanieczyszczeniem powietrza. Szczególnie dotyczy to gmin powiatów lubańskiego i bolesławieckiego.

Wpływ na obecną sytuację mogło mieć zubożenie społeczeństwa w wyniku transformacji systemowej, co przełożyło się na stagnację w zakresie stosowanych systemów grzewczych. Warto również wspomnieć, że przedstawione dane z uwagi

na małą liczbę stacji pomiarowych mogą nie do końca obrazować faktyczną skalę problemów. Problemy z przekroczeniem norm pyłu PM10 nasilają się w sezonie grzewczym i wynikają z ogrzewania budynków mieszkalnych za pomocą tradycyjnych źródeł ciepła.

Za kluczowe dla identyfikacji właściwych źródeł emisji są informacje uzyskane od gmin. Poddano analizie miejscowości, które są najbardziej narażone na wysoki poziom substancji szkodliwych w powietrzu wraz ze wskazaniem głównych źródeł zanieczyszczenia.

Do głównych emitatorów zaliczono niską emisję, gdzie istotny wpływ ma jakość używanych paliw oraz instalacji grzewczych oraz niska świadomość społeczna wynikających ze stanu powietrza zagrożeń. Kolejnym emitorem jest ruch kołowy dróg głównych, gdzie natężenie ruchu ma znaczące oddziaływanie na jakość powietrza. Ostatnim, nie mniej istotnym źródłem wskazane zostały zakłady przemysłowe oraz ich koncentracje w strefach przemysłowych.

Tabela 36. Miejscowości najbardziej zagrożone zanieczyszczeniami powietrza ze wskazaniem głównych źródeł emisji [2020]

Miejscowości	Przyczyna zanieczyszczenia powietrza
Gmina Bogatynia (m-w)	
Bogatynia, Porajów	niska emisja z budynków mieszkalnych
Opolno-Zdrój	działalność kopalni węgla brunatnego
Gmina Bolesławiec (w)	
wszystkie miejscowości	niska emisja z budynków mieszkalnych
Gmina Gromadka (w)	
Nowa Kuźnia, Wierzbowa	znaczna ilość ferm kurzych (emisja pyłów i zapachów utrudniających przebywanie na świeżym powietrzu)
tereny inwestycyjne	znaczny ruch kołowy
Gmina Lubań (m)	
wszystkie miejscowości	niska emisja z budynków mieszkalnych i lokalnych kotłowni, ruch kołowy (droga krajowa przez centrum miasta)
Gmina Nowogrodziec (m-w)	
większość miejscowości	niska emisja z budynków mieszkalnych
Gmina Pieńsk (m-w)	
Pieńsk	niska emisja z budynków mieszkalnych, publicznych a także z przemysłu, znaczny ruch samochodowy
Gmina Siekierzyn (w)	
wszystkie miejscowości	okoliczne zakłady przemysłowe i pobliska elektrownia, niska emisja z budynków mieszkalnych, ruch kołowy
Gmina Sulików (w)	
wszystkie miejscowości	niska emisja z budynków mieszkalnych
Gmina Warta Bolesławiecka (w)	
Szczytnica	bliskość autostrady A4 i związanego z tym intensywnego ruchu kołowego

Miejscowości	Przyczyna zanieczyszczenia powietrza
Gmina Węgliniec (m-w)	
Węgliniec	brak możliwości przewietrzenia przestrzeni miejskiej (enklawa śródleśna), emisja z budynków opalanych paliwami stałymi
Gmina Zawidów (m)	
Zawidów	niska emisja z budynków mieszkalnych, ruch kołowy
Gmina Zgorzelec (m)	
Zgorzelec (centrum – Boh. Getta, dzielnica Ujazd)	niska emisja z budynków mieszkalnych, ruch kołowy – tranzyt z i do przejścia granicznego z Niemcami poprzez most im. Jana Pawła II
Gmina Zgorzelec (w)	
Jędrzychowice, Żarska Wieś, Łagów, Trójca, Białogórze, Ręczyn, Koźmin	niska emisja z budynków mieszkalnych, ruch kołowy
Gronów, Pokrzywnik, Gozdanin	ruch kołowy i wydobywanie kopaliny

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z urzędów gmin.

III. Synteza diagnozy obszaru ZIT ZOI

Badanie diagnostyczne realizowano z zastosowaniem metodologii desk reaserch. Podstawowym źródłem danych wykorzystanych w diagnozie były informacje publikowane przez Główny Urząd Statystyczny oraz informacje dostarczone przez urzędy gmin i starostwa powiatowe. Zachodni Obszar Integracji analizowany był w zakresie dynamiki zmian zjawisk społeczno-gospodarczych (lata 2014-2020) z uwzględnieniem zmian zachodzących w przestrzeni. Dokonano porównania sytuacji pomiędzy jednostkami samorządu terytorialnego tworzącymi ZOI oraz porównania stanu analizowanego Obszaru z sytuacją województwa dolnośląskiego, a także w wybranych przypadkach z innym, podobnym obszarem funkcjonalnym (Południowym Obszarem Funkcjonalnym) – zgodnie z Zasadami realizacji instrumentów terytorialnych w Polsce w perspektywie finansowej UE na lata 2021-2027. Badanie diagnostyczne przeprowadzone zostało w trzech obszarach:

- **sferze gospodarczej,**
- **sferze społecznej,**
- **sferze przestrzenno-środowiskowej**

Syntezę diagnozy Zachodniego Obszaru Integracji przeprowadzono przy użyciu analizy SWOT, która stanowi podsumowanie przeprowadzonych badań i zawiera najważniejsze czynniki wzmacniające lub spowalniające wielowymiarowy rozwój analizowanego Obszaru (jest to zgodne z zaleceniami dokumentu pn. Zasady realizacji instrumentów terytorialnych w Polsce w perspektywie finansowej UE na lata 2021-2027)¹⁵. Analiza SWOT jest efektywną metodą pozwalającą na identyfikację silnych i słabych stron ZOI oraz szans i zagrożeń, jakie przed nim stoją.

Analiza SWOT składa się z czterech grup czynników:

- **mocnych stron** – uwarunkowań wewnętrznych, które stanowią silne strony Zachodniego Obszaru Integracji i które należy wykorzystać sprzyjać będą jego rozwojowi,
- **słabych stron** – uwarunkowań wewnętrznych, które stanowią słabe strony Zachodniego Obszaru Integracji i które nie wyeliminowane utrudniać będą jego rozwój,
- **szans** – uwarunkowań zewnętrznych, które nie są bezpośrednio zależne od zachowania społeczności Zachodniego Obszaru Integracji, ale przy odpowiednio podjętych przez działania, mogą sprzyjać jego rozwojowi,
- **zagrożeń** – uwarunkowań zewnętrznych, które także nie są bezpośrednio zależne od zachowania społeczności Zachodniego Obszaru Integracji, ale które mogą stanowić zagrożenia dla jego rozwoju.

¹⁵ <https://www.gov.pl/web/fundusze-regiony/zasady-realizacji-instrumentow-terytorialnych-w-polsce-w-perspektywie-finansowej-ue-na-lata-2021-2027>, [dostęp: październik 2022 r.].

W rezultacie SWOT jest użytecznym instrumentem pozwalającym na wielowymiarową ocenę aktualnego stanu ZOI oraz stanowi adekwatny punkt wyjścia do definiowania pożądanych kierunków rozwoju.

W ten sposób przedmiotowa analiza ujawnia również obszary wymagające poprawy w funkcjonowaniu Obszaru, a także wskazuje na niezbędne działania, których podjęcie pomoże osiągnąć ustalone priorytety.

Analiza potwierdzona została anonimowym badaniem ankietowym, do którego zaproszeni zostali partnerzy społeczni i gospodarczy chętni wziąć udział w pracach nad Strategią ZIT ZOI. Odpowiedzi można było przysyłać do 20.06.2022 r.

W każdej z części badania ankietowego wskazano zjawiska wynikające z diagnozy analizowanego Obszaru, a zadaniem respondentów było wskazanie czy dane zjawisko jest silną stroną, mocną stroną, szansą lub zagrożeniem dla rozwoju Zachodniego Obszaru Integracji poprzez wybór siły jego oddziaływania. Dodatkowo, respondenci mogli udzielić również swoich odpowiedzi, w przypadku, kiedy uznali, że na liście brak jest zjawiska, które powinno być brane pod uwagę. Dla własnych odpowiedzi również należało podać siłę oddziaływania dla rozwoju Obszaru.

Wskazywane w badaniu ankietowym zjawiska miały charakter ponadlokalny – zjawiska występujące na terenie szerszym niż obszar jednej gminy. Badanie ankietowe było zakończone metryczką.

Zidentyfikowane w badaniu desk reaserch silne strony, słabe strony, szanse i zagrożenia zweryfikowane zostały w oparciu o badanie ankietowe na próbie 160 osób zamieszkujących obszar Zachodniego Obszaru Integracji (respondenci reprezentowali wszystkie gminy obszaru). Minimalna wielkość próby określona dla poziomu ufności 90% wyniosła 120 osób (przy zakładanej wielkości frakcji 0,8 i błędzie maksymalnym wynoszącym 6%). Wśród respondentów przeważały:

- z uwagi na rodzaj podmiotu – **osoby fizyczne** (77,5%),
- z uwagi na płeć – **kobiety** (63,7%),
- z uwagi na wiek – **osoby w wieku 41-65 lat** (56,3%),
- z uwagi na wykształcenie – **osoby z wykształceniem wyższym** (73,32%),
- z uwagi na status społeczno-zawodowy – **osoby pracujące** (89,6%),
- z uwagi na okres zamieszkiwania – **osoby zamieszkujące w obszarze od ponad 25 lat** (73,8%).

Największą partycypacją w przeprowadzonym badaniu wykazali się mieszkańcy gminy Sulików (14,4%), oraz miasta Zgorzelec (11,3%) – wskazanie miejsca zamieszkania respondenta/funkcjonowania podmiotu.

Analizując wyniki badania, można stwierdzić, że w dużej mierze potwierdziły one zidentyfikowane silne strony, słabe strony, szanse i zagrożenia Zachodniego Obszaru Integracji. Większość ankietowanych uznała wskazane zjawiska jako ważne lub bardzo ważne.

W przypadku silnych stron jako najważniejsze respondenci uznali:

- Bezpośredni dostęp do autostrady A4 i A18 (średnia ocena: 4,53),
- Walory przyrodnicze i krajobrazowe regionu (4,31),
- Korzystne położenie w sąsiedztwie Niemiec i Czech (4,27).

W przypadku słabych stron jako najważniejsze respondenci uznali:

- Ograniczony dostęp do lekarzy specjalistów, zwłaszcza poza najważniejszymi miastami (4,49),
- Niezadawalający stan techniczny infrastruktury drogowej i kolejowej (4,32),
- Regres transportu publicznego (4,29).

W przypadku szans jako najważniejsze respondenci uznali:

- Dostępność funduszy unijnych wspierających przedsiębiorczość (4,58),
- Wzrost znaczenia turystyki (4,51),
- Rozbudowa infrastruktury drogowej (4,47).

W przypadku zagrożeń jako najważniejsze respondenci uznali:

- Wysokie koszty ogrzewania ekologicznymi nośnikami energii (4,51),
- Wzrost obciążeń finansowych samorządów (4,51),
- Wysokie koszty budowy infrastruktury sieciowej (4,40).

Najmniej istotne w opinii respondentów były z kolei:

- Niezadawalające wyniki z egzaminu ósmoklasisty (3,65) oraz zdekapitalizowane obiekty dziedzictwa materialnego (3,84) – w przypadku słabych stron,
- Większa atrakcyjność inwestycyjna gmin wchodzących w skład Legnicko Głogowskiego Okręgu Miedziowego oraz Wrocławskiego Obszaru Metropolitalnego (3,81) oraz niski poziom edukacji (3,84) – w przypadku zagrożeń.

Zaprezentowane w poniższej tabeli wyniki przeprowadzonej analizy SWOT stanowią punkt wyjścia do definiowania pożądanych kierunków rozwoju. W ten sposób przedmiotowa analiza ujawnia również obszary wymagające poprawy w funkcjonowaniu Zachodniego Obszaru Integracji:

- zjawiska zidentyfikowane na bazie diagnozy zaznaczone zostały w tabeli **kolorem czerwonym**,
- zjawiska zidentyfikowane na podstawie odpowiedzi własnych respondentów zaznaczone zostały w tabeli **kolorem niebieskim**. Wzięto pod uwagę powtarzające się, adekwatne i istotne odpowiedzi respondentów.

Tabela 37. Analiza SWOT

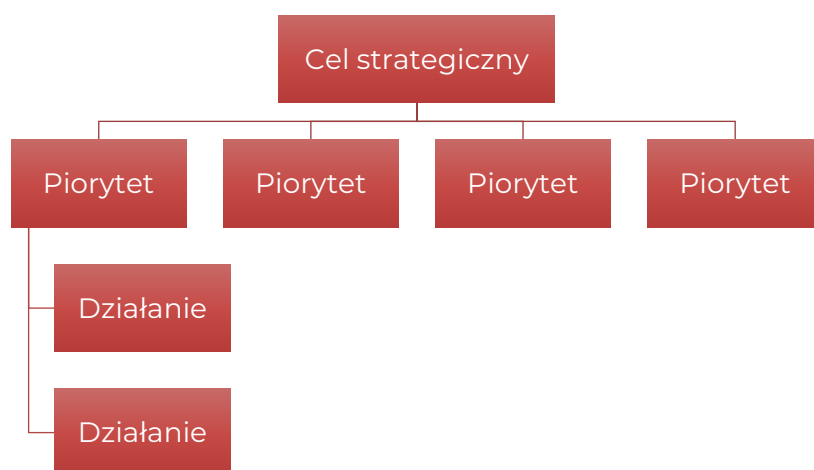
SILNE STRONY (S)	SŁABE STRONY (W)
S.1. Wysoka ocena atrakcyjności inwestycyjnej gmin: gmina miejska Bolesławiec, gmina miejska Lubań, Bogatynia, Bolesławiec, Pieńsk, Siekierczyn, Warta Bolesławiecka, Zawidów, Zgorzelec, S.2. Korzystne położenie w sąsiedztwie Niemiec i Czech, S.3. Niski poziom bezrobocia, S.4. Bezpośredni dostęp do autostrady A4 i A18, S.5. Potencjał do rozwoju turystyki, S.6. Szeroka oferta kulturalna i spędzania czasu wolnego, S.7. Walory przyrodnicze i krajobrazowe regionu, S.8. Dziedzictwo historyczne i kulturowe S.9. Wysokie walory przyrodnicze obszarów objętych ochroną, S.10. Bliskie sąsiedztwo obszarów chronionych pełniących dla mieszkańców i turystów funkcje wypoczynkowe i rekreacyjne, S.11. Współpraca z samorządami lokalnymi z Niemiec i Czech – integracja międzynarodowa S.12. Współpraca między samorządami lokalnymi, S.13. Wielokulturowość	W.1. Funkcjonowanie miast średnich pograżonych w kryzysie i zagrożonych postępującą marginalizacją (Bolesławiec, Lubań, Zgorzelec), W.2. Monokultura przemysłowa szczególnie w zachodniej i południowej części obszaru, W.3. Niski na tle regionu wskaźnik przedsiębiorczości, W.4. Niezadawalający poziom innowacyjności przedsiębiorstw, W.5. Zdekapitalizowane obiekty dziedzictwa materialnego, W.6. Negatywne trendy demograficzne, ujemne saldo migracji i ujemny przyrost naturalny, W.7. Postępujący, zwłaszcza w miastach proces starzenia się społeczeństwa, W.8. Niski poziom aktywności społecznej, W.9. Ograniczony dostęp w zakresie opieki nad dziećmi do lat 3, W.10. Ograniczony dostęp do wychowania przedszkolnego zwłaszcza na obszarach wiejskich, W.11. Niezadawalające wyniki z egzaminu ósmoklasisty, W.12. Ograniczony dostęp do lekarzy specjalistów, zwłaszcza poza najważniejszymi miastami, W.13. Braki w infrastrukturze kulturalnej i rekreacyjno-sportowej oraz niezadawalający stan części obiektów, W.14. Niezadawalający stan techniczny infrastruktury drogowej i kolejowej, W.15. Regres transportu publicznego, W.16. Słabo rozwinięta sieć ścieżek/dróg rowerowych, W.17. Niezadawalający stopień pokrycia Obszaru infrastrukturą sieciową, W.18. Niezadawalający poziom segregacji odpadów, W.19. Niezadawalający stan techniczny budynków i budowali znajdujących się w zasobie komunalnym, W.20. Niezadawalająca jakość powietrza, W.21. Niski poziom świadomości ekologicznej mieszkańców, W.22. Duża liczba osób i gospodarstw domowych korzystających z pomocy społecznej W.23. Niewystarczająca oferta infrastruktury i usług opieki, w tym senioralnej w zestawieniu z trendami demograficznymi

	W.24. Wzrost liczby udzielonych świadczeń pomocy społecznej z powodu narkomanii W.25 Występowanie publicznych terenów zdegradowanych wymagających odnowy (np. wskazanych w programach rewitalizacji gmin) W.26 Występująca przestępczość i narkomania,
SZANSE (O)	ZAGROŻENIA (T)
O.1. Dostępność funduszy unijnych wspierających przedsiębiorczość, O.2. Wzrost znaczenia turystyki, O.3. Potencjał rozwojowy obszaru związany z rozwijającym się rynkiem pracy po stronie niemieckiej, O.4. Rozbudowa infrastruktury drogowej, O.5. Wspieranie transformacji w kierunku gospodarki niskoemisyjnej we wszystkich sektorach, O.6. Zwiększenie aktywności mieszkańców, O.7. Rozwój organizacji non profit.	T.1. Większa atrakcyjność inwestycyjna gmin wchodzących w skład Legnicko Głogowskiego Okręgu Miedziowego oraz Wrocławskiego Obszaru Metropolitalnego, T.2. Mała ilość programów wsparcia dla beneficjentów na rozwój OZE, T.3. Postępujący proces starzenia się społeczeństwa, T.4. Dewastacja infrastruktury drogowej i kolejowej, T.5. Wysokie koszty ogrzewania ekologicznymi nośnikami energii, T.6. Wysokie koszty budowy infrastruktury sieciowej, T.7. Wzrost obciążeń finansowych samorządów, T.8. Dysproporcje rozwojowe występujące wewnątrz Obszaru, T.9. Niewystarczające zabezpieczenia przed negatywnymi skutkami ekstremalnych zjawisk pogodowych (powodzie), T.10. Bliskość granicy z Niemcami i Czechami, która może skłaniać ludność do dalszych migracji, T.11. Znaczne i postępujące zanieczyszczenie środowiska, T.12. Znaczna ilość niesegregowanych odpadów, T.13. Niski poziom edukacji, T.14. Niejasne przepisy prawne powodujące trudność prowadzenia działalności gospodarczej.

Źródło: opracowanie własne.

IV. Cele, jakie mają być zrealizowane w ramach ZIT, ze wskazaniem wykorzystanego podejścia zintegrowanego, oczekiwanych wskaźników rezultatu i produktu powiązane z realizacją właściwego programu

Zintegrowane podejście do stwierdzonych potrzeb rozwojowych i potencjałów realizowane będzie według następującej struktury

W poniższych tabelach przedstawiono strukturę Celu, Priorytetów i Działań Strategii ZIT ZOI oraz macierz wzajemnego oddziaływania efektów realizacji ZIT ZOI.

W tym miejscu należy zaznaczyć, że ze względu na dostępność środków programu Fundusze Europejskie dla Dolnego Śląska 2021 – 2027 wdrażana będą tylko te działania, na których realizację Zarząd Województwa Dolnośląskiego zabezpieczył środki w FEDS 2021-2027. Działania te zostały oznaczone symbolem DF.X.X.

ZIT ZOI będzie pozyskiwał środki zewnętrzne na realizację pozostałych działań, które w treści Strategii zostały oznaczone D.X.X.

Tabela 38. Cel, Priorytety i Działania Strategii ZIT ZOI

Cel strategiczny: Dynamiczny i zdywersyfikowany rozwój Zachodniego Obszaru Integracji przyjazny dla środowiska i sprzyjający aktywizacji i integracji mieszkańców	
Priorytet (P1) Promocja wielokierunkowego rozwoju gospodarczego ZOI	Działanie (D1.1) Poprawa dostępności do infrastruktury wspierającej przedsiębiorczość Działanie (DF.1.2) Wzmocnienie roli turystyki w rozwoju ZOI
Priorytet (P2) Przyjazny środowisku Zachodni Obszar Integracji	Działanie (DF.2.1) Poprawa efektywności energetycznej budynków publicznych i prywatnych Działanie (D.2.2) Wsparcie dla rozwoju odnawialnych źródeł energii Działanie (DF.2.3) Ochrona środowiska oraz rozwój infrastruktury sieciowej

Priorytet (P3) Poprawa spójności Zachodniego Obszaru Integracji	Działanie (D.3.1) Budowa/modernizacja infrastruktury drogowej, kolejowej i towarzyszącej Działanie (DF.3.2) Zrównoważona i inteligentna mobilność Działanie (DF.3.3) Kompleksowa odnowa i bezpieczeństwo przestrzeni publicznej
Priorytet (P4) Poprawa społecznej atrakcyjności Zachodniego Obszaru Integracji	Działanie (D.4.1) Wdrażanie e-usług w administracji Działanie (DF.4.2) Rozwój kapitału ludzkiego poprzez wzmocnienie edukacji Działanie (D.4.3) Budowa/modernizacja infrastruktury społecznej sprzyjającej aktywizacji, integracji i włączeniu społecznemu Działanie (DF.4.4) Rozwój wysokiej jakości usług społecznych Działanie (D.4.5) Aktywizacja i integracja mieszkańców ZOI Działanie (DF.4.6) Promocja dziedzictwa kulturowego

Źródło: opracowanie własne.

Dla weryfikacji zintegrowanego oddziaływania realizacji Strategii ZIT ZOI przeprowadzono analizę powiązania spodziewanych efektów realizacji Strategii ZIT ZOI z zaplanowaną strategiczną interwencją. Podsumowanie analizy zaprezentowano w poniżej tabeli w formie matrycy efektów realizacji i priorytetów Strategii ZIT ZOI.

Tabela 39. Matryca zintegrowanego oddziaływania efektów realizacji Strategii ZIT ZOI¹⁶

Priorytet / Oczekiwane efekty	P1	P2	P3	P4
Priorytet (P1) Promocja wielokierunkowego rozwoju gospodarczego Zachodniego Obszaru Integracji				
Wzrost liczby MSP	x			x
Wzrost innowacyjności firm	x	x	x	
Poprawa atrakcyjności turystycznej ZOI i wzrost liczby turystów	x		x	x
Wzrost liczby atrakcyjnych miejsc pracy	x			x
Zahamowanie odpływu wykwalifikowanych zasobów ludzkich	x			x
Priorytet (P2) Przyjazny środowisku Zachodni Obszar Integracji				
Poprawa czystości powietrza		x		x
Zmniejszenie energochłonności infrastruktury	x	x		
Zwiększenie produkcji energii ze źródeł odnawialnych	x	x		
Poprawa dostępności do wysokiej jakości infrastruktury ochrony środowiska	x	x	x	x
Zmniejszenie zagrożeń wynikających z klęsk żywiołowych	x	x		x
Utrzymanie i poprawa stanu środowiska naturalnego	x	x		x
Priorytet (P3) Poprawa spójności Zachodniego Obszaru Integracji				
Skrócenie czasu przejazdu dzięki udoskonalonej inf. drogowej	x	x	x	x
Wzrost liczby użytkowników komunikacji zbiorowej	x	x	x	x
Zmniejszenie liczby osób korzystających z indywidualnego transportu samochodowego		x	x	

¹⁶ Przy każdym z Priorytetów wskazano najważniejsze oczekiwane efekty jego realizacji oraz oznaczono ich oddziaływanie na inne priorytety Strategii ZIT ZOI (P1 – Priorytet 1, P2- Priorytet 2, P3 – Priorytet 3, P4 – Priorytet 4)

Priorytet / Oczekiwane efekty	P1	P2	P3	P4
Priorytet (P4) Poprawa społecznej atrakcyjności Zachodniego Obszaru Integracji				
Wzrost ilości użytkowników publicznych e-usług	x			x
Wzrost kwalifikacji dzieci i młodzieży	x			x
Poprawa jakości usług społecznych zarówno infrastrukturalnych jak i nieinfrastrukturalnych	x			x
Zmniejszenie liczby osób wykluczonych	x			x
Poprawa dostępności do zatrudnienia	x			x
Wzrost liczby osób mających dostęp do udoskonalonych usług opieki zdrowotnej	x			x
Poprawa jakości i bezpieczeństwa przestrzeni publicznych	x	x	x	x

Źródło: opracowanie własne.

Opis zintegrowanego podejścia:

Cel strategiczny – Dynamiczny i zdywersyfikowany rozwój Zachodniego Obszaru Integracji przyjazny dla środowiska i sprzyjający aktywizacji i integracji mieszkańców.

Realizacja przyjętego celu strategicznego wymaga przeprowadzenia zintegrowanych działań odnoszących się do sfery gospodarczej, społecznej i środowiskowo-przestrzennej. Jednocześnie przyjęta logika interwencji sprawi, że osiągnięty zostanie efekt mnożnikowy, który pozwoli na efektywniejsze wykorzystanie zaangażowanych kapitałów.

Fundament rozwoju Zachodniego Obszaru Integracji stanowić będą konkurencyjne przedsiębiorstwa, generujące atrakcyjne miejsca pracy. Jednocześnie gospodarka ZOI w coraz mniejszym stopniu zależna będzie od przemysłu wydobywczego i energetycznego.

Silna gospodarka korzystnie wpłynie na funkcjonowanie sfery społecznej. Przeprowadzone inwestycje sprawią, że mieszkańcy ZOI uzyskają dostęp do wysokiej jakości usług społecznych, świadczonych w nowoczesnych budynkach dostosowanych do potrzeb dzieci, seniorów i osób z niepełnosprawnościami. Pozwoli to na wyzwolenie dodatkowych sił tkwiących w społeczeństwie, w wyniku czego wzrośnie aktywność ludności i poczucie solidarności. Równocześnie sprawnie działający system edukacji dostarczy na rynek pracy dobrze wykształconych pracowników, czym wspierać będzie lokalny system gospodarczy.

Wszystkie działania prowadzone będą z poszanowaniem środowiska naturalnego. Rozbudowa infrastruktury sieciowej, termomodernizacja budynków, zastosowanie OZE, modernizacja dróg, budowa dróg rowerowych i transformacja transportu publicznego przyczynią się do ograniczenia zjawiska niskiej emisji oraz sprawi, że ZOI będzie miejscem przyjaznym mieszkańcom.

Priorytet (P1)

Promocja wielokierunkowego rozwoju gospodarczego Zachodniego Obszaru Integracji

Aktualnie pozycja gospodarcza Zachodniego Obszaru Integracji w znacznej mierze uzależniona jest od przemysłów: wydobywczego i energetycznego. Jednak realizowana na różnych szczeblach polityka dekarbonizacji sprawia, że przyszłość gospodarki opartej na wydobyciu i wykorzystaniu węgla staje pod dużym znakiem zapytania. W rezultacie konieczne jest podjęcie działań zmierzających do dywersyfikacji gospodarki i wielokierunkowego rozwoju i sprawiedliwej transformacji energetycznej ZOI.

Niestety, jak wykazała diagnoza, poziom przedsiębiorczości na terenie ZOI jest relatywnie niski. Wskazane są więc inwestycje mające na celu poprawę dostępności do infrastruktury wspierającej przedsiębiorczość.

W pierwszej kolejności należy zwiększyć podaż terenów inwestycyjnych. Powinny to być jednak przede wszystkim tereny o wysokim standardzie tzn. uzbrojone i zaopatrzone w infrastrukturę pozwalającą na prawidłowe i efektywne korzystanie z nich.

Równocześnie należy dążyć do zagospodarowania posiadanych budynków na potrzeby działalności gospodarczej. W budynkach tych mogłyby zostać ulokowane m.in. inkubatory przedsiębiorczości.

Dywersyfikacja gospodarki na terenie ZOI wymaga również wzmocnienia innego endogennego potencjału Obszaru jakim jest sektor turystyczny. Działania w tym zakresie powinny być podejmowane kompleksowo i obejmować rewitalizację i dostosowanie do potrzeb turystów obszarów atrakcyjnych przyrodniczo. Inwestycjom tym powinny towarzyszyć działania zmierzające do rozbudowy infrastruktury umożliwiającej efektywne korzystanie z zasobów turystycznych. Docelowo działania te powinny stanowić impuls do rozwoju podmiotów prywatnych zorientowanych na zaspokajanie potrzeb turystów.

Priorytet realizowany będzie przez działania:

Tabela 40. Działania Priorytetu 1 Strategii ZIT ZOI

Działanie	Opis
Działanie (D.1.1) Poprawa dostępności do infrastruktury wspierającej przedsiębiorczość	
Działanie (DF.1.2) Wzmocnienie roli turystyki w rozwoju ZOI	1. Logika interwencji Realizacja Działania DF.1.2 będzie zmierzała do minimalizacji problemów i wzmocnienia silnych stron, które zostały zidentyfikowane w analizie SWOT (podsumowaniu diagnozy) tj.: potencjał do rozwoju turystyki, wysokie walory przyrodnicze obszarów objętych ochroną, szeroka oferta kulturalna i spędzania czasu wolnego, walory przyrodnicze i krajobrazowe regionu, korzystne położenie w sąsiedztwie Niemiec i Czech, bezpośredni dostęp do autostrady A4 i A18, niski na tle regionu, wskaźnik przedsiębiorczości, monokultura przemysłowa szczególnie w zachodniej i południowej części obszaru, słabo rozwinięta sieć ścieżek/dróg rowerowych, 2. Zakres interwencji: <u>165 Ochrona, rozwój i promowanie publicznych walorów turystycznych i usług turystycznych.</u> Wsparcie uzyskują projekty zrównoważonej turystyki jak również dot. rozwoju i promowaniu publicznych walorów turystycznych. Wsparcie uzyskują m.in szlaki turystyczne np. związane z infrastrukturą rowerową oraz niezbędnymi elementami towarzyszącymi takim inwestycjom, jak np. toalety, stojaki dla rowerów, elementy zapewniające bezpieczeństwo. 3. Wykorzystanie podejścia zintegrowanego: Realizacja działania będzie pozytywnie oddziaływać na Działanie DF4.6 w związku z wykorzystaniem dziedzictwa kultury do rozwoju turystycznego obszaru ZIT ZOI. 4. Wskaźniki monitoringu Działania (w powiązaniu z FEDS 2021-2027): a. <u>Produkt:</u> Liczba obiektów kulturalnych i turystycznych objętych wsparciem (obiekty kulturalne i turystyczne). Wartość docelowa wskaźnika zostanie ustalona na dalszych etapach prac. b. <u>Rezultat:</u> Liczba osób odwiedzających obiekty kulturalne i turystyczne objęte wsparciem (osoby odwiedzające/rok). Wartość docelowa wskaźnika zostanie ustalona na dalszych etapach prac. 5. Spójność z FEDS 2021-2027: 2.1.1.1. Cel szczegółowy: RSO5.1. Wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach miejskich (EFRR).

Źródło: opracowanie własne.

Priorytet (P2)

Przyjazny środowisku Zachodni Obszar Integracji

Na terenie Zachodniego Obszaru Integracji zauważalny jest negatywny wpływ człowieka na stan środowiska naturalnego. Powyższa sytuacja wymaga podjęcia wielokierunkowych i zintegrowanych działań zmierzających do odwrócenia niekorzystnych zmian środowiskowych. Należy przy tym pamiętać, że chociaż inwestycje w ochronę środowiska wiążą się z wysokimi nakładami finansowymi i wykazują długie okresy zwrotu poniesionych nakładów, to jednak sprzyjają poprawie jakości życia mieszkańców. Występuje tu sprzężenie zwrotne. Inwestycje w środowisko poprawiają atrakcyjność obszaru, a ten jako bardziej atrakcyjny przyciąga nowych inwestorów, a niejednokrotnie również nowych mieszkańców. Inwestycje w środowisko uznać więc można za długofalową i trwałą promocję ZOI.

Realizacja niniejszego priorytetu wiąże się m.in. z redukcją zjawiska niskiej emisji. Źródeł tego zjawiska upatrywać należy w tradycyjnych metodach ogrzewania budynków publicznych, mieszkań i domów oraz w niskiej efektywności energetycznej budynków. Dlatego też należy podejmować i promować działania zmierzające do: poprawy efektywności energetycznej budynków publicznych, zastępowania tradycyjnych systemów grzewczych nowoczesnymi i proekologicznymi.

Kompleksowe podejście do powyższego problemu powinno skutkować zmniejszeniem ilości zużywanej energii cieplnej, a tym samym przynosić korzyści ekonomiczne w wyniku ograniczenia kosztów ogrzewania. Termomodernizacja przyniesie również za sobą korzyści ekologiczne, a więc zmniejszenie eksploatacji nieodnawialnych źródeł energii i zmniejszenie emisji dwutlenku węgla do atmosfery oraz korzyści społeczne i zdrowotne (poprawa estetyki budynków oraz warunków mikroklimatycznych).

Równocześnie należy w szerokim zakresie promować działania zmierzające do wykorzystywania odnawialnych źródeł energii. Działania te nie tylko sprzyjać będą ograniczeniu zjawiska niskiej emisji, ale także przyczynią się do dywersyfikacji źródeł energii i w długim okresie zmniejszą zapotrzebowanie na węgiel, co jest istotne w kontekście prowadzonej polityki dekarbonizacji.

Poprawa stanu środowiska naturalnego na terenie ZOI wymaga również rozbudowy i modernizacji infrastruktury sieciowej. Szczególnie ważne będą działania związane z rozbudową/modernizacją infrastruktury związanej z odbieraniem i oczyszczaniem ścieków. Jak wykazała diagnoza na terenie ZOI nadal występują znaczne potrzeby w tym zakresie. Jednocześnie w miejscach, w których z przyczyn ekonomicznych rozbudowa sieci kanalizacyjnej jest nieuzasadniona, konieczne będzie wspieranie budowy indywidualnych oczyszczalni ścieków.

W miarę posiadanych możliwości i zdiagnozowanych potrzeb powinno się także podejmować działania zmierzające do rozbudowy infrastruktury gazowej oraz modernizacji lokalnych kotłowni.

Realizacja niniejszego priorytetu powinna również doprowadzić do usprawnienia gospodarki wodnej. Należy w szczególności wspierać działania zmierzające do pozyskania nowych ujęć wody oraz rozbudowy/modernizacji sieci wodociągowej. Wspierać winno się także działania chroniące zasoby wody oraz zwiększające jej retencję.

W ramach przedmiotowego priorytetu realizowane i promowane będą również przedsięwzięcia usprawniające gospodarkę odpadami, a zwłaszcza te które przyczyniają się do poprawy segregacji odpadów i zmniejszają ilość odpadów deponowanych na składowiskach.

Jednocześnie realizacja niniejszego priorytetu wymaga rozbudowy infrastruktury umożliwiającej zmniejszenie presji antropogenicznej oraz wsparcia z zakresu ochrony i udostępniania zasobów przyrodniczych. Oprócz działań infrastrukturalnych, należy także prowadzić działania edukacyjne zwiększające świadomość ekologiczną mieszkańców ZOI.

Zmiany klimatu skutkują wzrostem zagrożeń naturalnych, dlatego też konieczne będzie wsparcie służb monitorujących zagrożenia naturalne i reagujących w przypadku wystąpienia zagrożenia. Inwestycje powinny być ukierunkowane zarówno na prewencję zagrożeń, jak i skuteczne działanie w przypadku ich wystąpienia.

Priorytet realizowany będzie przez działania:

Tabela 41. Działania Priorytetu 2 Strategii ZIT ZOI

Działanie	Opis
Działanie (DF.2.1) Poprawa efektywności energetycznej budynków publicznych i prywatnych	1. Logika interwencji Realizacja Działania DF.2.1 będzie zmierzała do minimalizacji problemów i wzmacniania silnych stron, które zostały zidentyfikowane w analizie SWOT (podsumowaniu diagnozy) tj.: niezadawalająca jakość powietrza, niezadawalający stan techniczny budynków i budowali znajdujących się w zasobie komunalnym, braki w infrastrukturze kulturalnej i sportowej oraz niezadawalający stan części obiektów, potencjał do rozwoju turystyki, walory przyrodnicze i krajobrazowe regionu. 2. Zakres interwencji: <u>045 Renowacja zwiększająca efektywność energetyczną lub działania w zakresie efektywności energetycznej w odniesieniu do infrastruktury publicznej, projekty demonstracyjne i działania wspierające zgodne z kryteriami efektywności energetycznej.</u> Wsparciem zostanie objęta wyłącznie kompleksowa modernizacja energetyczna ww. budynków obejmująca także instalacje grzewcze/chłodzące ze źródłami ciepła (bez możliwości projektów polegających na wymianie tylko źródeł ciepła), w tym także m.in. OZE, systemy wentylacji, systemy zarządzania i magazynowania energii. Działania w ramach celu szczegółowego będą finansowane zgodnie z następującą hierarchią – w pierwszej kolejności, priorytetowo wspierana będzie kompleksowa termomodernizacja, w tym z wymianą źródła ciepła, w szczególności z wykorzystaniem OZE, następnie termomodernizacja wraz

Działanie	Opis
	z wykorzystaniem i podłączeniem do źródła ciepła sieciowego, natomiast gdy powyższe będzie niemożliwe lub nieuzasadnione technicznie lub ekonomicznie, możliwa będzie wymiana źródeł ciepła na wykorzystujące paliwo gazowe. Wykluczone z możliwości wsparcia będą inwestycje polegające na wymianie starszych urządzeń zasilanych paliwami gazowymi na nowsze. Ponadto niedopuszczone jest stosowanie kotłów biomasowych umożliwiających zamontowanie awaryjnego rusztu oraz pieców bez automatycznego podajnika paliwa. Działania edukacyjne/doradcze w zakresie ekologii, adaptacji do zmian klimatu i budowania świadomości na temat gospodarki niskoemisyjnej mogą być prowadzone wyłącznie jako element uzupełniający w projekcie. Preferowane będą projekty skutkujące znaczną redukcją emisji gazów cieplarnianych w odniesieniu do istniejących instalacji, a także przyczyniać się do zmniejszenia emisji takich zanieczyszczeń powietrza, jak pył PM 10, pył PM 2,5 oraz benzo(a)piren, jak również do znacznego zwiększenia oszczędności energii. Ponadto premiowane będzie jak największa oszczędność kosztowa projektów oraz redukcja ubóstwa energetycznego. Prace termomodernizacyjne powinny być wykonane z uwzględnieniem zachowania trwałych warunków siedliskowych dla ptaków i/lub nietoperzy zamieszkujących dany obiekt. Finansowane będą także działania dotyczące budowy nowych budynków w zakresie budynków publicznych należących do jst, np. jako projekty pilotażowe, zawierające m.in. elementy edukacyjne. Budowa nowych budynków (zapotrzebowanie na ciepło EPh+W nie więcej niż 15 kWh/m2/rok) jako nowych obiektów nie może naruszać zapisów Programu odnoszących się do wyłączeni i ograniczeń co do budowy niektórych typów budynków określonych w innych celach szczegółowych FEDS 2021-2027 lub UP. 3. Wykorzystanie podejścia zintegrowanego: Realizacja działania będzie pozytywnie oddziaływać na Działanie DF.1.2 w związku z poprawą wizerunku obszaru wynikającą z poprawy jakości powietrza. Jednocześnie w związku z poprawą stanu środowiska naturalnego działanie będzie wpływać pozytywnie na Działanie DF.2.3. Zmodernizowane budynki poprawią atrakcyjność przestrzeni publicznej, co wpłynie korzystnie na Działanie DF.3.4. 4. Wskaźniki monitoringu Działania (w powiązaniu z FEDS 2021-2027): a. <u>Produkt:</u> Budynki publiczne o lepszej charakterystyce energetycznej (m²). Wartość docelowa wskaźnika zostanie ustalona na dalszych etapach prac. b. <u>Rezultat:</u> Szacowana emisja gazów cieplarnianych (tony ekwiwalentu dwutlenku węgla/rok). Wartość docelowa wskaźnika zostanie ustalona na dalszych etapach prac. 5. Spójność z FEDS 2021-2027: 2.1.1.1. Cel szczegółowy: RSO2.1. Wspieranie efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych.
Działanie (D.2.2) Wsparcie dla rozwoju odnawialnych źródeł energii	

Działanie	Opis
Działanie (DF.2.3) Ochrona środowiska oraz rozwój infrastruktury sieciowej	1. Logika interwencji Realizacja Działania DF.2.3 będzie zmierzała do minimalizacji problemów i wzmacniania silnych stron, które zostały zidentyfikowane w analizie SWOT (podsumowaniu diagnozy) tj.: potencjał do rozwoju turystyki, walory przyrodnicze i krajobrazowe regionu, niezadawalający stopień pokrycia obszaru infrastrukturą sieciową, słabo rozwinięta sieć ścieżek/dróg rowerowych, wysokie walory przyrodnicze obszarów objętych ochroną, bliskie sąsiedztwo obszarów chronionych pełniących dla mieszkańców i turystów funkcje wypoczynkowe i rekreacyjne, niski poziom świadomości ekologicznej mieszkańców 2. Zakres interwencji: a. <u>W części dot. gospodarki wodno-ściekowej:</u> <u>062 Dostarczanie wody do spożycia przez ludzi (infrastruktura do celów ujęcia, uzdatniania, magazynowania i dystrybucji, działania na rzecz efektywności.</u> <u>065 Odprowadzanie i oczyszczanie ścieków.</u> Interwencja w ramach działania będzie dotyczyła projektów z zakresu gospodarki ściekowej i wodnej w zakresie infrastruktury odprowadzania i oczyszczania ścieków w ramach aglomeracji wskazanych w KPOŚK od 2 – 15 tys RLM niespełniających wymogów dyrektywy ściekowej, w tym m.in. oczyszczalnie ścieków komunalnych, sieć kanalizacji sanitarnej, zagospodarowanie osadów ściekowych, monitoring. Jako element projektu dopuszcza się inwestycje w zakresie infrastruktury wodociągowej (wyłącznie jako kompleksowe uzupełniające rozwiązanie w ramach jednego projektu). Ponadto w ramach zapewnienia dostępu do odpowiedniej jakości wody zgodnie z dyrektywą 98/83/WE w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (z uwzględnieniem dyrektywy 2020/2184) możliwe będzie również wsparcie odrębnych projektów w zakresie rozbudowy i modernizacji systemów zaopatrzenia w wodę tj. ujęć wód, stacji uzdatniania wody oraz magazynowania wody. Dofinansowanie tych projektów możliwe będzie w gminach do 15 tys. RLM. b. <u>W części dot. ochrony przyrody i klimatu:</u> <u>079 Ochrona przyrody i różnorodności biologicznej, dziedzictwo naturalne i zasoby naturalne, zielona i błękitna infrastruktura.</u> Interwencja w ramach działania będzie dotyczyła projektów z zakresu ochrony i udostępniania zasobów przyrodniczych, racjonalnego wykorzystania zasobów glebowych i leśnych, wspierania racjonalnej gospodarki zasobami wód termalnych i leczniczych w regionie, w tym także wspierane będą projekty w zakresie czynnej ochrony przyrody, w tym działania służące zachowaniu i odtworzeniu siedlisk przyrodniczych i populacji gatunków. Możliwe będzie również wspieranie zielonej i niebieskiej infrastruktury (w tym zielonych dachów) na terenach miejskich i ich obszarach funkcjonalnych. Dofinansowanie będą mogły otrzymać także projekty w zakresie efektywnej ochrony wartości krajobrazu oraz tworzenia i rozwoju centrów ochrony różnorodności biologicznej głównie w oparciu o gatunki rodzime, np. banki genowe, obszary chronione, parki, ogrody botaniczne, ogrody terapeutyczne, parki rehabilitacyjno-terapeutyczne, ekoparki, ogrody zoologiczne. Wsparcie uzyskają również inwestycje ograniczające antropopresję w celu ochrony terenów cennych przyrodniczo w zakresie budowy i rozwoju infrastruktury rowerowej oraz

Działanie	Opis
	turystycznej. Na wsparcie projektów infrastrukturalnych nie związanych bezpośrednio z ochroną siedlisk i gatunków chronionych, takich jak np.: infrastruktura związana z kanalizowaniem ruchu turystycznego zostanie przekazane maksymalnie 30% alokacji ZIT ZOI. 3. Wykorzystanie podejścia zintegrowanego: Realizacja działania będzie pozytywnie oddziaływać na Działanie DF.1.2 w związku z poprawą wizerunku obszaru wynikającą z poprawy jakości środowiska oraz dostępnością infrastruktury wodno-kanalizacyjnej dla turystów i przedsiębiorców działających w branży turystycznej. 4. Wskaźniki monitoringu Działania (w powiązaniu z FEDS 2021-2027): a. <u>Produkt:</u> Długość nowych lub zmodernizowanych sieci kanalizacyjnych w ramach zbiorowych systemów odprowadzania ścieków (km), Liczba wspartych form ochrony przyrody (szt.) Wartości docelowe wskaźników zostaną ustalone na dalszych etapach prac. b. <u>Rezultat:</u> Ludność przyłączona do zbiorowych systemów oczyszczania ścieków co najmniej II stopnia (osoby), Ludność przyłączona do udoskonalonych zbiorowych systemów zaopatrzenia w wodę (osoby), Średnioroczna liczba odbiorców działań edukacji przyrodniczej we wspartych ośrodkach (osoby), Powierzchnia wspartych obszarów chronionych (ha). Wartości docelowe wskaźników zostaną ustalone na dalszych etapach prac. 5. Spójność z FEDS 2021-2027: 2.1.1.1. Cel szczegółowy: RSO2.5. Wspieranie dostępu do wody oraz zrównoważonej gospodarki wodnej. 2.1.1.1. Cel szczegółowy: RSO2.7. Wzmacnianie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczanie wszelkich rodzajów zanieczyszczenia (EFRR).

Źródło: opracowanie własne.

Priorytet (P3)

Poprawa spójności Zachodniego Obszaru Integracji

Przeprowadzona diagnoza wykazała, że Zachodni Obszar Integracji wykazuje wyraźne wewnętrzne zróżnicowanie pod względem poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego. Jedną z przyczyn zaistniałej sytuacji jest nieadekwatna do potrzeb i możliwości integracja Obszaru. Konieczne są zatem inwestycje zmierzające do wielowymiarowej poprawy spójności ZOI.

Konwergencji Obszaru w pierwszej kolejności sprzyjać będą działania zmierzające do rozbudowy i modernizacji infrastruktury drogowej. Priorytetowo należy traktować inwestycje drogowe poprawiające łączność poszczególnych gmin z siecią dróg krajowych i wojewódzkich. Równocześnie należy także prowadzić inwestycje zmierzające do budowy nowych oraz poprawy stanu technicznego pozostałych dróg. Budowie/modernizacji dróg towarzyszyć powinna rozbudowa/modernizacja infrastruktury towarzyszącej, w tym chodników, parkingów i oświetlenia ulicznego.

Ważne znaczenie z punktu widzenia spójności i dostępności Obszaru ma również rozbudowa sieci dróg/ścieżek rowerowych. Nowe drogi dla rowerów powinny łączyć nie tylko poszczególne miejscowości, ale także umożliwiać dotarcie do miejsc o szczególnych walorach przyrodniczych i historycznych. Jednocześnie z rozbudową systemu dróg rowerowych należy realizować działania zmierzające do budowy obiektów małej architektury służącej rowerzystom (w tym dolnośląska autostrada rowerowa).

Jednocześnie realizacja niniejszego priorytetu wymaga wzmocnienia funkcjonowania transportu zbiorowego. Należy dążyć do eliminacji wykluczenia komunikacyjnego poprzez utworzenie spójnego układu komunikacji publicznej. Dodatkowo, co warto podkreślić efektywnie funkcjonujący transport zbiorowy mógłby przyczynić się do zmniejszenia natężenia ruchu, zwłaszcza na terenie miast (w tym obwodnice miast). Usługi transportowe powinny być świadczone za pomocą ekologicznego i dostosowanego do potrzeb osób z ograniczeniami ruchowymi taboru. Działania w ramach niniejszego priorytetu winny również zmierzać do budowy/modernizacji infrastruktury towarzyszącej takiej jak np. centra przesiadkowe, przystanki, parkingi typu Park&Ride i Bike&Ride. Szczególnie wskazana jest budowa centrum przesiadkowego o znaczeniu subregionalnym.

Priorytet realizowany będzie przez działania:

Tabela 42. Działania Priorytetu 3 Strategii ZIT ZOI

Działanie	Opis
Działanie (DF.3.2) Zrównoważona i inteligentna mobilność	Działanie (D.3.1) Budowa/modernizacja infrastruktury drogowej, kolejowej i towarzyszącej 1. Logika interwencji Realizacja Działania DF.2.3 będzie zmierzała do minimalizacji problemów i wzmacniania silnych stron, które zostały zidentyfikowane w analizie SWOT (podsumowaniu diagnozy) tj.: wysoka ocena atrakcyjności inwestycyjnej gmin (gmina miejska Bolesławiec, gmina miejska Lubań, Bogatynia, Bolesławiec, Pieńsk, Siekierczyn, Warta Bolesławiecka, Zawidów, Zgorzelec), regres transportu publicznego, niezadawalająca jakość powietrza. 2. Zakres interwencji: <u>081 Infrastruktura czystego transportu miejskiego</u> <u>082 Tabor czystego transportu miejskiego</u> <u>083 Infrastruktura rowerowa</u> <u>084 Cyfryzacja transportu miejskiego</u> Wsparciu podlegać będą działania związane z zakupem oraz modernizacją zeroemisyjnego (elektrycznego, wodorowego) lub niskoemisyjnego (PHEV, LNG, CNG, LPG - gdy zakup taboru bezemisyjnego nie jest uzasadniony względami operacyjnymi lub technicznymi) taboru autobusowego dla połączeń w obszarach funkcjonalnych miast, spełniającego wymogi dla „ekologicznie czystych pojazdów” w rozumieniu dyrektywy 2009/33/WE. Wspierane będą także projekty związane z budową lub modernizacją niezbędnej infrastruktury, np. bazy sprzętowe, zaplecze techniczne do obsługi taboru autobusowego, stacje ładowania pojazdów elektrycznych, stacje ładowania i tankowania paliw dla pojazdów zeroemisyjnych - na potrzeby taboru komunikacji publicznej. Wsparciem będzie również objęta budowa infrastruktury ładowania lub tankowania samochodów zeroemisyjnych, spełniającej wymogi Dyrektywy 2014/94/UE oraz zapewniającej niedyskryminacyjny dostęp dla wszystkich użytkowników – jeżeli nie ma możliwości finansowania inwestycji ze źródeł prywatnych lub z pomocy zwrotnej, a inwestycja uzasadniona jest odpowiednią analizą popytu i potrzeb. Finansowane będą także zadania związane z budową i przebudową infrastruktury transportu publicznego - infrastruktura punktowa: przystanki, wysepki, pętle, zatoki, także na drogach lokalnych w ramach połączeń aglomeracyjnych, centra przesiadkowe, węzły multimodalne, obiekty P&R, B&R, wspólny bilet, systemy informatyczne integrujące obiekty P&R z komunikacją publiczną a także infrastruktura liniowa: wydzielone trasy autobusowe wraz z ww. infrastrukturą punktową. Lokalizacja obiektów „Park&Ride” objętych wsparciem będzie zapewniała integrację z publicznym transportem zbiorowym. W miastach na prawach powiatu wsparcie dla tych obiektów będzie możliwe pod warunkiem ich zlokalizowania poza obszarem funkcjonalnego śródmieścia, wyznaczonym w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego. Działania realizowane będą również poprzez wsparcie inwestycji ograniczających indywidualny ruch zmotoryzowany na terenie miast i ich obszarów funkcjonalnych m.in. poprzez zastosowanie odpowiednich systemów, elementów uspokajania ruchu, budowy stacji i parkingów rowerowych a także dróg dla rowerów. Uzupełniając możliwe będą także do dofinansowania inwestycje związane z systemami zarządzania ruchem (ITS). Wsparciem nie będą objęte inwestycje w infrastrukturę drogową

Działanie	Opis
	wykorzystywaną do ruchu pojazdów samochodowych nie wykorzystywanych w transporcie publicznym, z wyjątkiem narzędzi cyfrowych, obiektów „Park&Ride” i środków ukierunkowanych na poprawę bezpieczeństwa niechronionych użytkowników dróg (w tym pieszych i rowerzystów). Preferowane będą projekty powiązane z integracją taryfową oraz wdrażaniem koncepcji „Mobilność jako Usługa”. 3. Wykorzystanie podejścia zintegrowanego: Realizacja działania będzie pozytywnie oddziaływać na Działanie DF.1.2 w związku z poprawą mobilności publicznymi środkami transportu dla turystów. Zmniejszenie natężenia ruchu samochodowego pozytywnie wpłynie również na stan środowiska naturalnego co będzie korzystnie oddziaływało na realizację Działania D.F.2.3. oraz wizerunek obszaru wynikający z poprawy jakości przestrzeni dla turystów, mieszkańców i przedsiębiorców. 4. Wskaźniki monitoringu Działania (w powiązaniu z FEDS 2021-2027): a. <u>Produkt:</u> Wspierana infrastruktura rowerowa (km), Pojemność ekologicznego taboru do zbiorowego transportu publicznego (pasażerowie). Wartości docelowe wskaźników zostaną ustalone na dalszych etapach prac. b. <u>Rezultat:</u> Szacowana emisja gazów cieplarnianych (tony ekwiwalentu dwutlenku węgla/rok), Roczna liczba użytkowników nowego lub zmodernizowanego transportu publicznego (użytkownicy/rok), Roczna liczba użytkowników infrastruktury rowerowej (użytkownicy/rok). Wartości docelowe wskaźników zostaną ustalone na dalszych etapach prac. 5. Spójność z FEDS 2021-2027: Cel szczegółowy: RSO2.8. Wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej jako elementu transformacji w kierunku gospodarki zeroemisyjnej (EFRR).
Działanie (DF.3.3) Kompleksowa odnowa i bezpieczeństwo przestrzeni publicznej	1. Logika interwencji Realizacja Działania DF.2.3 będzie zmierzała do minimalizacji problemów i wzmacniania silnych stron, które zostały zidentyfikowane w analizie SWOT (podsumowaniu diagnozy) tj.: Występowanie publicznych terenów zdegradowanych wymagających odnowy (np. wskazanych w programach rewitalizacji gmin), funkcjonowanie miast średnich pogrążonych w kryzysie i zagrożonych postępującą marginalizacją, negatywne trendy demograficzne, ujemne saldo migracji i ujemny przyrost naturalny, braki w infrastrukturze rekreacyjno- sportowej oraz niezadawalający stan części obiektów, potencjał do rozwoju turystyki.

Działanie	Opis
	2. Zakres interwencji: <u>168 Fizyczna regeneracja i bezpieczeństwo przestrzeni publicznych</u> Interwencja w ramach działania będzie dotyczyła projektów fizycznej odnowy i bezpieczeństwa przestrzeni publicznej, m.in. zagospodarowanie przestrzeni międzyblokowych, deptaków, parków, rynków, skwerów. Działania te mogą dotyczyć adaptacji do zmian klimatu, jak również poprawy funkcjonalności tych przestrzeni czy bezpieczeństwa. Budowa/modernizacja energooszczędnego oświetlenia ulicznego będzie możliwa jako element wyżej wskazanych projektów. Nie będzie możliwy remont/modernizacja budynków mieszkalnych oraz publicznych administracyjnych. Realizowane będą również przedsięwzięcia dot. zachowania i rozwoju zielonej i niebieskiej infrastruktury, służące ekologii a także działania na rzecz zwiększania powierzchni czynnych biologicznie oraz projekty związane z poprawą kondycji psychofizycznej mieszkańców poprzez rozwój infrastruktury aktywizacji i integracji społecznej. Inwestycje drogowe będą możliwe do realizacji pod warunkiem, że będą stanowiły nieodłączny element większego projektu (nie są one dominującym elementem tego projektu), a ich koszt nie przekracza 15% kosztów kwalifikowalnych operacji. 3. Wykorzystanie podejścia zintegrowanego: Realizacja działania będzie pozytywnie oddziaływać na Działanie Działania DF.1.2. w związku ze zmianą jakości przestrzeni, a w konsekwencji zmianą wizerunku obszaru dla turystów. Ponadto realizacja działania przyczyni się do poprawy stanu środowiska poprzez zastosowanie energooszczędnych technologii (np. oświetlenie publiczne, termomodernizacja) co będzie oddziaływało pozytywnie na Działanie DF.2.3. 4. Wskaźniki monitoringu Działania (w powiązaniu z FEDS 2021-2027): a. <u>Produkt:</u> Powierzchnia terenów publicznych objętych wsparciem (km²). Wartość docelowa wskaźnika zostanie ustalona na dalszych etapach prac. b. <u>Rezultat:</u> Liczba osób, które zamieszkują obszar, na który będzie oddziaływać projekt (osoby). Wartość docelowa wskaźnika zostanie ustalona na dalszych etapach prac. 5. Spójność z FEDS 2021-2027: 2.1.1.1. Cel szczegółowy: RSO5.1. Wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach miejskich.

Źródło: opracowanie własne.

Priorytet (P4)

Poprawa społecznej atrakcyjności Zachodniego Obszaru Integracji

Poprawa społecznej atrakcyjności Zachodniego Obszaru Integracji wymaga przeprowadzenia skoordynowanych działań obejmujących zarówno inwestycje w tzw. „twardą infrastrukturę” społeczną, jak i inwestycje „miękkie” związane z rozwojem wysokiej jakości usług społecznych. Poprawie atrakcyjności ZOI jako miejsca do życia sprzyjać będzie również rozwój e-usług publicznych, który pozwoli usprawnić obsługę administracyjną mieszkańców. Ważne będą zwłaszcza działania zmierzające do rozbudowy i synchronizacji systemu e-usług oraz doposażania JST.

W ramach niniejszego priorytetu szczególnie ważne będą inwestycje związane z rozwojem kapitału ludzkiego, poprzez wzmocnienie systemu edukacji. Inwestycje te obejmować będą zarówno budowę/modernizację infrastruktury związanej z potrzebami edukacji elementarnej i opieki nad dziećmi, jak i budowę/modernizację infrastruktury szkolnej. Kluczowa będzie zwłaszcza modernizacja i doposażenie istniejących placówek oświatowych, a zwłaszcza doposażenie pracowni przedmiotowych w sprzęt specjalistyczny wspomagający proces kształcenia, w tym przede wszystkim w sprzęt do prowadzenia zajęć z wykorzystaniem technologii informacyjnych, a szkół prowadzących kształcenie zawodowe w sprzęt do nauki zawodu.

Równolegle należy rozwijać działania związane z poszerzeniem i uatrakcyjnieniem oferty zajęć dodatkowych. Zajęcia te winny umożliwić rozwój zainteresowań uczniów oraz wspierać dzieci uzdolnione. Dodatkowo pamiętając o potrzebie uczenia się przez całe życie, wskazane są także działania wspierające kształcenie dorosłych. W tym przypadku w opracowywaniu i realizacji zajęć aktywnie powinni uczestniczyć pracodawcy i organizacje pozarządowe.

Duże znaczenie z punktu widzenia podniesienia poziomu i jakości życia mieszkańców ZOI mają inwestycje związane z budową/rozbudową/modernizacją szeroko rozumianej infrastruktury społecznej, w tym: związanej z opieką nad dziećmi do lat 3, zdrowotnej, kulturalnej i sportowo-rekreacyjnej. Wskazany jest również rozwój budownictwa komunalnego oraz infrastruktury związanej z opieką nad osobami niesamodzielnymi.

Priorytetowo winno się traktować inwestycje zmierzające do tworzenia nowych i modernizacji oraz doposażenia istniejących miejsc opieki nad dziećmi do lat 3. Realizacja tego zadania wymaga m.in. budowy/rozbudowy żłobków oraz wspierania oddolnych inicjatyw w zakresie opieki nad dziećmi do 3 lat. Rozwój niniejszej infrastruktury umożliwi podjęcie zatrudnienia przez oboje rodziców, a tym samym sprzyjać będzie ograniczaniu sfery ubóstwa oraz aktywizacji zawodowej mieszkańców, a zwłaszcza kobiet.

Równie ważne będzie zapewnienie mieszkańcom ZOI dostępu do wysokiej jakości usług medycznych.

Na jakość udzielanych świadczeń opieki zdrowotnej wpływ mają warunki lokalowe placówek opieki zdrowotnej, standardy wyposażenia w sprzęt i aparaturę medyczną, jak również kwalifikacje personelu medycznego. W celu poprawy jakości usług z zakresu opieki zdrowotnej należy wspierać działania zmierzające do wzmocnienia i poprawy funkcjonowania szpitali i innych placówek medycznych zlokalizowanych na terenie ZOI oraz podejmować starania o poprawę dostępności wysokiej jakości świadczeń medycznych, w tym świadczeń o charakterze specjalistycznym.

Powyższe działania wspierać powinna aktywnie prowadzona profilaktyka zdrowotna oraz promocja zdrowia realizowana poprzez edukację na rzecz zdrowia oraz prozdrowotną politykę publiczną.

Ważne jest także, zwłaszcza w kontekście zachodzących zmian demograficznych, zapewnienie godnego życia grupom zagrożonym marginalizacją, w tym seniorom i osobom niesamodzielnym.

Przyjęte rozwiązania powinny zmierzać do rozwoju systemu opieki nad osobami potrzebującymi wsparcia. Wsparcie to może występować w formie opieki instytucjonalnej jak również poprzez dezinstytucjonalizację usług.

Niniejszy priorytet realizowany będzie również poprzez budowę i modernizację szeroko rozumianej infrastruktury sportowej, rekreacyjnej i kulturalnej. Inwestycjom infrastrukturalnym towarzyszyć będzie wsparcie działań realizowanych przez powyższe placówki, zwłaszcza adresowanych do różnych odbiorców i mających na celu aktywizację, integrację i włączenie społeczne mieszkańców ZOI.

W pewnej mierze odzwierciedleniem aktywności społecznej jest rozwój organizacji pozarządowych (NGO), w tym fundacji i stowarzyszeń. W ramach niniejszego priorytetu należy z jednej strony wzmacniać już istniejące i aktywnie działające organizacje pozarządowe, a z drugiej strony wskazane byłoby stworzenie warunków dla rozwoju nowych NGO, zwłaszcza na obszarach charakteryzujących się niską aktywnością społeczną. Szczegółne wsparcie należy kierować do organizacji realizujących projekty skierowane równocześnie do różnych grup wiekowych, umożliwiających budowę więzi międzypokoleniowych.

Poprawa atrakcyjności ZOI jako miejsca do życia wymaga również intensyfikacji działań zmierzających do ochrony zasobów krajobrazowych i przyrodniczych, a także dbałości o posiadane dziedzictwo kulturowe. Aby wykorzystać potencjał tkwiący w zabytkach należy konsekwentnie dążyć do ich renowacji. Istotna w tym zakresie będzie współpraca z różnymi instytucjami, w tym z organizacjami pozarządowymi.

Poprawie spójności Zachodniego Obszaru Integracji służyć będą również działania związane z kompleksową odnową i poprawą jakości przestrzeni publicznej, z uwzględnieniem tych, które wynikają z Programów Rewitalizacji.

Priorytet realizowany będzie przez działania:

Tabela 43. Działania Priorytetu 4 Strategii ZIT ZOI wraz z kodami wymiaru zakresu interwencji

Działanie	Opis
Działanie (D.4.1) Wdrażanie e-usług w administracji	
Działanie (DF.4.2) Rozwój kapitału ludzkiego poprzez wzmocnienie edukacji	1. Logika interwencji Realizacja Działania DF.4.2. będzie zmierzała do minimalizacji problemów i wzmacniania silnych stron, które zostały zidentyfikowane w analizie SWOT (podsumowaniu diagnozy) tj.: – <u>w zakresie edukacji przedszkolnej:</u> negatywne trendy demograficzne, ujemne saldo migracji i ujemny przyrost naturalny, ograniczony dostęp do wychowania przedszkolnego zwłaszcza na obszarach wiejskich, – <u>w zakresie edukacji zawodowej:</u> wysoka ocena atrakcyjności inwestycyjnej gmin: gmina miejska Bolesławiec, gmina miejska Lubań, Bogatynia, Bolesławiec, Pieńsk, Siekierczyn, Warta Bolesławiecka, Zawidów, Zgorzelec, niski na tle regionu wskaźnik przedsiębiorczości, monokultura przemysłowa szczególnie w zachodniej i południowej części obszaru, potencjał rozwojowy obszaru związany z rozwijającym się rynkiem pracy po stronie niemieckiej. 2. Zakres interwencji: <u>148 Wsparcie na rzecz wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem (z wyłączeniem infrastruktury)</u> Interwencja w ramach działań będzie związana z upowszechnianiem dostępu do edukacji przedszkolnej poprzez tworzenie nowych miejsc wychowania przedszkolnego, dodatkowe zajęcia edukacyjne, wczesne wspomaganie rozwoju i pomoc psychologiczno-pedagogiczną, doskonalenie kadry pedagogicznej i zarządzającej; <u>149 Wsparcie na rzecz szkolnictwa podstawowego i średniego (z wyłączeniem infrastruktury)</u> Interwencja w ramach działań będzie związana z wsparciem kształcenia zawodowego oraz dostosowanie jego kierunków do uwarunkowań rynku pracy, gospodarki i wymogów ochrony klimatu, np. poprzez kształtowanie umiejętności zawodowych uczniów, w szczególności w formach praktycznych, nabywanie przez nich dodatkowych umiejętności zawodowych, uprawnień zawodowych i kwalifikacji rynkowych zwiększających ich szanse na rynku pracy, staże i praktyki zagraniczne dla uczniów i kadry zawodowego szkolnictwa średniego, w szczególności w zakresie podnoszenia umiejętności w obszarze zielonej i cyfrowej transformacji, tworzenie nowych kierunków kształcenia, tworzenie klas patronackich, zapewnienie aktywnego udziału pracodawców w procesie edukacyjnym, doradztwo edukacyjno-zawodowe, poprawę bazy dydaktycznej szkół zawodowych, szkół i placówek prowadzących kształcenie zawodowe do potrzeb nowoczesnego nauczania, doskonalenie kadr pedagogicznych i zarządzających, programy pomocy stypendialnej).

Działanie	Opis
	3. Wykorzystanie podejścia zintegrowanego: Realizacja działania będzie pozytywnie oddziaływać na Działanie Działania DF.1.2. w związku umożliwieniem osobom młodym opiekującym się dziećmi podejmowania aktywności zawodowej lub działalności gospodarczej, między innymi w branży turystycznej. Ponadto w związku z rozwojem kwalifikacji zawodowych zmniejszeniu ulegnie wykluczenie społeczne mieszkańców co będzie korzystnie oddziaływało na realizację Działania D.4.5. 4. Wskaźniki monitoringu Działania (w powiązaniu z FEDS 2021-2027): a. <u>Produkt:</u> Liczba dofinansowanych miejsc wychowania przedszkolnego (szt.), Liczba uczniów szkół i placówek systemu oświaty prowadzących kształcenie ogólne objętych wsparciem (osoby). Wartości docelowe wskaźników zostaną ustalone na dalszych etapach prac. b. <u>Rezultat:</u> Liczba miejsc wychowania przedszkolnego, które funkcjonują przez co najmniej 24 miesiące po zakończeniu projektu (osoby), Liczba uczniów i słuchaczy szkół i placówek kształcenia zawodowego objętych wsparciem (osoby). Wartości docelowe wskaźników zostaną ustalone na dalszych etapach prac. 5. Spójność z FEDS 2021-2027: 2.1.1.1. Cel szczegółowy: ESO4.6. Wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwianie mobilności edukacyjnej dla wszystkich i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami.
Działanie (D4.3) Budowa/modernizacja infrastruktury społecznej sprzyjającej aktywizacji, integracji i włączeniu społecznemu	
Działanie (DF.4.4) Rozwój wysokiej jakości usług społecznych	1. Logika interwencji Realizacja Działania DF.2.3 będzie zmierzała do minimalizacji problemów i wzmacniania silnych stron, które zostały zidentyfikowane w analizie SWOT (podsumowaniu diagnozy) tj.: duża liczba osób i gospodarstw domowych korzystających z pomocy społecznej, niewystarczająca oferta infrastruktury i usług opieki, w tym senioralnej w zestawieniu z trendami demograficznymi, wzrost liczby udzielonych świadczeń pomocy społecznej z powodu narkomanii, występująca przestępczość i narkomania. 2. Zakres interwencji: <u>158 Działania na rzecz poprawy równego i szybkiego dostępu do stabilnych i przystępnych cenowo usług wysokiej jakości</u>

Interwencja w ramach działań będzie związana z wsparciem usług społecznych i zdrowotnych takich jak:

- rozwój usług świadczonych w społeczności lokalnej, w szczególności usług asystencji osobistej oraz opiekuńczych dla osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu wraz ze wsparciem towarzyszącym zwiększającym szanse na niezależne życie (w tym wsparcie psychologiczne). Dopuszcza się możliwość świadczenia tych działań w formie e-usług;
- tworzenie miejsc i świadczenie usług opiekuńczych w społeczności lokalnej, w tym specjalistycznych świadczonych w ramach placówek zapewniających dzienną i całodobową opiekę nad osobami potrzebującymi wsparcia w codziennym funkcjonowaniu;
- wsparcie dla opiekunów faktycznych w tym opieka wytchnieniowa;
- kształcenie kandydatów oraz kadr świadczących usługi społeczne, w tym opiekuńcze i asystentów oraz opiekunów faktycznych w zakresie świadczenia usług w społeczności lokalnej;
- tworzenie centrów usług społecznych i rozwój dostarczanych przez nie usług;
- rozwój mieszkalnictwa wspomagane, mieszkań chronionych, wytchnieniowych, rozwój mieszkalnictwa adaptowalnego oraz innych rozwiązań
- wsparcie procesu deinstytucjonalizacji placówek całodobowych o charakterze długoterminowym, polegające na rozwoju nierezydencjalnych i nieizolowanych form wsparcia dziennego, środowiskowego, wsparcia wytchnieniowego, wspomagania w domu oraz tworzenia partnerstw z innymi dostawcami usług w celu deinstytucjonalizacji;
- wsparcie procesu usamodzielnienia osób przebywających w placówkach całodobowych;
- wsparcie działań zapobiegających umieszczaniu osób wymagających wsparcia w placówkach całodobowych długoterminowych;
- upowszechnianie form wspólnego zamieszkiwania osób niespokrewnionych oraz form zamieszkiwania dziennego lub całodobowego opiekunów w mieszkaniach osób wymagających wsparcia wraz z niezbędnymi usługami, a także rodzinne domy pomocy. Wsparcie to musi zapewniać odbiorcom możliwość niezależnego życia i włączenia społecznego zgodnie z artykułem 19 Konwencji o Prawach Osób Niepełnosprawnych, Komentarzem ogólnym nr 5 do tej Konwencji i Uwagami Podsumowującymi Komitetu do spraw Praw Osób Niepełnosprawnych ONZ;
- wsparcie usług społecznych świadczonych w ramach gospodarstw opiekuńczych.

Działania z zakresu deinstytucjonalizacji opieki będą ukierunkowane na realizację usług dostarczanych w środowisku zamieszkania odbiorców. Jednocześnie finansowane będą działania dotyczące wsparcia dialogu obywatelskiego, tj. budowanie zdolności organizacji społeczeństwa obywatelskiego. Powyższe działania mogą być realizowane poprzez budowę i rozwój sieci współpracy organizacji społeczeństwa obywatelskiego.

3. Wykorzystanie podejścia zintegrowanego:

Działanie	Opis
	Realizacja działania będzie pozytywnie oddziaływać na Działanie D.4.3. poprzez uzupełnienie zadań infrastrukturalnych realizowanych poza ZIT ZOI działaniami o charakterze miękkim (EFS+). Ponadto usługi społecznych umożliwią osobom wymagającym wsparcia udział w działaniach integracyjnych co pozytywnie przyczyni się do realizacji Działania D.4.5. 4. Wskaźniki monitoringu Działania (w powiązaniu z FEDS 2021-2027): a. Produkt: Liczba osób objętych usługami świadczonymi w społeczności lokalnej w programie (osoby). Wartość docelowa wskaźnika zostanie ustalona na dalszych etapach prac. b. Rezultat: Liczba podmiotów, które rozszerzyły ofertę wsparcia lub podniosły jakość oferowanych usług (podmioty). Wartość docelowa wskaźnika zostanie ustalona na dalszych etapach prac. 5. Spójność z FEDS 2021-2027: Cel szczegółowy: ESO4.11. Zwiększanie równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości, trwałych i przystępnych cenowo usług, w tym usług, które wspierają dostęp do mieszkań oraz opieki skoncentrowanej na osobie, w tym opieki zdrowotnej; modernizacja systemów ochrony socjalnej, w tym wspieranie dostępu do ochrony socjalnej, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i grup w niekorzystnej sytuacji; poprawa dostępności, w tym dla osób z niepełnosprawnościami, skuteczności i odporności systemów ochrony zdrowia i usług opieki długoterminowej (EFS+).
Działanie (D4.5) Aktywizacja i integracja mieszkańców ZOI	
Działanie (DF.4.6) Promocja dziedzictwa kulturowego	1. Logika interwencji Realizacja Działania DF.4.6 będzie zmierzała do minimalizacji problemów i wzmacniania silnych stron, które zostały zidentyfikowane w analizie SWOT (podsumowaniu diagnozy) tj.: potencjał do rozwoju turystyki, szeroka oferta kulturalna i spędzania czasu wolnego, dziedzictwo historyczne i kulturowe, zdekapitalizowane obiekty dziedzictwa materialnego, braki w infrastrukturze kulturalnej i rekreacyjno-sportowej oraz niezadawalający stan części obiektów. 2. Zakres interwencji: <u>166 Ochrona, rozwój i promowanie dziedzictwa kulturowego i usług w dziedzinie kultury</u> Interwencja w ramach celu szczegółowego będzie skupiała się na promowaniu i ochronie materialnego dziedzictwa kulturowego i rozwoju instytucji kultury. Projekty w zakresie kultury i infrastruktury dziedzictwa kulturowego powinny być zgodne z dokumentem „Europejskie zasady jakości interwencji finansowanych przez UE o potencjalnym wpływie na dziedzictwo kulturowe” opracowanym przez ICOMOS.

Działanie	Opis
	3. Wykorzystanie podejścia zintegrowanego: Realizacja działania będzie pozytywnie oddziaływać na Działanie DF.1.2. poprzez poprawę oferty kulturalnej obszaru dla turystów. Ponadto w związku z działaniami dot. infrastruktury kultury nastąpi polepszenie jakości przestrzeni publicznych co będzie miało związek z realizacją Działania DF.3.3. Lepsza oferta kulturalna będzie istotna w kontekście realizacji DF.4.4, w związku z potrzebami w tym zakresie osób objętych opieką społeczną. 4. Wskaźniki monitoringu Działania (w powiązaniu z FEDS 2021-2027): a. <u>Produkt:</u> Liczba obiektów kulturalnych i turystycznych objętych wsparciem (obiekty kulturalne i turystyczne). Wartość docelowa wskaźnika zostanie ustalona na dalszych etapach prac. b. <u>Rezultat:</u> Liczba osób odwiedzających obiekty kulturalne i turystyczne objęte wsparciem (osoby odwiedzające/rok). Wartość docelowa wskaźnika zostanie ustalona na dalszych etapach prac. 5. Spójność z FEDS 2021-2027: 2.1.1.1. Cel szczegółowy: RSO5.1. Wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach miejskich (EFRR).

Źródło: opracowanie własne.

V. Budżet Strategii ZIT ZOI¹⁷

Na dzień sporządzania projektu Strategii ZIT ZOI tj. (październik 2022) r. brak jest zatwierdzonych wytycznych dot. zasad kwalifikowalności wydatków w nowym okresie programowania 2021-2027 oraz nie jest znany poziom współfinansowania poszczególnych typów projektów środkami krajowymi. W związku z tym poziom dofinansowania środkami UE zaproponowano w wysokości 70% wartości całkowitej alokacji FEDS 2021-2027. Ponadto w toku trwających negocjacji z Komisją Europejską projektu programu FEDS 2021-2027 mogą nastąpić zmiany w szczegółowych zasadach kwalifikowalności projektów co będzie miało wpływ na listę projektów ZIT ZOI i w konsekwencji budżet. W związku z wyżej opisaną sytuacją istnieje prawdopodobieństwo konieczności korekty budżetu i przesuwania środków pomiędzy działaniami w następnych wersjach Strategii ZIT ZOI. Alokacja środków FEDS 2021-2027 przeznaczonych na współfinansowanie Strategii ZIT ZOI została przyjęta na podstawie informacji z pisma Marszałka Województwa Dolnośląskiego z dnia 28.04.2022 r. wg kursu euro 4,80 PLN.

Tabela 44. Budżet Strategii ZIT ZOI w zakresie współfinansowania środkami FEDS 2021-2027

Wyszczególnienie	Wkład FEDS 2021-2027 (tys. zł)	Wkład krajowy (tys. zł)	Razem (tys. zł)
Działanie (D.1.1) Poprawa dostępności do infrastruktury wspierającej przedsiębiorczość	-	-	-
Działanie (DF.1.2) Wzmocnienie roli turystyki w rozwoju ZOI	17 065,45	7 313,76	24 379,21
Działanie (DF.2.1) Poprawa efektywności energetycznej budynków publicznych i prywatnych	10 560,00	4 525,71	15 085,71
Działanie (D.2.2) Wsparcie dla rozwoju OZE	-	-	-
Działanie (DF.2.3) Ochrona środowiska oraz rozwój infrastruktury sieciowej	26 231,56	11 242,10	37 473,66
Działanie (D.3.1) Budowa/modernizacja infrastruktury drogowej, kolejowej i towarzyszącej	-	-	-
Działanie (DF.3.2) Zrównoważona i inteligentna mobilność	39 723,81	17 024,49	56 748,29
Działanie (DF.3.3) Kompleksowa odnowa i bezpieczeństwo przestrzeni publicznej	17 065,45	7 313,76	24 379,21
Działanie (D.4.1) Wdrażanie e-usług w administracji	-	-	-
Działanie (DF.4.2) Rozwój kapitału ludzkiego poprzez wzmocnienie edukacji	18 446,64	7 905,70	26 352,35
Działanie (D.4.3) Budowa/modernizacja infrastruktury społecznej sprzyjającej aktywizacji, integracji i włączeniu społecznemu	-	-	-
Działanie (DF.4.4) Rozwój wysokiej jakości usług społecznych	19 129,49	8 198,35	27 327,85
Działanie (D.4.5) Aktywizacja i integracja mieszkańców ZOI	-	-	-
Działanie (DF.4.6) Promocja dziedzictwa kulturowego	17 065,45	7 313,76	24 379,21
Pomoc techniczna	2 057,83	881,93	2 939,75
RAZEM	167 345,68	71 719,58	239 065,25

Źródło: opracowanie własne.

¹⁷ Dla działań, dla których brak finansowania ze środków FEDS 2021-2027 brak możliwości wskazania budżetu Strategii ZIT ZOI.

VI. Warunki i procedury obowiązujące w realizacji Strategii ZIT ZOI

Najważniejsze warunki obowiązujące w realizacji Strategii ZIT ZOI

W dniu 15.10.2020 r. zawarte zostało Porozumienie określające zasady współdziałania jednostek samorządu terytorialnego w zakresie Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Zachodniego Obszaru Integracji (Porozumienie). Przedmiotowe porozumienie daje podstawy do opracowania niniejszej Strategii oraz umożliwia wskazanie podstawowych warunków realizacji oraz procedur obowiązujących w ZIT ZOI.

Z powodu braku wytycznych IZ FEDS 2021 -2027¹⁸ w tym zakresie do określenia warunków i procedur wykorzystano zalecenia wynikające z dokumentu pn. Zasady realizacji instrumentów terytorialnych w Polsce w perspektywie finansowej UE na lata 2021-2027¹⁹

W związku z powyższym oraz w związku z postanowieniami art. 29 ust. 2-5 Rozporządzenia UE Nr 2021/1060, Gmina Miejska Bolesławiec reprezentowana przez Prezydenta Bolesławca wykonywać będzie zadania Lidera związane z wdrażaniem niniejszej Strategii. Funkcje administracyjne związane z wdrażaniem Strategii pełnić będzie wskazana jednostka organizacyjna w strukturach administracyjnych Urzędu Miejskiego Bolesławca (Jednostka wdrażająca). Ponadto w systemie wdrażania ZIT ZOI funkcję opiniodawczą pełnić będzie Komitet Sterujący ZIT ZOI, a funkcję opiniodawczo-doradczą dla Lidera pełnić będzie Rada ZIT ZOI.

Poniżej zaprezentowano najważniejsze informacje dot. podmiotów zaangażowanych we wdrażanie ZIT ZOI oraz ich zadania.

Lider ZIT ZOI

Funkcję Lidera ZIT ZOI (dalej Lider) pełni Gmina Miejska Bolesławiec reprezentowana przez Burmistrza Bolesławca.

Najważniejsze zadania Lidera to m.in.:

- Reprezentowanie gmin ZIT ZOI w procesie negocjacji, ustanawiania i realizacji instrumentu ZIT ZOI.
- Zatwierdzenie Strategii ZIT ZOI i jej zmian po uzyskaniu pozytywnej opinii Komitetu Sterującego ZIT ZOI oraz opinii Rady ZIT ZOI.
- Podpisanie w imieniu ZIT ZOI porozumienia w sprawie finansowania Strategii ZIT ZOI ze środków FEDS 2021-2027 lub innych środków zewnętrznych.

¹⁸ Na moment opracowania niniejszego projektu Strategii ZI ZOI [październik 2022 r.]

¹⁹ <https://www.gov.pl/web/fundusze-regiony/zasady-realizacji-instrumentow-terytorialnych-w-polsce-w-perspektywie-finansowej-ue-na-lata-2021-2027>, [dostęp: październik 2022 r.]

- Udział w wyborze do dofinansowania, o którym mowa w art. 29 ust. 3 rozporządzenia ogólnego, projektów wynikających ze strategii ZIT ZOI, w szczególności przez umieszczenie w tych strategiach listy projektów, które mogą ubiegać się o dofinansowanie.
- Udział w pracach Komitetu Monitorującego FEDS 2021-2027.
- Zatwierdzenie rocznych raportów monitoringowych z realizacji Strategii po uprzedniej opinii Komitetu Sterującego ZIT ZOI oraz Rady ZIT ZOI.

Jednostka wdrażająca ZIT ZOI

Funkcje administracyjne związane z wdrażaniem Strategii ZIT ZOI prowadzić będzie wydzielona w strukturach organizacyjnych Urzędu Miejskiego Bolesławca jednostka organizacyjna (dalej: Jednostka wdrażająca). Pracodawcą dla osób zatrudnionych w Jednostce wdrażającej będzie Burmistrz Bolesławca. W zakresie realizacji zadań Jednostka wdrażająca będzie stosować regulaminy wewnętrzne oraz zasady obowiązujące przy realizacji zadań współfinansowanych ze środków FEDS 2021-2027 oraz innych zewnętrznych źródeł finansowania. Koszty funkcjonowania Jednostki wdrażającej współfinansowane będą ze środków Pomocy Technicznej FEDS 2021-2027 oraz środków pochodzących z budżetów JST tworzących ZIT ZOI.

Najważniejsze zadania Jednostki wdrażającej Strategię ZIT ZOI to m.in.:

- Przygotowanie projektu Strategii ZIT ZOI oraz jej zmian.
- Obsługa administracyjna Lidera ZIT ZOI w zakresie realizacji jego zadań.
- Zadania związane z udziałem w wyborze projektów do dofinansowania, o którym mowa w art. 29 ust. 3 rozporządzenia ogólnego, projektów wynikających ze strategii ZIT ZOI, w szczególności przez umieszczenie w tych strategiach listy projektów, które mogą ubiegać się o dofinansowanie.
- Realizację projektów finansowanych ze środków Pomocy Technicznej FEDS 2021-2027.
- Przygotowanie i obsługa posiedzeń Komitetu Sterującego ZIT ZOI i Rady ZIT ZOI.
- Opracowanie projektów rocznych raportów monitoringowych z realizacji ZIT ZOI.
- Prowadzenie działań informacyjno-promocyjnych.
- Współpraca z IZ FEDS 2021-2027.

Komitet Sterujący ZIT ZOI (Komitet Sterujący)

W skład Komitetu Sterującego wchodzi po jednym przedstawicielu gmin i powiatów tworzących Południowy Obszar Funkcjonalny. Przewodniczącym Komitetu Sterującego jest Burmistrz Bolesławca (lub upoważniony przez niego przedstawiciel). Szczegółowe zasady funkcjonowania Komitetu Sterującego określa jego regulamin.

Najważniejsze zadania Komitetu Sterującego to m.in.:

- Opinia dla projektu Strategii ZIT ZOI i jej zmian.
- Udział przedstawicieli Komitetu Sterującego w pracach Komitetu Monitorującego FEDS 2021-2027.
- Opiniowanie rocznego sprawozdania z realizacji ZIT ZOI.
- Wydawanie opinii i formułowanie wniosków z własnej inicjatywy oraz na wniosek Przewodniczącego Komitetu Sterującego ZIT ZOI.

Rada ZIT ZOI (Rady)

Rada ZIT ZOI pełnić będzie funkcję doradczą dla Lidera i powołana zostanie w celu realizacji zasady partnerstwa i wielopoziomowego zarządzania. W skład Rady ZIT ZOI wchodzić będą reprezentanci partnerów wskazanych w Artykule 8, ust 1, pkt. b i c Rozporządzenia UE Nr 2021/1060, którzy zadeklarują udział w pracach Rady. Procedurę wyboru członków Rady ZIT ZOI określi Lider ZIT ZOI. Rada działa na podstawie regulaminu wewnętrznego.

Najważniejsze zadania Rady ZIT ZOI to m.in.:

- Opiniowanie projektu Strategii ZIT ZOI oraz jej zmian.
- Opiniowanie rocznych sprawozdań monitoringowych na wniosek Lidera ZIT ZOI.
- Wydawanie opinii w sprawach związanych z wdrażaniem Strategii ZIT ZOI na wniosek Lidera ZIT ZOI.

Najważniejsze procedury obowiązujące przy realizacji Strategii ZIT ZOI

Zarys procedury przygotowania i zatwierdzenia Strategii ZIT ZOI

Projekt Strategii ZIT ZOI przekazywany jest gminom i powiatom tworzącym Południowy Obszar Funkcjonalny w celu uzgodnień. Następnie dokument poddawany jest konsultacjom społecznym (z udziałem Rady). Wynikające z konsultacji ustalenia wprowadzane są do dokumentu, który jako projekt Strategii ZIT ZOI poddany zostaje Strategicznej Ocenie Oddziaływania na Środowisko. Rekomendacje z SOOŚ uwzględniane są w treści dokumentu. Decyzję o zatwierdzeniu Strategii podejmuje Lider ZIT ZOI po akceptacji Komitetu Sterującego ZIT ZOI. Strategia ZIT ZOI podlega opiniowaniu przez IZ FEDS 2021-2027. Pozytywna opinia w/w podmiotów jest warunkiem realizacji ZIT ZOI. Zmiany dokumentu dokonywane są analogicznie do procedury zatwierdzania. Zatwierdzona Strategia ZIT ZOI i jej zmiany publikowane są na stronie internetowej Lidera ZIT ZOI.

Zarys procedury przygotowania i zatwierdzania rocznych sprawozdań monitoringowych

Projekt rocznego sprawozdania monitoringowego przygotowywany jest przez Jednostkę wdrażającą ZIT ZOI i przekazywany do Rady ZIT ZOI oraz Komitetu Sterującego ZIT ZOI w celu uzyskania opinii. Następnie sprawozdanie zatwierdza Lider ZIT ZOI. Jednostka wdrażająca ZIT ZOI przekazuje zatwierdzone sprawozdanie do Instytucji Zarządzającej Funduszami Europejskimi dla Dolnego Śląska 2021-2027 do dalszych prac.

Zarys procedur wdrażania

W związku z realizacją zadań Jednostki wdrażającej ZIT ZOI wynikających z zadań związanych z udziałem w wyborze projektów do dofinansowania, o którym mowa w art. 29 ust. 3 rozporządzenia ogólnego Jednostka Wdrażająca ZIT ZOI posługuje się procedurami ustanowionymi dla FEDS 2021-2027 lub innych środków zewnętrznych oraz regulaminami wewnętrznymi.

W związku z realizacją projektów współfinansowanych ze środków Pomocy Technicznej Jednostka wdrażająca ZIT ZOI posługuje się procedurami ustanowionymi dla FEDS 2021-2027 i regulaminami wewnętrznymi.

Jednostka wdrażająca ZIT ZOI realizuje działania informacyjne i promocyjne w zakresie uzgodnionym z Instytucją Zarządzającą FEDS 2021-2027, zgodnie z przepisami prawa wspólnotowego i krajowego, jak również zapisami dokumentów programowych, zasadami zawartymi w systemie realizacji Programu, a także wytycznymi krajowymi i programowymi oraz zaleceniami Instytucji Zarządzającej.

VII. Opis procesu zaangażowania społecznego w proces tworzenia Strategii

Zostanie uzupełnione po zakończeniu konsultacji społecznych projektu Strategii ZIT ZOI.

VIII. Opis procedury strategicznej oceny oddziaływania na środowisko

Zostanie uzupełnione po zakończeniu procedury Strategicznej Oceny Oddziaływania na Środowisko ZIT ZOI lub procedury odstąpienia od Strategicznej Oceny Oddziaływania na Środowisko.

Załącznik 1. Wykaz operacji, które mają być wspierane

Poniżej wskazane projekty zostały zidentyfikowane w trakcie otwartego naboru projektów realizowanego w 2020 r. w ramach prac nad Strategią Sudety 2030. Strategii Sudety 2030 obejmuje swoim obszarem teren Zachodniego Obszaru Integracji i została wskazana w Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030 jako jeden z dokumentów wykonawczych do strategii regionalnej. W pracach nad strategią SUDETY 2030 przeprowadzono procedurę otwartego naboru wniosków do realizacji na terenie ZIT ZOI.

Poniżej zaprezentowana lista stanowi podstawę do dalszych prac związanych z dostosowaniem projektów do wymagań wynikających z: FEDS 2021-2027, zaleceń IZ FEDS 2021-2027 oraz Zasad realizacji instrumentów terytorialnych w Polsce w perspektywie finansowej UE na lata 2021-2027²⁰. Weryfikacja wykazu operacji w szczególności dotyczyć będzie kwestii ustalenia czy projekty mają charakter zintegrowany, czy są niekonkurencyjne, kwalifikują się do wsparcia ze środków FEDS 2021-2027 oraz określenia listy podstawowej i rezerwowej.

W przypadku stwierdzenia w toku dalszych prac konieczności realizacji projektów konkurencyjnych, do Strategii zostanie dołączona lista, która zawierać będzie typy projektów konkurencyjnych.

²⁰ <https://www.gov.pl/web/fundusze-regiony/zasady-realizacji-instrumentow-terytorialnych-w-polsce-w-perspektywie-finansowej-ue-na-lata-2021-2027> [dostęp: listopad 2022 r.].

Wykaz operacji, które mają być wspierane w ramach Strategii ZIT ZOI

Lp.	Nazwa podmiotu	Tytuł projektu	Zakres interwencji	Wartość całkowita	Powiązanie z projektami
Działanie (D.1.1) Poprawa dostępności do infrastruktury wspierającej przedsiębiorczość					
1	Gmina Gromadka	Przygotowanie terenów inwestycyjnych gminy Gromadka - etap II.	020 Infrastruktura biznesowa dla MŚP (w tym parki i obiekty przemysłowe)	5 100,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (D.1.1)
			020 Infrastruktura biznesowa dla MŚP (w tym parki i obiekty przemysłowe) Suma	5 100,000	
Działanie (DF.1.2) Wzmocnienie roli turystyki w rozwoju ZOI					
2	Gmina Bolesławiec	Budowa ścieżki rowerowej na terenie Gminy Bolesławiec.	083 Infrastruktura przeznaczona dla rowerów	5 000,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (DF.1.2)
3	Gmina Gromadka	Budowa ścieżki rowerowej na terenie gminy Gromadka w relacji Modła - Borówki	083 Infrastruktura przeznaczona dla rowerów	4 500,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (DF.1.2)
4	Gmina Miejska Lubań	Budowa i oznakowanie Lubańskiej Pętli Rowerowej	083 Infrastruktura przeznaczona dla rowerów	15 820,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (DF.1.2)
5	Gmina Miejska Zawidów	Budowa ścieżek rowerowych na terenie Gminy Miejskiej Zawidów	083 Infrastruktura przeznaczona dla rowerów	900,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (DF.1.2)
6	Gmina Osiecznica	Budowa szlaków rowerowych na terenie gminy Osiecznica	083 Infrastruktura przeznaczona dla rowerów	3 000,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (DF.1.2)
7	Gmina Platerówka	Przebudowa ścieżek rowerowych w gm. Platerówka	083 Infrastruktura przeznaczona dla rowerów	3 500,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (DF.1.2)
8	Gmina Węgliniec	Budowa infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej przy stawie w Czerwonej Wodzie	083 Infrastruktura przeznaczona dla rowerów	1 377,970	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (DF.1.2)
9	Gmina Węgliniec	Gmina Węgliniec centrum rowerowym Borów Dolnośląskich	083 Infrastruktura przeznaczona dla rowerów	2 607,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (DF.1.2)
			083 Infrastruktura przeznaczona dla rowerów Suma	36 704,970	

Lp.	Nazwa podmiotu	Tytuł projektu	Zakres interwencji	Wartość całkowita	Powiązanie z projektami
10	Centrum Rekreacyjno-Turystyczne w Radomierzycach	„Łazik” - Gminne Schronisko Turystyczne w Radomierzycach	165 Ochrona, rozwój i promowanie publicznych walorów turystycznych i usług turystycznych	1 149,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (DF.1.2)
			165 Ochrona, rozwój i promowanie publicznych walorów turystycznych i usług turystycznych Suma	1 149,000	
Działanie (DF.2.1) Poprawa efektywności energetycznej budynków publicznych i prywatnych					
11	Gmina Bogatynia	Likwidacja niskiej emisji na obszarze Gminy Bogatynia	041 Renowacja istniejących budynków mieszkalnych pod kątem efektywności energetycznej, projekty demonstracyjne i działania wspierające	1 350,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (DF.2.1)
12	Gmina Miejska Bolesławiec.	Wymiana źródeł ciepła w indywidualnych gospodarstwach domowych na terenie Miasta Bolesławiec.	041 Renowacja istniejących budynków mieszkalnych pod kątem efektywności energetycznej, projekty demonstracyjne i działania wspierające	2 700,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (DF.2.1)
13	Gmina Miejska Zgorzelec	Likwidacja źródeł niskiej emisji w Gminie Miejskiej Zgorzelec	041 Renowacja istniejących budynków mieszkalnych pod kątem efektywności energetycznej, projekty demonstracyjne i działania wspierające	2 000,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (DF.2.1)
14	Gmina Pieńsk	Termomodernizacja budynków wielorodzinnych i budynków użyteczności publicznej na terenie miasta Pieńsk	041 Renowacja istniejących budynków mieszkalnych pod kątem efektywności energetycznej, projekty demonstracyjne i działania wspierające	5 800,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (DF.2.1)
15	Gmina Siekierczyn	Termomodernizacja budynków wielorodzinnych należących do zasobu komunalnego Gminy Siekierczyn. Wymiana wysokoemisyjnych źródeł ciepła w budynkach wielorodzinnych na terenie Gminy Siekierczyn.	041 Renowacja istniejących budynków mieszkalnych pod kątem efektywności energetycznej, projekty demonstracyjne i działania wspierające	500,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (DF.2.1)
16	Gmina Warta Bolesławiecka	Wymiana nieekologicznych źródeł ciepła na bardziej przyjazne środowisku	041 Renowacja istniejących budynków mieszkalnych pod kątem efektywności energetycznej, projekty demonstracyjne i działania wspierające	2 000,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (DF.2.1)
17	Gmina Węglińiec	Walka ze smogiem w Gminie Węglińiec	041 Renowacja istniejących budynków mieszkalnych pod kątem efektywności energetycznej, projekty demonstracyjne i działania wspierające	3 600,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (DF.2.1)

Lp.	Nazwa podmiotu	Tytuł projektu	Zakres interwencji	Wartość całkowita	Powiązanie z projektami
			041 Renowacja istniejących budynków mieszkalnych pod kątem efektywności energetycznej, projekty demonstracyjne i działania wspierające Suma	17 950,000	
18	Gmina Bolesławiec	Modernizacja istniejącego oświetlenia drogowego na energooszczędne na terenie gminy Bolesławiec	044 Renowacja zwiększająca efektywność energetyczną lub działania w zakresie efektywności energetycznej w odniesieniu do infrastruktury publicznej, projekty demonstracyjne i działania wspierające	3 300,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (DF.2.1)
19	Gmina Lubań	Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej na terenie Gminy Lubań	044 Renowacja zwiększająca efektywność energetyczną lub działania w zakresie efektywności energetycznej w odniesieniu do infrastruktury publicznej, projekty demonstracyjne i działania wspierające	1 200,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (DF.2.1)
20	Gmina Miejska Zawidów	Termomodernizacja budynku Szkoły Podstawowej w Zawidowie oraz dostosowanie obiektu do potrzeb osób niepełnosprawnych	044 Renowacja zwiększająca efektywność energetyczną lub działania w zakresie efektywności energetycznej w odniesieniu do infrastruktury publicznej, projekty demonstracyjne i działania wspierające	4 500,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (DF.2.1)
21	Gmina Miejska Zgorzelec	Termomodernizacja Przedszkola nr 9 w Zgorzelcu	044 Renowacja zwiększająca efektywność energetyczną lub działania w zakresie efektywności energetycznej w odniesieniu do infrastruktury publicznej, projekty demonstracyjne i działania wspierające	2 500,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (DF.2.1)
22	Gmina Miejska Zgorzelec	Termomodernizacja Przedszkola Publicznego nr 12 w Zgorzelcu wraz z wymianą dachu, rynien oraz adaptacją i remontem pomieszczeń	044 Renowacja zwiększająca efektywność energetyczną lub działania w zakresie efektywności energetycznej w odniesieniu do infrastruktury publicznej, projekty demonstracyjne i działania wspierające	2 600,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (DF.2.1)
23	Gmina Miejska Zgorzelec	Termomodernizacja Szkoły Podstawowej nr 2	044 Renowacja zwiększająca efektywność energetyczną lub działania w zakresie efektywności energetycznej w odniesieniu do infrastruktury publicznej, projekty demonstracyjne i działania wspierające	4 000,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (DF.2.1)

Lp.	Nazwa podmiotu	Tytuł projektu	Zakres interwencji	Wartość całkowita	Powiązanie z projektami
24	Gmina Nowogrodziec	Modernizacja oświetlenia ulicznego	044 Renowacja zwiększająca efektywność energetyczną lub działania w zakresie efektywności energetycznej w odniesieniu do infrastruktury publicznej, projekty demonstracyjne i działania wspierające	4 000,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (DF.2.1)
25	Gmina Siekierczyn	Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej w Gminie Siekierczyn – szkół, przedszkola, urzędu gminy. Wymiana wysokoemisyjnych źródeł ciepła w budynkach użyteczności publicznej.	044 Renowacja zwiększająca efektywność energetyczną lub działania w zakresie efektywności energetycznej w odniesieniu do infrastruktury publicznej, projekty demonstracyjne i działania wspierające	2 000,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (DF.2.1)
26	Gmina Sulików	Termomodernizacja budynku Szkoły Podstawowej w Sulikowie	044 Renowacja zwiększająca efektywność energetyczną lub działania w zakresie efektywności energetycznej w odniesieniu do infrastruktury publicznej, projekty demonstracyjne i działania wspierające	500,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (DF.2.1)
27	Gmina Sulików	Rozbudowa oświetlenia ulicznego o nowoczesne, efektywne energetycznie punkty oświetleniowe LED	044 Renowacja zwiększająca efektywność energetyczną lub działania w zakresie efektywności energetycznej w odniesieniu do infrastruktury publicznej, projekty demonstracyjne i działania wspierające	4 000,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (DF.2.1)
28	Gmina Warta Bolesławiecka	Termomodernizacja budynku Urzędu Gminy Warta Bolesławiecka z wymianą źródła ciepła	044 Renowacja zwiększająca efektywność energetyczną lub działania w zakresie efektywności energetycznej w odniesieniu do infrastruktury publicznej, projekty demonstracyjne i działania wspierające	3 000,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (DF.2.1)
29	Gmina Węgliniec	Termomodernizacja budynków przedszkolnych w Ruszowie i w Czerwonej Wodzie, gm. Węgliniec	044 Renowacja zwiększająca efektywność energetyczną lub działania w zakresie efektywności energetycznej w odniesieniu do infrastruktury publicznej, projekty demonstracyjne i działania wspierające	1 220,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (DF.2.1)

Lp.	Nazwa podmiotu	Tytuł projektu	Zakres interwencji	Wartość całkowita	Powiązanie z projektami
30	Powiat Bolesławiecki	Termomodernizacja budynków Zespołu Szkół Handlowych i Usługowych w Bolesławcu.	044 Renowacja zwiększająca efektywność energetyczną lub działania w zakresie efektywności energetycznej w odniesieniu do infrastruktury publicznej, projekty demonstracyjne i działania wspierające	7 000,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (DF.2.1)
31	Powiat Zgorzelecki	Poprawa efektywności energetycznej budynków oświatowych Powiatu Zgorzeleckiego	044 Renowacja zwiększająca efektywność energetyczną lub działania w zakresie efektywności energetycznej w odniesieniu do infrastruktury publicznej, projekty demonstracyjne i działania wspierające	4 909,500	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (DF.2.1)
32	Powiat Zgorzelecki	Termomodernizacja zespołu budynków Domu Pomocy Społecznej "Jutrzenka" w Zgorzelcu oraz budynku Domu Pomocy Społecznej "Ostoja" w Zgorzelcu	044 Renowacja zwiększająca efektywność energetyczną lub działania w zakresie efektywności energetycznej w odniesieniu do infrastruktury publicznej, projekty demonstracyjne i działania wspierające	8 164,500	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (DF.2.1)
			044 Renowacja zwiększająca efektywność energetyczną lub działania w zakresie efektywności energetycznej w odniesieniu do infrastruktury publicznej, projekty demonstracyjne i działania wspierające Suma	52 894,000	
33	Gmina Bogatynia	Poprawa efektywności energetycznej budynków publicznych	045 Renowacja zwiększająca efektywność energetyczną lub działania w zakresie efektywności energetycznej w odniesieniu do infrastruktury publicznej, projekty demonstracyjne i działania wspierające zgodne z kryteriami efektywności energetycznej	7 920,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (DF.2.1)
34	Powiat Zgorzelecki	Prace termomodernizacyjne i implementacja rozwiązań energooszczędnych w zespole budynków Starostwa Powiatowego w Zgorzelcu	045 Renowacja zwiększająca efektywność energetyczną lub działania w zakresie efektywności energetycznej w odniesieniu do infrastruktury publicznej, projekty demonstracyjne i działania wspierające zgodne z kryteriami efektywności energetycznej	1 450,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (DF.2.1)

Lp.	Nazwa podmiotu	Tytuł projektu	Zakres interwencji	Wartość całkowita	Powiązanie z projektami
			045 Renowacja zwiększająca efektywność energetyczną lub działania w zakresie efektywności energetycznej w odniesieniu do infrastruktury publicznej, projekty demonstracyjne i działania wspierające zgodne z kryteriami efektywności energetycznej Suma	9 370,000	
Działanie (D.2.2) Wsparcie dla rozwoju odnawialnych źródeł energii					
35	Gmina Bogatynia	Dotacje do OZE w Gminie Bogatynia	048 Energia odnawialna: słoneczna	1 000,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (D.2.2)
36	Gmina Gromadka	Budowa instalacji fotowoltaicznych na budynkach użyteczności publicznej w Gminie Gromadka.	048 Energia odnawialna: słoneczna	900,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (D.2.2)
37	Gmina Sulików	Budowa instalacji wykorzystujących odnawialne źródła energii na terenie oczyszczalni ścieków w Sulikowie	048 Energia odnawialna: słoneczna	3 000,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (D.2.2)
			048 Energia odnawialna: słoneczna Suma	4 900,000	
Działanie (DF.2.3) Ochrona środowiska oraz rozwój infrastruktury sieciowej					
38	Gmina Siekierczyn	Budowa Remizy dla Ochotniczej Straży Pożarnej w Rudzicy, Gmina Siekierczyn	059 Działania w zakresie przystosowania się do zmian klimatu oraz zapobieganie ryzykom związanym z klimatem i zarządzanie nimi: pożary (w tym zwiększanie świadomości, ochrona ludności i systemy zarządzania klęskami żywiołowymi i katastrofami, infrastruktura i podejście ekosystemowe)	800,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (DF.2.3)
39	Gmina Zgorzelec	Zakup samochodów ratowniczo-gaśniczych wraz z wyposażeniem i specjalistyczną odzieżą dla strażaków OSP w Gminie Zgorzelec	059 Działania w zakresie przystosowania się do zmian klimatu oraz zapobieganie ryzykom związanym z klimatem i zarządzanie nimi: pożary (w tym zwiększanie świadomości, ochrona ludności i systemy zarządzania klęskami żywiołowymi i katastrofami, infrastruktura i podejście ekosystemowe)	2 100,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (DF.2.3)

Lp.	Nazwa podmiotu	Tytuł projektu	Zakres interwencji	Wartość całkowita	Powiązanie z projektami
			059 Działania w zakresie przystosowania się do zmian klimatu oraz zapobieganie ryzykom związanym z klimatem i zarządzanie nimi: pożary (w tym zwiększanie świadomości, ochrona ludności i systemy zarządzania klęskami żywiołowymi i katastrofami, infrastruktura i podejście ekosystemowe	2 900,000	
40	Gmina Bogatynia	EkoPatrol w Gminie Bogatynia	061 Zapobieganie ryzykom naturalnym niezwiązanym z klimatem (na przykład trzęsienia ziemi) oraz wywołanym działalnością człowieka (na przykład awarie przemysłowe) i zarządzanie ryzykami w tym zakresie, w tym zwiększanie świadomości, ochrona ludności i systemy zarządzania klęskami żywiołowymi i katastrofami, infrastruktura i podejście ekosystemowe	510,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (DF.2.3)
			061 Zapobieganie ryzykom naturalnym niezwiązanym z klimatem (na przykład trzęsienia ziemi) oraz wywołanym działalnością człowieka (na przykład awarie przemysłowe) i zarządzanie ryzykami w tym zakresie, w tym zwiększanie świadomości, ochrona ludności i systemy zarządzania klęskami żywiołowymi i katastrofami, infrastruktura i podejście ekosystemowe Suma	510,000	
41	Gmina Gromadka	Modernizacja sieci wodociągowej w miejscowościach Modła i Wierzbowa	062 Dostarczanie wody do spożycia przez ludzi (infrastruktura do celów ujęcia, uzdatniania, magazynowania i dystrybucji, działania na rzecz efektywności, zaopatrzenie w wodę do spożycia)	3 100,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (DF.2.3)
42	Gmina Miejska Zawidów	Rozbudowa i modernizacja sieci wodociągowej na terenie Gminy Miejskiej Zawidów	062 Dostarczanie wody do spożycia przez ludzi (infrastruktura do celów ujęcia, uzdatniania, magazynowania i dystrybucji, działania na rzecz efektywności, zaopatrzenie w wodę do spożycia)	3 337,500	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (DF.2.3)

Lp.	Nazwa podmiotu	Tytuł projektu	Zakres interwencji	Wartość całkowita	Powiązanie z projektami
43	Gmina Miejska Zgorzelec	Wymiana sieci wodociągowej w ul. Warszawskiej i Łużyckiej w Zgorzelcu	062 Dostarczanie wody do spożycia przez ludzi (infrastruktura do celów ujęcia, uzdatniania, magazynowania i dystrybucji, działania na rzecz efektywności, zaopatrzenie w wodę do spożycia)	3 305,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (DF.2.3)
44	Gmina Osiecznica	Modernizacja stacji uzdatniania wody w miejscowości Osieczów	062 Dostarczanie wody do spożycia przez ludzi (infrastruktura do celów ujęcia, uzdatniania, magazynowania i dystrybucji, działania na rzecz efektywności, zaopatrzenie w wodę do spożycia)	5 000,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (DF.2.3)
45	Gmina Platerówka	Poszukiwanie i budowa ujęć wody pitnej na terenie gm. Platerówka.	062 Dostarczanie wody do spożycia przez ludzi (infrastruktura do celów ujęcia, uzdatniania, magazynowania i dystrybucji, działania na rzecz efektywności, zaopatrzenie w wodę do spożycia)	1 000,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (DF.2.3)
46	Gmina Siekierczyn	Budowa i modernizacja ujęć pitnej wody, obiektów służących uzdatnianiu i magazynowaniu wody pitnej. Budowa i modernizacja sieci wodociągowej w miejscowościach: Siekierczyn, Zaręba, Wyręba, Nowa Karczma, Ponikowo, Pisaczów, Wesołówka i Rudzica.	062 Dostarczanie wody do spożycia przez ludzi (infrastruktura do celów ujęcia, uzdatniania, magazynowania i dystrybucji, działania na rzecz efektywności, zaopatrzenie w wodę do spożycia)	1 200,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (DF.2.3)
47	Międzygminna Spółka Wodno - Kanalizacyjna "SUPLAZ" Sp. z o.o.	Kompleksowa wymiana armatury wodociągowej na terenie gminy Sulików oraz modernizacja wodociągu w Skrzydlicach	062 Dostarczanie wody do spożycia przez ludzi (infrastruktura do celów ujęcia, uzdatniania, magazynowania i dystrybucji, działania na rzecz efektywności, zaopatrzenie w wodę do spożycia)	500,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (DF.2.3)
48	Międzygminna Spółka Wodno – Kanalizacyjna „SUPLAZ” Sp. z o.o.	Modernizacja Stacji Uzdatniania Wody w Mikułowej (g. Sulików) i w Zalipiu (g. Platerówka) oraz kompleksowa wymiana armatury wodociągowej na terenie gminy Platerówka	062 Dostarczanie wody do spożycia przez ludzi (infrastruktura do celów ujęcia, uzdatniania, magazynowania i dystrybucji, działania na rzecz efektywności, zaopatrzenie w wodę do spożycia)	2 500,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (DF.2.3)
49	Zakład Gospodarki Komunalnej w Lubkowie Sp. z o.o.	Budowa i modernizacja ujęć wody pitnej	062 Dostarczanie wody do spożycia przez ludzi (infrastruktura do celów ujęcia, uzdatniania, magazynowania i dystrybucji, działania na rzecz efektywności, zaopatrzenie w wodę do spożycia)	5 000,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (DF.2.3)

Lp.	Nazwa podmiotu	Tytuł projektu	Zakres interwencji	Wartość całkowita	Powiązanie z projektami
50	Zakład Wodociągów Kanalizacji i Oczyszczania w Gromadce.	Rozbudowa i modernizacja sieci wodociągowych i sieci kanalizacyjnych wraz z budową pompowni ścieków wody, modernizacja pompowni oraz zakup sprzętu do obsługi instalacji kanalizacyjnych i technologii zagospodarowana osadów ściekowych.	062 Dostarczanie wody do spożycia przez ludzi (infrastruktura do celów ujęcia, uzdatniania, magazynowania i dystrybucji, działania na rzecz efektywności, zaopatrzenie w wodę do spożycia)	4 900,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (DF.2.3)
			062 Dostarczanie wody do spożycia przez ludzi (infrastruktura do celów ujęcia, uzdatniania, magazynowania i dystrybucji, działania na rzecz efektywności, zaopatrzenie w wodę do spożycia) Suma	29 842,500	
51	Gmina Bogatynia	Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków w Gminie Bogatynia.	065 Odprowadzanie i oczyszczanie ścieków	1 300,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (DF.2.3)
52	Gmina Miejska Zawidów	Rozbudowa i modernizacja sieci kanalizacji sanitarnej i deszczowej na terenie Gminy Miejskiej Zawidów	065 Odprowadzanie i oczyszczanie ścieków	1 500,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (DF.2.3)
53	Gmina Osiecznica	Przebudowa kanalizacji sanitarnej na terenie gminy Osiecznica	065 Odprowadzanie i oczyszczanie ścieków	7 090,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (DF.2.3)
54	Gmina Siekierczyn	Budowa i modernizacja sieci kanalizacyjnej w miejscowościach Siekierczyn, Zaręba i Rudzica.	065 Odprowadzanie i oczyszczanie ścieków	1 500,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (DF.2.3)
55	Gmina Sulików	Dofinansowania do budowy przydomowych oczyszczalni ścieków w miejscowościach będących poza aglomeracją Gminy Sulików	065 Odprowadzanie i oczyszczanie ścieków	500,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (DF.2.3)
56	Gmina Węglińiec	Przebudowa oczyszczalni ścieków w Węglińcu – magazyn osadu	065 Odprowadzanie i oczyszczanie ścieków	1 530,727	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (DF.2.3)

Lp.	Nazwa podmiotu	Tytuł projektu	Zakres interwencji	Wartość całkowita	Powiązanie z projektami
57	Gmina Węgliniec	Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków w gminie Węgliniec	065 Odprowadzanie i oczyszczanie ścieków	4 192,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (DF.2.3)
58	Gmina Węgliniec	Rozbudowa sieci kanalizacyjnej i wodociągowej oraz przebudowa oczyszczalni ścieków w Ruszowie wraz z przebudową ul. Ratuszowej	065 Odprowadzanie i oczyszczanie ścieków	5 662,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (DF.2.3)
59	Gmina Węgliniec	Budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowości Czerwona Woda wraz z przyłączeniem do kanalizacji w Węglińcu	065 Odprowadzanie i oczyszczanie ścieków	15 362,900	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (DF.2.3)
60	Zakład Gospodarki Komunalnej w Lubkowie Sp. z o.o.	Remont i modernizacja przepompowni ścieków na terenie Gminy Warta Bolesławiecka	065 Odprowadzanie i oczyszczanie ścieków	5 000,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (DF.2.3)
61	Zakład Gospodarki Komunalnej w Lubkowie Sp. z o.o.	Remont i modernizacja oczyszczalni ścieków w Tomaszowie Bolesławieckim	065 Odprowadzanie i oczyszczanie ścieków	10 510,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (DF.2.3)
			065 Odprowadzanie i oczyszczanie ścieków Suma	54 147,627	
62	Gmina Bolesławiec	Zakup pojemników na odpady komunalne dla gospodarstw domowych z terenu Gminy Bolesławiec	067 Gospodarowanie odpadami z gospodarstw domowych: działania w zakresie zapobiegania powstawaniu odpadów, ich minimalizacji, segregacji, ponownego użycia, recyklingu	1 000,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (DF.2.3)
63	Gmina Sulików	Budowa Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych na terenie Gminy Sulików	067 Gospodarowanie odpadami z gospodarstw domowych: działania w zakresie zapobiegania powstawaniu odpadów, ich minimalizacji, segregacji, ponownego użycia, recyklingu	500,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (DF.2.3)
64	Gmina Warta Bolesławiecka	Zakup mobilnego przesiewacza bębnowego oraz mobilnego rozdrabniacza wolnoobrotowego	067 Gospodarowanie odpadami z gospodarstw domowych: działania w zakresie zapobiegania powstawaniu odpadów, ich minimalizacji, segregacji, ponownego użycia, recyklingu	2 000,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (DF.2.3)

Lp.	Nazwa podmiotu	Tytuł projektu	Zakres interwencji	Wartość całkowita	Powiązanie z projektami
65	Gmina Węglińiec	Budowa Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych w Węglińcu	067 Gospodarowanie odpadami z gospodarstw domowych: działania w zakresie zapobiegania powstawaniu odpadów, ich minimalizacji, segregacji, ponownego użycia, recyklingu	4 757,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (DF.2.3)
			067 Gospodarowanie odpadami z gospodarstw domowych: działania w zakresie zapobiegania powstawaniu odpadów, ich minimalizacji, segregacji, ponownego użycia, recyklingu Suma	8 257,000	
66	Gmina Bogatynia	Edukacja ekologiczna w Gminie Bogatynia	079 Ochrona przyrody i różnorodności biologicznej, dziedzictwo naturalne i zasoby naturalne, zielona i błękitna infrastruktura	2 500,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (DF.2.3)
67	Gmina Miejska Bolesławiec Miejska Biblioteka Publiczna – Centrum Wiedzy w Bolesławcu - Miejskie Centrum Edukacji Ekologicznej	Podniesienie świadomości ekologicznej harcerzy bolesławieckich i ich rodzin poprzez działania wychowawczo-edukacyjne Hufca ZHP Bolesławiec na terenie powiatu bolesławieckiego i wybranych miejsc obszaru Sudety 2030	079 Ochrona przyrody i różnorodności biologicznej, dziedzictwo naturalne i zasoby naturalne, zielona i błękitna infrastruktura	360,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (DF.2.3)
68	Gmina Miejska Bolesławiec Miejska Biblioteka Publiczna - Centrum Wiedzy, Miejskie Centrum Edukacji Ekologicznej	Podniesienie świadomości ekologicznej mieszkańców Bolesławca i powiatu bolesławieckiego poprzez działania edukacyjne Miejskiego Centrum Edukacji Ekologicznej działającego w strukturach Miejskiej Biblioteki Publicznej – Centrum Wiedzy, na terenie miasta Bolesławiec i powiatu bolesławieckiego	079 Ochrona przyrody i różnorodności biologicznej, dziedzictwo naturalne i zasoby naturalne, zielona i błękitna infrastruktura	200,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (DF.2.3)
69	Gmina Miejska Zawidów	Zagospodarowanie kompleksu parkowo – leśnego Wzgórze Zamkowe – Kocia Góra	079 Ochrona przyrody i różnorodności biologicznej, dziedzictwo naturalne i zasoby naturalne, zielona i błękitna infrastruktura	1 500,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (DF.2.3)

Lp.	Nazwa podmiotu	Tytuł projektu	Zakres interwencji	Wartość całkowita	Powiązanie z projektami
70	Gmina Osiecznica	Edukacja ekologiczna mieszkańców na terenie gminy Osiecznica	079 Ochrona przyrody i różnorodności biologicznej, dziedzictwo naturalne i zasoby naturalne, zielona i błękitna infrastruktura	3 020,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (DF.2.3)
			079 Ochrona przyrody i różnorodności biologicznej, dziedzictwo naturalne i zasoby naturalne, zielona i błękitna infrastruktura Suma	7 580,000	
71	Gmina Bogatynia	Rozbudowa sieci tras rowerowych w gminie Bogatynia	167 Ochrona, rozwój i promowanie dziedzictwa naturalnego i ekoturystyki poza obszarami Natura 2000	3 500,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (DF.2.3)
72	Gmina Bolesławiec	Rowerem przez dziedzictwo przyrodnicze Gminy Bolesławiec	167 Ochrona, rozwój i promowanie dziedzictwa naturalnego i ekoturystyki poza obszarami Natura 2000	400,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (DF.2.3)
73	Gmina Siekierczyn	Rewitalizacja założenia parkowego w Zarębie przy ul. Parkowej 2 i terenu Rekreacyjno-Wypoczynkowego w Siekierczynie	167 Ochrona, rozwój i promowanie dziedzictwa naturalnego i ekoturystyki poza obszarami Natura 2000	1 284,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (DF.2.3)
			167 Ochrona, rozwój i promowanie dziedzictwa naturalnego i ekoturystyki poza obszarami Natura 2000 Suma	5 184,000	
Działanie (D.3.1) Budowa/modernizacja infrastruktury drogowej, kolejowej i towarzyszącej					
74	Gmina Bogatynia	Przebudowa ulicy Pocztovej w Bogatyni	093 Inne drogi przebudowane lub zmodernizowane (autostrady, drogi krajowe, regionalne lub lokalne)	4 500,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (D.3.1)
75	Gmina Bolesławiec	Przebudowa drogi o dł. 3,6 km na odcinku Nowe Jaroszewice-Stare Jaroszewice	093 Inne drogi przebudowane lub zmodernizowane (autostrady, drogi krajowe, regionalne lub lokalne)	2 050,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (D.3.1)
76	Gmina Lubań	Przebudowa/modernizacja dróg gminnych na terenie Gminy Lubań w miejscowości Henryków Lubański, Pisarzowice, Radogoszcz, Jałowiec, Kościelniki Dolne, Kościelnik	093 Inne drogi przebudowane lub zmodernizowane (autostrady, drogi krajowe, regionalne lub lokalne)	1 900,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (D.3.1)

Lp.	Nazwa podmiotu	Tytuł projektu	Zakres interwencji	Wartość całkowita	Powiązanie z projektami
77	Gmina Lubań	Przebudowa/modernizacja dróg gminnych na terenie Gminy Lubań w miejscowości Radostów Dolny, Średni i Górny, Nawojów Śląski, Nawojów Łużycki, Mściszków i Uniegoszcz	093 Inne drogi przebudowane lub zmodernizowane (autostrady, drogi krajowe, regionalne lub lokalne)	1 900,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (D.3.1)
78	Gmina Miejska Lubań	Poprawa jakości powietrza w regionie poprzez modernizację dróg i chodników, modernizację i budowę miejsc parkingowych.	093 Inne drogi przebudowane lub zmodernizowane (autostrady, drogi krajowe, regionalne lub lokalne)	18 375,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (D.3.1)
79	Gmina Miejska Zawidów	Modernizacja dróg gminnych na terenie Gminy Miejskiej Zawidów	093 Inne drogi przebudowane lub zmodernizowane (autostrady, drogi krajowe, regionalne lub lokalne)	9 000,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (D.3.1)
80	Gmina Miejska Zgorzelec	Przebudowa ul. Konarskiego w Zgorzelcu	093 Inne drogi przebudowane lub zmodernizowane (autostrady, drogi krajowe, regionalne lub lokalne)	7 200,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (D.3.1)
81	Gmina Miejska Zgorzelec	Modernizacja ul. Warszawskiej w Zgorzelcu	093 Inne drogi przebudowane lub zmodernizowane (autostrady, drogi krajowe, regionalne lub lokalne)	7 500,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (D.3.1)
82	Gmina Miejska Zgorzelec	Modernizacja ul. Łużyckiej w Zgorzelcu	093 Inne drogi przebudowane lub zmodernizowane (autostrady, drogi krajowe, regionalne lub lokalne)	7 597,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (D.3.1)
83	Gmina Nowogrodzic	Przebudowa ul.1 Maja i Bolesławieckiej w Nowogrodźcu	093 Inne drogi przebudowane lub zmodernizowane (autostrady, drogi krajowe, regionalne lub lokalne)	1 000,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (D.3.1)
84	Gmina Nowogrodzic	Przebudowa ul. Kolejowej i Mickiewicza w Nowogrodźcu	093 Inne drogi przebudowane lub zmodernizowane (autostrady, drogi krajowe, regionalne lub lokalne)	5 000,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (D.3.1)
85	Gmina Pieńsk	Poprawa bezpieczeństwa na drogach gminnych poprzez ich przebudowę i remont	093 Inne drogi przebudowane lub zmodernizowane (autostrady, drogi krajowe, regionalne lub lokalne)	3 000,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (D.3.1)
86	Gmina Platerówka	Przebudowa mostów w ciągu dróg gminnych - Włosień, Platerówka	093 Inne drogi przebudowane lub zmodernizowane (autostrady, drogi krajowe, regionalne lub lokalne)	950,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (D.3.1)

Lp.	Nazwa podmiotu	Tytuł projektu	Zakres interwencji	Wartość całkowita	Powiązanie z projektami
87	Gmina Platerówka	Przebudowa mostu wraz z przebudową dróg gminnych w m. Włosień.	093 Inne drogi przebudowane lub zmodernizowane (autostrady, drogi krajowe, regionalne lub lokalne)	1 000,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (D.3.1)
88	Gmina Siekierzyn	Przebudowa/modernizacja istniejących dróg gminnych w miejscowościach Siekierzyn, Zaręba, Wesołówka, Wyręba i Rudzica	093 Inne drogi przebudowane lub zmodernizowane (autostrady, drogi krajowe, regionalne lub lokalne)	13 000,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (D.3.1)
89	Gmina Sulików	Przebudowa i remonty dróg na terenie Gminy Sulików	093 Inne drogi przebudowane lub zmodernizowane (autostrady, drogi krajowe, regionalne lub lokalne)	6 615,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (D.3.1)
90	Gmina Węglińiec	Przebudowa dróg na terenie Węglińca oraz obszarów wiejskich Gminy Węglińiec	093 Inne drogi przebudowane lub zmodernizowane (autostrady, drogi krajowe, regionalne lub lokalne)	10 791,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (D.3.1)
91	Gmina Zgorzelec	Bezpieczna Droga - Kompleksowa przebudowa dróg, przepustów oraz mostów na terenie Gminy Zgorzelec.	093 Inne drogi przebudowane lub zmodernizowane (autostrady, drogi krajowe, regionalne lub lokalne)	7 600,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (D.3.1)
92	Powiat Bolesławiecki	Przebudowa mostów w ciągu dróg powiatowych na terenie Powiatu Bolesławieckiego	093 Inne drogi przebudowane lub zmodernizowane (autostrady, drogi krajowe, regionalne lub lokalne)	14 600,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (D.3.1)
93	Powiat Lubański- Powiatowy Zarząd Dróg	Przebudowa drogi powiatowej nr 24390D oraz drogi powiatowej nr 2486D	093 Inne drogi przebudowane lub zmodernizowane (autostrady, drogi krajowe, regionalne lub lokalne)	4 000,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (D.3.1)
94	Powiat Lubański- Powiatowy Zarząd Dróg	Przebudowa drogi powiatowej nr 2447D oraz drogi powiatowej nr 2450D	093 Inne drogi przebudowane lub zmodernizowane (autostrady, drogi krajowe, regionalne lub lokalne)	4 196,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (D.3.1)
95	Powiat Zgorzelecki	Przebudowa drogi powiatowej 2361D relacji Bogatynia – Opolno Zdrój od km 2+ 490,00 do km 5+ 155,00 z uwzględnieniem budowy ścieżki pieszo - rowerowej w jej ciągu	093 Inne drogi przebudowane lub zmodernizowane (autostrady, drogi krajowe, regionalne lub lokalne)	8 000,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (D.3.1)
			093 Inne drogi przebudowane lub zmodernizowane (autostrady, drogi krajowe, regionalne lub lokalne) Suma	139 774,000	

Lp.	Nazwa podmiotu	Tytuł projektu	Zakres interwencji	Wartość całkowita	Powiązanie z projektami
Działanie (DF.3.2) Zrównoważona i inteligentna mobilność					
96	Gmina Bogatynia	Rozwój połączeń autobusowych w Trójstyku: Hradek – Zittau – Bogatynia - Frydlant	081 Infrastruktura czystego transportu miejskiego	5 000,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (DF.3.2)
97	Gmina Miejska Bolesławiec	Budowa Subregionalnego Centrum Przesiadkowego w Bolesławcu wraz z niezbędną infrastrukturą towarzyszącą	081 Infrastruktura czystego transportu miejskiego	32 257,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (DF.3.2)
			081 Infrastruktura czystego transportu miejskiego Suma	37 257,000	
98	Gmina Bogatynia	Rozbudowa sieci ścieżek rowerowych w gminie Bogatynia	083 Infrastruktura przeznaczona dla rowerów	5 000,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (DF.3.2)
			083 Infrastruktura przeznaczona dla rowerów Suma	5 000,000	
Działanie (DF.3.3) Kompleksowa odnowa i bezpieczeństwo przestrzeni publicznej					
99	Gmina Bogatynia	Rewitalizacja terenów rekreacyjnych „Zalewu” wraz z przebudową ulicy Kąpielowej w Bogatyni	168 Fizyczna odnowa i bezpieczeństwo przestrzeni publicznych	2 500,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (DF.3.3)
100	Gmina Bogatynia	Rewitalizacja przestrzeni publicznej obszaru centrum miasta Bogatynia	168 Fizyczna odnowa i bezpieczeństwo przestrzeni publicznych	2 500,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (DF.3.3)
101	Gmina Bogatynia	Rewitalizacja obiektów sportowych w Bogatyni	168 Fizyczna odnowa i bezpieczeństwo przestrzeni publicznych	3 000,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (DF.3.3)
102	Gmina Bolesławiec	Budowa budynku wielofunkcyjnego we wsi Kruszyń-Gminnego Centrum Wiedzy wraz z niezbędną infrastrukturą towarzyszącą i zagospodarowaniem terenu	168 Fizyczna odnowa i bezpieczeństwo przestrzeni publicznych	3 950,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (DF.3.3)
103	Gmina Bolesławiec	Rozbudowa budynku zabytkowego, siedziby Urzędu Gminy Bolesławiec	168 Fizyczna odnowa i bezpieczeństwo przestrzeni publicznych	7 700,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (DF.3.3)

Lp.	Nazwa podmiotu	Tytuł projektu	Zakres interwencji	Wartość całkowita	Powiązanie z projektami
104	Gmina Miejska Bolesławiec	Bolesławieckie murale – artystyczne wizje młodzieży w przestrzeniach miejskich	168 Fizyczna odnowa i bezpieczeństwo przestrzeni publicznych	800,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (DF.3.3)
105	Gmina Miejska Zawidów	Zagospodarowanie Placu Zwycięstwa w Zawidowie	168 Fizyczna odnowa i bezpieczeństwo przestrzeni publicznych	1 000,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (DF.3.3)
106	Gmina Miejska Zawidów	Rewitalizacja terenów zielonych i zagospodarowanie zdegradowanych terenów przemysłowych w Gminie Miejskiej Zawidów	168 Fizyczna odnowa i bezpieczeństwo przestrzeni publicznych	4 500,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (DF.3.3)
107	Gmina Miejska Zgorzelec	Rewitalizacja małej infrastruktury sportowo-rekreacyjnej o charakterze wielopokoleniowym w obrębie ulic: E. Orzeszkowej, Turowskiej, Okólnej i Chełmońskiego w Zgorzelcu	168 Fizyczna odnowa i bezpieczeństwo przestrzeni publicznych	1 016,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (DF.3.3)
108	Gmina Miejska Zgorzelec	Przebudowa części Parku im. Paderewskiego w Zgorzelcu	168 Fizyczna odnowa i bezpieczeństwo przestrzeni publicznych	1 610,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (DF.3.3)
109	Gmina Miejska Zgorzelec	Rewitalizacja podwórek w obszarze śródmieścia w obrębie ulic: E. Plater, Czachowskiego, Warszawskiej, Bohaterów Getta	168 Fizyczna odnowa i bezpieczeństwo przestrzeni publicznych	2 400,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (DF.3.3)
110	Gmina Miejska Zgorzelec	Rewitalizacja podwórka w obszarze Śródmieścia w obrębie ulic: Okrzei, Daszyńskiego, Kościuszki, Sienkiewicza w Zgorzelcu	168 Fizyczna odnowa i bezpieczeństwo przestrzeni publicznych	3 000,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (DF.3.3)
111	Gmina Nowogrodziec	Rewitalizacja centrum miasta Nowogrodziec	168 Fizyczna odnowa i bezpieczeństwo przestrzeni publicznych	3 000,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (DF.3.3)
112	Gmina Nowogrodziec	Budowa terenu rekreacyjno-sportowego nad Kwisą	168 Fizyczna odnowa i bezpieczeństwo przestrzeni publicznych	5 000,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (DF.3.3)

Lp.	Nazwa podmiotu	Tytuł projektu	Zakres interwencji	Wartość całkowita	Powiązanie z projektami
113	Gmina Pieńsk	Rewitalizacja budynków wielorodzinnych na terenie miasta Pieńsk	168 Fizyczna odnowa i bezpieczeństwo przestrzeni publicznych	1 846,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (DF.3.3)
114	Gmina Pieńsk	Modernizacja stadionu miejskiego w Pieńsku - etap II	168 Fizyczna odnowa i bezpieczeństwo przestrzeni publicznych	9 200,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (DF.3.3)
115	Gmina Siekierczyn	Rewitalizacja wielorodzinnego budynku mieszkalnego w Wyrębie nr 6 oraz rewitalizacja obiektu świetlicy wiejskiej w Rudzicy nr 135.	168 Fizyczna odnowa i bezpieczeństwo przestrzeni publicznych	500,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (DF.3.3)
116	Gmina Zgorzelec	Zagospodarowanie osiedla w Żarskiej Wsi wraz z budową boiska wielofunkcyjnego.	168 Fizyczna odnowa i bezpieczeństwo przestrzeni publicznych	2 600,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (DF.3.3)
117	Gmina Zgorzelec	Zawsze ze sportem - budowa boisk wielofunkcyjnych na terenie Gminy Zgorzelec	168 Fizyczna odnowa i bezpieczeństwo przestrzeni publicznych	3 600,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (DF.3.3)
			168 Fizyczna odnowa i bezpieczeństwo przestrzeni publicznych Suma	59 722,000	
Działanie (D.4.1) Wdrażanie e-usług w administracji					
118	Gmina Pieńsk	Pełne wdrożenie systemu obiegu dokumentów	016 Rozwiązania TIK, usługi elektroniczne, aplikacje dla administracji	200,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (D.4.1)
119	Gmina Pieńsk	Zwiększenie wydajności sieci teleinformatycznej w Urzędzie Miasta i Gminy Pieńsk	016 Rozwiązania TIK, usługi elektroniczne, aplikacje dla administracji	1 500,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (D.4.1)
120	Gmina Węgliniec	Nowoczesna Cyfrowa Gmina Węgliniec	016 Rozwiązania TIK, usługi elektroniczne, aplikacje dla administracji	2 979,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (D.4.1)
121	Powiat Zgorzelecki	Rozwój usług cyfrowych świadczonych przez urząd Starostwa Powiatowego w Zgorzelcu	016 Rozwiązania TIK, usługi elektroniczne, aplikacje dla administracji	2 000,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (D.4.1)
122	Powiat Zgorzelecki	Rozwój Platformy Elektronicznych Usług Geodezyjnych Powiatu Zgorzeleckiego	016 Rozwiązania TIK, usługi elektroniczne, aplikacje dla administracji	6 000,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (D.4.1)

Lp.	Nazwa podmiotu	Tytuł projektu	Zakres interwencji	Wartość całkowita	Powiązanie z projektami
			016 Rozwiązania TIK, usługi elektroniczne, aplikacje dla administracji Suma	12 679,000	
Działanie (DF.4.2) Rozwój kapitału ludzkiego poprzez wzmocnienie edukacji					
123	Gmina Bogatynia	Wsparcie na starcie	121 Infrastruktura na potrzeby wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem	882,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (DF.4.2)
124	Gmina Bolesławiec	Rozbudowa budynku przedszkola wraz z adaptacją części pomieszczeń na żłobek we wsi Kruszyń.	121 Infrastruktura na potrzeby wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem	1 350,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (DF.4.2)
125	Gmina Osiecznica	Budowa budynku przedszkola publicznego w miejscowości Osiecznica	121 Infrastruktura na potrzeby wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem	2 500,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (DF.4.2)
126	Gmina Sulików	Budowa Przedszkola Publicznego w Sulikowie	121 Infrastruktura na potrzeby wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem	3 500,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (DF.4.2)
			121 Infrastruktura na potrzeby wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem Suma	8 232,000	
127	Gmina Bolesławiec	Modernizacja pracowni przedmiotowych w szkołach podstawowych Gminy Bolesławiec	122 Infrastruktura na potrzeby szkolnictwa podstawowego i średniego	1 000,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (DF.4.2)
128	Gmina Bolesławiec	Rozbudowa szkoły we wsi Dąbrowa Bolesławiecka	122 Infrastruktura na potrzeby szkolnictwa podstawowego i średniego	2 200,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (DF.4.2)
129	Gmina Bolesławiec	Rozbudowa budynków Szkoły Podstawowej we wsi Ocice	122 Infrastruktura na potrzeby szkolnictwa podstawowego i średniego	5 826,680	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (DF.4.2)
130	Gmina Gromadka	Budowa przedszkola w gminie Gromadka	122 Infrastruktura na potrzeby szkolnictwa podstawowego i średniego	7 200,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (DF.4.2)
131	Gmina Miejska Zawidów	Modernizacja Szkoły Podstawowej w Zawidowie	122 Infrastruktura na potrzeby szkolnictwa podstawowego i średniego	6 700,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (DF.4.2)

Lp.	Nazwa podmiotu	Tytuł projektu	Zakres interwencji	Wartość całkowita	Powiązanie z projektami
132	Gmina Miejska Zgorzelec	Budowa boiska wraz z bieżnią przy Szkole Podstawowej nr 5 w Zgorzelcu	122 Infrastruktura na potrzeby szkolnictwa podstawowego i średniego	1 700,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (DF.4.2)
133	Gmina Sulików	Modernizacja boiska sportowego w Sulikowie	122 Infrastruktura na potrzeby szkolnictwa podstawowego i średniego	500,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (DF.4.2)
134	Gmina Sulików	Budowa i wyposażenie multimedialnej świetlicy wraz z modernizacją Szkoły Podstawowej w Biernej	122 Infrastruktura na potrzeby szkolnictwa podstawowego i średniego	2 600,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (DF.4.2)
135	Gmina Węgliniec	Budowa sali sportowej w Czerwonej Wodzie	122 Infrastruktura na potrzeby szkolnictwa podstawowego i średniego	8 884,044	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (DF.4.2)
			122 Infrastruktura na potrzeby szkolnictwa podstawowego i średniego Suma	36 610,724	
136	Gmina Siekierczyn	Szkolenia i kursy komputerowe pozwalające nabyć umiejętności korzystania z urządzeń cyfrowych (komputery, telefony, tablety) oraz obsługi urządzeń cyfrowych (w tym działania szkoleniowe).	145 Wspieranie rozwoju kompetencji cyfrowych	250,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (DF.4.2)
			145 Wspieranie rozwoju kompetencji cyfrowych Suma	250,000	
137	Gmina Bolesławiec	Utworzenie nowych miejsc przedszkolnych w Gminie Bolesławiec	148 Wsparcie na rzecz wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem (z wyłączeniem infrastruktury)	400,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (DF.4.2)
138	Gmina Bolesławiec	Utworzenie żłobka w Gminie Bolesławiec	148 Wsparcie na rzecz wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem (z wyłączeniem infrastruktury)	1 600,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (DF.4.2)
139	Gmina Gromadka	Równanie szans wychowanków oraz rozbudowa przedszkola w gminie Gromadka	148 Wsparcie na rzecz wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem (z wyłączeniem infrastruktury)	1 160,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (DF.4.2)

Lp.	Nazwa podmiotu	Tytuł projektu	Zakres interwencji	Wartość całkowita	Powiązanie z projektami
140	Gmina Miejska Zawidów	Wyrównywanie szans edukacyjnych i zapewnienie wysokiej jakości usług edukacyjnych w Przedszkolu Publicznym w Zawidowie.	148 Wsparcie na rzecz wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem (z wyłączeniem infrastruktury)	1 000,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (DF.4.2)
141	Gmina Miejska Zawidów	Rozwój instytucji opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 na terenie Gminy Miejskiej Zawidów	148 Wsparcie na rzecz wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem (z wyłączeniem infrastruktury)	2 891,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (DF.4.2)
142	Gmina Nowogrodziec	Tworzenie i utrzymanie miejsc przedszkolnych	148 Wsparcie na rzecz wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem (z wyłączeniem infrastruktury)	2 000,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (DF.4.2)
143	Gmina Osiecznica	Aktywny przedszkolak	148 Wsparcie na rzecz wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem (z wyłączeniem infrastruktury)	500,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (DF.4.2)
144	Gmina Siekierczyn	Tworzenie i utrzymywanie miejsc przedszkolnych oraz miejsc opieki nad dziećmi do lat 3 (żłobki, kluby malucha).	148 Wsparcie na rzecz wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem (z wyłączeniem infrastruktury)	300,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (DF.4.2)
145	Gminny Ośrodek Kultury w Sulikowie	Otwieramy drzwi do kultury - wsparcie rodziców dzieci do 4 r.ż.	148 Wsparcie na rzecz wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem (z wyłączeniem infrastruktury)	250,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (DF.4.2)
146	Przedszkole Publiczne w Sulikowie	Podniesienie jakości edukacji przedszkolnej w Przedszkolu Publicznym w Sulikowie	148 Wsparcie na rzecz wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem (z wyłączeniem infrastruktury)	600,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (DF.4.2)
			148 Wsparcie na rzecz wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem (z wyłączeniem infrastruktury) Suma	10 701,000	
147	Gmina Bogatynia	Językowy EU-geniusz	149 Wsparcie na rzecz szkolnictwa podstawowego i średniego (z wyłączeniem infrastruktury)	1 500,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (DF.4.2)
148	Gmina Bogatynia	Praktyczny TIK w Bogatyńskich szkołach	149 Wsparcie na rzecz szkolnictwa podstawowego i średniego (z wyłączeniem infrastruktury)	1 878,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (DF.4.2)

Lp.	Nazwa podmiotu	Tytuł projektu	Zakres interwencji	Wartość całkowita	Powiązanie z projektami
149	Gmina Bolesławiec	Nowoczesna edukacja w szkole podstawowej we wsi Ocice	149 Wsparcie na rzecz szkolnictwa podstawowego i średniego (z wyłączeniem infrastruktury)	300,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (DF.4.2)
150	Gmina Bolesławiec	Tworzenie warunków do nauczania eksperymentalnego w szkołach podstawowych Gminy Bolesławiec	149 Wsparcie na rzecz szkolnictwa podstawowego i średniego (z wyłączeniem infrastruktury)	1 400,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (DF.4.2)
151	Gmina Bolesławiec	Utworzenie w szkołach podstawowych Gminy Bolesławiec pracowni do nauki języków obcych	149 Wsparcie na rzecz szkolnictwa podstawowego i średniego (z wyłączeniem infrastruktury)	2 000,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (DF.4.2)
152	Gmina Gromadka	Równe szanse w edukacji uczniów Szkoły Podstawowej w Gromadce	149 Wsparcie na rzecz szkolnictwa podstawowego i średniego (z wyłączeniem infrastruktury)	1 250,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (DF.4.2)
153	Gmina Miejska Bolesławiec (SP nr 1, SP nr 2, SP nr 3, SP nr 4, SP nr 5)	NEW SCHOOL – rozbudowa oferty edukacyjnej w oparciu o kompetencje kluczowe.	149 Wsparcie na rzecz szkolnictwa podstawowego i średniego (z wyłączeniem infrastruktury)	7 000,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (DF.4.2)
154	Gmina Miejska Zawidów	Wyrównywanie szans edukacyjnych i zapewnienie wysokiej jakości usług edukacyjnych w Szkole Podstawowej w Zawidowie	149 Wsparcie na rzecz szkolnictwa podstawowego i średniego (z wyłączeniem infrastruktury)	2 000,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (DF.4.2)
155	Gmina Osiecznica	Nowoczesna szkoła – inwestycją w przyszłość	149 Wsparcie na rzecz szkolnictwa podstawowego i średniego (z wyłączeniem infrastruktury)	3 000,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (DF.4.2)
156	Gmina Warta Bolesławiecka	Nowoczesna szkoła i przedszkole	149 Wsparcie na rzecz szkolnictwa podstawowego i średniego (z wyłączeniem infrastruktury)	6 877,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (DF.4.2)
157	Gmina Węgliniec	Rozwój kompetencji kluczowych i umiejętności uniwersalnych oraz wspieranie uzdolnień uczniów szkół podstawowych na terenie gminy Węgliniec	149 Wsparcie na rzecz szkolnictwa podstawowego i średniego (z wyłączeniem infrastruktury)	4 200,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (DF.4.2)

Lp.	Nazwa podmiotu	Tytuł projektu	Zakres interwencji	Wartość całkowita	Powiązanie z projektami
158	Pomagam i jestem bezpieczny - kampania dotycząca bezpieczeństwa w Zgorzelcu	Pomagam i jestem bezpieczny - kampania dotycząca bezpieczeństwa w Zgorzelcu	149 Wsparcie na rzecz szkolnictwa podstawowego i średniego (z wyłączeniem infrastruktury)	930,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (DF.4.2)
159	Powiat Bolesławiecki	Poprawa jakości kształcenia w Powiecie Bolesławieckim	149 Wsparcie na rzecz szkolnictwa podstawowego i średniego (z wyłączeniem infrastruktury)	6 247,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (DF.4.2)
160	Powiat Lubański	PRAKTYKA CZYNI MISTRZA – praktyczne formy edukacji uczniów technikum Powiatu Lubańskiego.	149 Wsparcie na rzecz szkolnictwa podstawowego i średniego (z wyłączeniem infrastruktury)	4 000,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (DF.4.2)
161	Powiat Lubański	Einstein - rozwijamy kompetencje kluczowe uczniów z wykorzystaniem zasobów obszaru Sudety 2030.	149 Wsparcie na rzecz szkolnictwa podstawowego i średniego (z wyłączeniem infrastruktury)	16 000,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (DF.4.2)
162	Powiat Zgorzelecki	Poprawa jakości kształcenia ogólnego w Powiecie Zgorzeleckim	149 Wsparcie na rzecz szkolnictwa podstawowego i średniego (z wyłączeniem infrastruktury)	1 205,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (DF.4.2)
163	Powiat Zgorzelecki	Od teorii do praktyki II poprawa efektywności kształcenia zawodowego w Powiecie Zgorzeleckim	149 Wsparcie na rzecz szkolnictwa podstawowego i średniego (z wyłączeniem infrastruktury)	3 500,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (DF.4.2)
164	Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Sulikowie	Rozwój kompetencji kluczowych uczniów Szkoły Podstawowej im. Jana Pawła II w Sulikowie	149 Wsparcie na rzecz szkolnictwa podstawowego i średniego (z wyłączeniem infrastruktury)	800,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (DF.4.2)
165	Szkoła Podstawowa im. Orła Białego w Biernej	Rozwój kompetencji kluczowych uczniów Szkoły Podstawowej im. Orła Białego w Biernej	149 Wsparcie na rzecz szkolnictwa podstawowego i średniego (z wyłączeniem infrastruktury)	500,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (DF.4.2)
			149 Wsparcie na rzecz szkolnictwa podstawowego i średniego (z wyłączeniem infrastruktury) Suma	64 587,000	
166	Gmina Miejska Lubań	Akademia Trzeciego Wieku	151 Wsparcie na rzecz kształcenia dorosłych (z wyłączeniem infrastruktury)	473,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (DF.4.2)
167	Gmina Zgorzelec	„IT dla wszystkich” - rozwój kompetencji cyfrowych wśród mieszkańców Gminy Zgorzelec	151 Wsparcie na rzecz kształcenia dorosłych (z wyłączeniem infrastruktury)	650,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (DF.4.2)

Lp.	Nazwa podmiotu	Tytuł projektu	Zakres interwencji	Wartość całkowita	Powiązanie z projektami
			151 Wsparcie na rzecz kształcenia dorosłych (z wyłączeniem infrastruktury) Suma	1 123,000	
Działanie (D.4.3) Budowa/modernizacja infrastruktury społecznej sprzyjającej aktywizacji, integracji i włączeniu społecznemu					
168	Gmina Miejska Zawidów	Modernizacja budynku przy u. Młynarskiej w Zawidowie celem dostosowania jego pomieszczeń do mieszkalnictwa socjalnego, komunalnego i mieszkań chronionych	126 Infrastruktura mieszkaniowa (inna niż dla migrantów, uchodźców i osób objętych ochroną międzynarodową lub ubiegających się o nią)	2 800,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (D.4.3)
			126 Infrastruktura mieszkaniowa (inna niż dla migrantów, uchodźców i osób objętych ochroną międzynarodową lub ubiegających się o nią) Suma	2 800,000	
169	Gmina Miejska Zawidów	Adaptacja budynku przemysłowego - Budowa Centrum Aktywności Społecznej w Zawidowie	127 Pozostała infrastruktura społeczna przyczyniająca się do włączenia społecznego	6 500,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (D.4.3)
170	Gmina Pieńsk	Budowa świetlicy wiejskiej z remizą dla ochotniczej straży pożarnej w Dłużynie Dolnej	127 Pozostała infrastruktura społeczna przyczyniająca się do włączenia społecznego	5 200,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (D.4.3)
171	Gmina Zgorzelec	"Wspólnie, pożytecznie i wesoło" - rozbudowa i budowa świetlic w Gminie Zgorzelec	127 Pozostała infrastruktura społeczna przyczyniająca się do włączenia społecznego	2 100,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (D.4.3)
172	Powiat Lubański	Budowa Powiatowego Centrum Seniora.	127 Pozostała infrastruktura społeczna przyczyniająca się do włączenia społecznego	40 000,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (D.4.3)
			127 Pozostała infrastruktura społeczna przyczyniająca się do włączenia społecznego Suma	53 800,000	
173	Powiat Lubański	Modernizacja NZOZ Łużyckiego Centrum Medycznego w Lubaniu Sp. z o.o.	128 Infrastruktura zdrowotna	22 345,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (D.4.3)
			128 Infrastruktura zdrowotna Suma	22 345,000	

Lp.	Nazwa podmiotu	Tytuł projektu	Zakres interwencji	Wartość całkowita	Powiązanie z projektami
174	Zespół Opieki Zdrowotnej w Bolesławcu	Poprawa dostępności i jakości opieki do ambulatoryjnej opieki zdrowotnej w powiecie bolesławieckim	129 Wyposażenie opieki zdrowotnej	3 388,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (D.4.3)
			129 Wyposażenie opieki zdrowotnej Suma	3 388,000	
Działanie (DF.4.4) Rozwój wysokiej jakości usług społecznych					
175	Gmina Siekierczyn	Zwiększenie dostępności środowiskowych usług społecznych, w tym opiekuńczych i wsparcie rodzin zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym oraz wsparcie pieczy zastępczej.	159 Działania na rzecz poprawy świadczenia usług w zakresie opieki rodzinnej i środowiskowej	350,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (DF.4.4)
			159 Działania na rzecz poprawy świadczenia usług w zakresie opieki rodzinnej i środowiskowej Suma	350,000	
176	Gmina Bolesławiec	Zdrowy uśmiech	160 Działania na rzecz poprawy dostępności, efektywności i odporności systemów opieki zdrowotnej (z wyłączeniem infrastruktury)	300,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (DF.4.4)
177	Gmina Gromadka	Badania profilaktyczne i profilaktyka nadciśnienia tętniczego oraz cukrzycy wśród mieszkańców Gminy Gromadka	160 Działania na rzecz poprawy dostępności, efektywności i odporności systemów opieki zdrowotnej (z wyłączeniem infrastruktury)	300,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (DF.4.4)
178	Gmina Miejska Zgorzelec	Kompleksowy Program Zdrowotny skierowany do mieszkańców Miasta Zgorzelca	160 Działania na rzecz poprawy dostępności, efektywności i odporności systemów opieki zdrowotnej (z wyłączeniem infrastruktury)	2 700,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (DF.4.4)
179	Gmina Miejska Zgorzelec	Zdrowym być - Program profilaktycznych szczepień w Mieście Zgorzelec	160 Działania na rzecz poprawy dostępności, efektywności i odporności systemów opieki zdrowotnej (z wyłączeniem infrastruktury)	4 700,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (DF.4.4)
180	Gmina Zgorzelec	„Ze zdrowiem w przyszłość” - program profilaktyki zdrowotnej w Gminie Zgorzelec	160 Działania na rzecz poprawy dostępności, efektywności i odporności systemów opieki zdrowotnej (z wyłączeniem infrastruktury)	1 400,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (DF.4.4)
181	Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Sulikowie	Zwiększenie dostępności usług stomatologicznych dla dzieci i młodzieży z terenu Gminy Sulików	160 Działania na rzecz poprawy dostępności, efektywności i odporności systemów opieki zdrowotnej (z wyłączeniem infrastruktury)	600,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (DF.4.4)

Lp.	Nazwa podmiotu	Tytuł projektu	Zakres interwencji	Wartość całkowita	Powiązanie z projektami
182	Zespół Opieki Zdrowotnej w Bolesławcu	Realizacja działań profilaktyki raka jelita grubego, raka piersi i szyjki macicy na rzecz pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców	160 Działania na rzecz poprawy dostępności, efektywności i odporności systemów opieki zdrowotnej (z wyłączeniem infrastruktury)	8 390,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (DF.4.4)
			160 Działania na rzecz poprawy dostępności, efektywności i odporności systemów opieki zdrowotnej (z wyłączeniem infrastruktury) Suma	18 390,000	
183	Gmina Nowogrodziec	Utrzymanie miejsc opieki długoterminowej	161 Działania na rzecz poprawy dostępu do opieki długoterminowej (z wyłączeniem infrastruktury)	3 000,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (DF.4.4)
			161 Działania na rzecz poprawy dostępu do opieki długoterminowej (z wyłączeniem infrastruktury) Suma	3 000,000	
184	Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Węglińcu	Profesjonalizacja Ośrodka Pomocy Społecznej w Węglińcu.	162 Działania na rzecz modernizacji systemów zabezpieczenia społecznego, w tym wspierania dostępu do ochrony socjalnej	1 015,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (DF.4.4)
			162 Działania na rzecz modernizacji systemów zabezpieczenia społecznego, w tym wspierania dostępu do ochrony socjalnej Suma	1 015,000	
Działanie (D.4.5) Aktywizacja i integracja mieszkańców ZOI					
185	Gmina Siekierzyn	Działania promocyjne, informacyjne, szkoleniowe oraz wsparcie towarzyszące w postaci usług opiekuńczych nad osobami niesamodzielnymi i dziećmi do lat 3.	143 Działania promujące równowagę między życiem zawodowym a prywatnym obejmujące dostęp do opieki nad dziećmi i osobami niesamodzielnymi	250,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (D.4.5)
			143 Działania promujące równowagę między życiem zawodowym a prywatnym obejmujące dostęp do opieki nad dziećmi i osobami niesamodzielnymi Suma	250,000	
186	Bogatyński Ośrodek Pomocy Społecznej i Wsparcia Rodziny	Poprawa jakości życia osób starszych i niesamodzielnych poprzez działalność Dziennego Domu Opieki Medycznej w Bogatyni	147 Działania zachęcające do aktywnego starzenia się w dobrym zdrowiu	500,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (D.4.5)

Lp.	Nazwa podmiotu	Tytuł projektu	Zakres interwencji	Wartość całkowita	Powiązanie z projektami
187	Gmina Bolesławiec	Aktywny SENIOR w Gminie Bolesławiec	147 Działania zachęcające do aktywnego starzenia się w dobrym zdrowiu	800,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (D.4.5)
188	Gmina Miejska Bolesławiec	Bolesławiecka Akademia Twórczego Seniora	147 Działania zachęcające do aktywnego starzenia się w dobrym zdrowiu	300,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (D.4.5)
189	Gmina Miejska Bolesławiec	"Aktywny Senior - Seniosem na +"	147 Działania zachęcające do aktywnego starzenia się w dobrym zdrowiu	2 268,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (D.4.5)
190	Gmina Miejska Zawidów	Rozwój miejsc aktywizacji osób starszych na terenie Gminy Miejskiej Zawidów	147 Działania zachęcające do aktywnego starzenia się w dobrym zdrowiu	1 000,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (D.4.5)
191	Gmina Miejska Zgorzelec	Bezpieczny Senior	147 Działania zachęcające do aktywnego starzenia się w dobrym zdrowiu	2 900,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (D.4.5)
192	Gmina Nowogrodziec	Aktywizacja i opieka nad osobami starszym	147 Działania zachęcające do aktywnego starzenia się w dobrym zdrowiu	500,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (D.4.5)
193	Gmina Nowogrodziec	Program profilaktyki zdrowego starzenia się	147 Działania zachęcające do aktywnego starzenia się w dobrym zdrowiu	2 300,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (D.4.5)
194	Gmina Osiecznica	Aktywność społeczna osób starszych na terenie gminy Osiecznica	147 Działania zachęcające do aktywnego starzenia się w dobrym zdrowiu	1 000,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (D.4.5)
195	Gmina Siekierczyn	Kompleksowe programy profilaktyki geriatrycznej i obejmujące wszystkie aspekty zdrowego starzenia się.	147 Działania zachęcające do aktywnego starzenia się w dobrym zdrowiu	250,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (D.4.5)
196	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Zgorzelcu	„Sprawność i Radość” - Poprawa usług i świadczeń socjalnych mieszkańców Gminy Zgorzelec	147 Działania zachęcające do aktywnego starzenia się w dobrym zdrowiu	5 030,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (D.4.5)
197	Powiat Lubański	Powiatowy Program Rehabilitacji Mieszkańców	147 Działania zachęcające do aktywnego starzenia się w dobrym zdrowiu	8 000,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (D.4.5)
			147 Działania zachęcające do aktywnego starzenia się w dobrym zdrowiu Suma	24 848,000	

Lp.	Nazwa podmiotu	Tytuł projektu	Zakres interwencji	Wartość całkowita	Powiązanie z projektami
198	Gmina Siekierzyn	Aktywna integracja osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.	152 Działania na rzecz promowania równości szans i aktywnego udziału w życiu społecznym	300,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (D.4.5)
199	Gminny Ośrodek Kultury w Sulikowie	Otwieramy drzwi do kultury - wsparcie osób dorosłych	152 Działania na rzecz promowania równości szans i aktywnego udziału w życiu społecznym	400,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (D.4.5)
			152 Działania na rzecz promowania równości szans i aktywnego udziału w życiu społecznym Suma	700,000	
200	Bogatyński Ośrodek Pomocy Społecznej i Wsparcia Rodziny	Aktywna integracja w Gminie Bogatynia	163 Promowanie integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym osób najbardziej potrzebujących i dzieci	500,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (D.4.5)
			163 Promowanie integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym osób najbardziej potrzebujących i dzieci Suma	500,000	
201	Gmina Siekierzyn	Udostępnienie pomocy żywnościowej w formie paczek lub posiłków.	164 Przeciwdziałanie deprivacji materialnej osób najbardziej potrzebujących przez pomoc żywnościową lub materialną, w tym działania towarzyszące	350,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (D.4.5)
			164 Przeciwdziałanie deprivacji materialnej osób najbardziej potrzebujących przez pomoc żywnościową lub materialną, w tym działania towarzyszące Suma	350,000	
Działanie (DF.4.6) Promocja dziedzictwa kulturowego					
202	Gmina Bolesławiec	Ocalić wspomnienia od zapomnienia – historyczne podróże polskich rodzin	166 Ochrona, rozwój i promowanie dziedzictwa kulturowego i usług w dziedzinie kultury	400,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (DF.4.6)
203	Gmina Lubań	Zakup wyposażenia na potrzeby działalności Gminnego Ośrodka Kultury i Sportu	166 Ochrona, rozwój i promowanie dziedzictwa kulturowego i usług w dziedzinie kultury	700,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (DF.4.6)
204	Gmina Miejska Bolesławiec	Nasze dziedzictwo – młodzi kreują gliniane miasto	166 Ochrona, rozwój i promowanie dziedzictwa kulturowego i usług w dziedzinie kultury	350,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (DF.4.6)
205	Gmina Miejska Bolesławiec	OFF Festiwal Sudety 2021-2023	166 Ochrona, rozwój i promowanie dziedzictwa kulturowego i usług w dziedzinie kultury	400,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (DF.4.6)

Lp.	Nazwa podmiotu	Tytuł projektu	Zakres interwencji	Wartość całkowita	Powiązanie z projektami
206	Gmina Miejska Bolesławiec	Polak Artysta Ceramik Triennale Bolesławiec 2021 - 2027	166 Ochrona, rozwój i promowanie dziedzictwa kulturowego i usług w dziedzinie kultury	436,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (DF.4.6)
207	Gmina Miejska Bolesławiec	Bolesławiecka Szkoła Tańca i Akrobatyki Artystycznej	166 Ochrona, rozwój i promowanie dziedzictwa kulturowego i usług w dziedzinie kultury	1 000,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (DF.4.6)
208	Gmina Miejska Zgorzelec	Modernizacja budynku Miejskiego Domu Kultury w Zgorzelcu – etap II	166 Ochrona, rozwój i promowanie dziedzictwa kulturowego i usług w dziedzinie kultury	6 500,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (DF.4.6)
209	Gmina Osiecznica	Budowa Centrum Aktywności Społecznej dla miejscowości Ławszowa	166 Ochrona, rozwój i promowanie dziedzictwa kulturowego i usług w dziedzinie kultury	2 999,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (DF.4.6)
210	Gmina Osiecznica	Budowa Centrum Aktywności Społecznej dla miejscowości Przejęśław	166 Ochrona, rozwój i promowanie dziedzictwa kulturowego i usług w dziedzinie kultury	3 000,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (DF.4.6)
211	Gmina Siekierczyn	Renowacja obiektów zabytkowych w Zarębie.	166 Ochrona, rozwój i promowanie dziedzictwa kulturowego i usług w dziedzinie kultury	500,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (DF.4.6)
212	Gmina Węglińiec	Modernizacja infrastruktury kulturalnej na terenie Gminy Węglińiec	166 Ochrona, rozwój i promowanie dziedzictwa kulturowego i usług w dziedzinie kultury	2 909,984	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (DF.4.6)
213	Gmina Zgorzelec	Z historią w nowoczesność - adaptacja pałacu w Kunowie na cele społeczne	166 Ochrona, rozwój i promowanie dziedzictwa kulturowego i usług w dziedzinie kultury	4 000,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (DF.4.6)
214	Gminny Ośrodek Kultury w Zgorzelcu z siedzibą w Radomierzycach	„Dom Ludowy” – Gminne Centrum Kultury i Integracji w Jędrzychowicach	166 Ochrona, rozwój i promowanie dziedzictwa kulturowego i usług w dziedzinie kultury	3 000,000	Projekt spójny z pozostałymi projektami wskazanymi w Działaniu (DF.4.6)
			166 Ochrona, rozwój i promowanie dziedzictwa kulturowego i usług w dziedzinie kultury Suma	26 194,984	
			Suma końcowa	770 355,805	

Źródło: opracowanie własne.

Spis rysunków

Rysunek 1. Zachodni Obszar Integracji na tle województwa dolnośląskiego	4
Rysunek 2. Mapa Zachodniego Obszaru Integracji w podziale na gminy i powiaty	5
Rysunek 3. Obszary funkcjonalne i ich miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze	6
Rysunek 4. Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności	11
Rysunek 5. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym	15
Rysunek 6. Współczynnik obciążenia demograficznego osobami starszymi	22
Rysunek 7. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców	28
Rysunek 8. Dzieci w przedszkolach na 1000 dzieci w wieku 3-5 lat	30
Rysunek 9. Sieć dróg krajowych i wojewódzkich na terenie ZOI	42
Rysunek 10. Sieć dróg kolejowych na terenie ZOI	43
Rysunek 11. Odsetek gospodarstw domowych korzystających z instalacji wodociągowej [2020]	48
Rysunek 12. Odsetek gospodarstw domowych korzystających z instalacji kanalizacyjnej w 2020 r.	50
Rysunek 13. Odpady zmieszane zebrane w ciągu roku na mieszkańca (kg)	53
Rysunek 14. Formy ochrony przyrody	59

Spis tabel

Tabela 1. Podmioty gospodarcze	8
Tabela 2. Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności	10
Tabela 3. Podmioty wpisane do rejestru REGON na 1000 ludności w wieku produkcyjnym	11
Tabela 4. Udział nowo zarejestrowanych podmiotów sektora kreatywnego w liczbie nowo zarejestrowanych podmiotów ogółem	12
Tabela 5. Rynek pracy	14
Tabela 6. Turyści zagraniczni (nierezydenci)	17
Tabela 7. Liczba ludności – stan na 31 grudnia	18
Tabela 8. Ruch naturalny i migracyjny ludności na 1 tys. mieszkańców	20
Tabela 9. Wskaźnik obciążenia demograficznego	21
Tabela 10. Gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej	23
Tabela 11. Rodziny, którym na podstawie decyzji udzielono świadczeń z pomocy społecznej	24
Tabela 12. Placówki stacjonarnej pomocy społecznej (z filiami)	24
Tabela 13. Dzieci w żłobkach i klubach dziecięcych na 1000 dzieci w wieku do lat 3	25
Tabela 14. Żłobki i kluby dziecięce	26

Tabela 15. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców	27
Tabela 16. Przedszkola	28
Tabela 17. Dzieci w przedszkolach na 1000 dzieci w wieku 3-5 lat	29
Tabela 18. Szkoły podstawowe	30
Tabela 19. Wyniki egzaminu ósmoklasisty (2020 r.).....	31
Tabela 20. Centra, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice	35
Tabela 21. Obiekty sportowe	37
Tabela 22. Zdarzenia wymagające udziału jednostek ochrony przeciwpożarowej na 1000 ludności.....	39
Tabela 23. Przestępstwa stwierdzone przez Policję	40
Tabela 24. Dostęp do Internetu	41
Tabela 25. Ścieżki rowerowe (drogi dla rowerów) ogółem w km.....	45
Tabela 26. Odsetek gospodarstw domowych korzystających z instalacji wodociągowej, kanalizacyjnej i gazowej	46
Tabela 27. Długość czynnej sieci rozdzielczej wodociągowej (km)	48
Tabela 28. Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności (dam ³).....	49
Tabela 29. Długość czynnej sieci kanalizacyjnej (km)	50
Tabela 30. Oczyszczalnie ścieków wraz z oceną wydajności.....	51
Tabela 31. Odpady zmieszane zebrane w ciągu roku na mieszkańca (kg)	53
Tabela 32. Zasoby mieszkaniowe – mieszkania.....	54
Tabela 33. Powierzchnia obszarów zdegradowanych wskazanych w programach rewitalizacji w obszarze Zachodniego Obszaru Integracji	56
Tabela 34. Obszary wymagające rekultywacji lub zagospodarowania [2020]	56
Tabela 35. Obszary prawnie chronione	57
Tabela 36. Miejscowości najbardziej zagrożone zanieczyszczeniami powietrza ze wskazaniem głównych źródeł emisji [2020]	61
Tabela 37. Analiza SWOT.....	66
Tabela 38. Cel, Priorytety i Działania Strategii ZIT ZOI	68
Tabela 39. Matryca zintegrowanego oddziaływania efektów realizacji Strategii ZIT ZOI	69
Tabela 40. Działania Priorytetu 1 Strategii ZIT ZOI	72
Tabela 41. Działania Priorytetu 2 Strategii ZIT ZOI.....	74
Tabela 42. Działania Priorytetu 3 Strategii ZIT ZOI.....	79
Tabela 43. Działania Priorytetu 4 Strategii ZIT ZOI wraz z kodami wymiaru zakresu interwencji.....	84
Tabela 44. Budżet Strategii ZIT ZOI w zakresie współfinansowania środkami FEDS 2021-2027	89

